

**Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
z siedzibą w Warszawie**

**Sprawozdanie z realizacji
programu działalności
za 2018 rok**

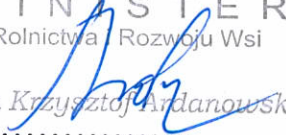
Akceptuję

DYREKTOR
Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego

.....
/dyrektor/ **Sławomir Piotrowski**

Zatwierdzam

MINISTER
Rolnictwa i Rozwoju Wsi

.....
/Minister Rolnictwa
i Rozwoju Wsi/

Warszawa, 2019
www.modr.mazowsze.pl
e-mail: sekretariat@modr.mazowsze.pl

Opracowanie – kierownicy zespołów i działów MODR Warszawa

Redakcja techniczna – Małgorzata Kuczkowska - główny specjalista w dziale Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw

Organizacja i koordynacja prac - Agnieszka Kowaluk - kierownik działu Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw.

Kierujący – Sławomir Piotrowski – Dyrektor Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego.

SPIS TREŚCI

			Strona
Wstęp			4
A. Informacja o zmianach w organizacji ośrodka doradztwa rolniczego ośrodka doradztwa rolniczego w roku 2018.			5
B. Zakres i metodyka procesu sprawozdawczego.			10
C. Działalność merytoryczna.			17
	C.1. Działania nieodpłatne.		18
	Zadanie 1.	Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich.	36
	Zadanie 2.	Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej.	51
	Zadanie 3.	Prowadzenie działalności w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich.	59
	Zadanie 4.	Udzielanie pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji	60
	Zadanie 5.	Prowadzenie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji oraz gromadzenie i upowszechnianie informacji rynkowej w tym zakresie.	62
	Zadanie 6.	Możliwość prowadzenia doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego.	63
	Zadanie 7.	Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska.	64
	Zadanie 8.	Podejmowanie działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego.	75
	Zadanie 9.	Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku.	80
	Zadanie 10.	Współdziałanie w realizacji zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.	83
	Zadanie 11.	Prowadzenie analiz przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej.	85
	Zadanie 12.	Udział w szacowaniu szkód łowieckich, a także w ustalaniu wysokości odszkodowania za te szkody zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie	86
	C.2. Działania odpłatne.		87
	C.3. Projekty i zadania zlecone.		93
	C.4 . Działania realizowane w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich		103
D. Współpraca z innymi instytucjami i samorządem.			110
E. Wykaz ważniejszych wydarzeń.			113
F. Działalność wydawnicza w 2018 r.			117
G. Kształcenie i doskonalenie zawodowe kadry doradczej.			119
H. Podsumowanie			120
I. Załączniki elektronicznie			

Wstęp

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego od 20.08.2016 r. jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną (Dz.U.2016 poz. 1176). Działa zgodnie z ustawą o jednostkach doradztwa rolniczego z dnia 22 października 2004 r. (tekst jednolity Dz.U. z 2018 r., poz. 711,1507, z 2019r. poz.33) i podlega ministrowi właściwemu do spraw rozwoju rolnictwa. Statut Ośrodka został nadany zarządzeniem Nr 34 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 19 sierpnia 2016 r. w sprawie nadania Statutu Mazowieckiemu Ośrodkowi Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Warszawie. Regulamin organizacyjny obowiązujący w 2018 r stanowił załącznik do Zarządzenia Nr 43/2017 Dyrektora Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z dnia 20 lipca 2017 roku w sprawie wprowadzenia Regulaminu Organizacyjnego Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Warszawie.

Zgodnie z art. 8 ust.1 pkt 1 ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego dyrektor kierujący ośrodkiem opracowuje sprawozdanie z rocznego programu działalności jednostki doradztwa rolniczego. Program ten, zgodnie z art. 9 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego, opiniuje Rada Społeczna Doradztwa (organ opiniodawczo-doradczy dyrektora MODR Warszawa- aktualny skład Rady poniżej), która zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy została powołana przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Zaopiniowane Sprawozdanie z realizacji Programu Działalności Dyrektor MODR Warszawa przekłada do zatwierdzenia ministrowi właściwemu do spraw rozwoju wsi.

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego obejmuje swoim zasięgiem sześć oddziałów: Bielice, Ostrołęka, Płock, Poświętne z siedzibą w Płońsku, Radom, Siedlce oraz Centralę w Warszawie. W 2018 roku doradztwem objęte zostaną gminy z 37 powiatów województwa mazowieckiego. Przy realizacji zadań doradczych MODR Warszawa współpracował z takimi instytucjami jak: Centrum Doradztwa Rolniczego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Mazowiecka Izba Rolnicza, banki, izbą gospodarczą zrzeszającą banki spółdzielcze, szkoły rolnicze (wszystkie poziomy kształcenia), instytuty badawcze i jednostki naukowe związane z rolnictwem, placówki naukowe Polskiej Akademii Nauk, uczelnie wyższe, związki i organizacje rolników, środki masowego przekazu oraz organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego.

Aktualny skład Rady Społecznej Doradztwa Rolniczego

1. Leszek Rozbicki - Przewodniczący Rady przedstawiciel Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych.
2. Kazimierz Szubiński – Zastępca Przewodniczącego Rady przedstawiciel Mazowieckiej Izby Rolniczej;
3. Ewa Grodzka - przedstawiciel Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
4. Andrzej Kamasa - przedstawiciel Sejmiku Województwa Mazowieckiego;
5. Janina Ewa Orzełowska - przedstawiciel Zarządu Województwa Mazowieckiego;
6. Witold Konarski - przedstawiciel Mazowieckiej Izby Rolniczej;
7. Grzegorz Adam Rozesłaniec - przedstawiciel Związku Zawodowego Rolników "Ojczyzna";
8. Arkadiusz Ługowski- przedstawiciel OPZZ Rolników i Organizacji Rolniczych;
9. Aleksander Kiljańczyk -przedstawiciel Związku Zawodowego Centrum Narodowe Młodych Rolników;
10. Daniel Płużyczka - przedstawiciel NSZZ Rolników Indywidualnych "Solidarność";
11. Krystyna Krzyżanowska - przedstawiciel Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie;
12. Grzegorz Żurek - przedstawiciel IHAR-PIB Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin w Radzikowie.

A. Informacja o zmianach w organizacji ośrodka doradztwa rolniczego ośrodka doradztwa rolniczego w roku 2018

1. Ogólna informacja o zmianach organizacyjnych w 2018 r. (struktura, siedziba, zasoby materialne, certyfikaty i uprawnienia, wdrożone systemy zarządzania, elektroniczny system wspomagania pracy doradczej i in.)

Z dniem 1 stycznia 2018 r., zgodnie z Regulamin Organizacyjnym MODR Warszawa, działy: Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa, Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska zostały przeniesione do Oddziału Poświętne w Płońsku.

Nastąpiły także zmiany administracyjne dotyczące adresów siedzib PZDR wykazanych w Programie działalności MODR Warszawa na 2018 r. Poniżej wykaz zmian.

L.p.	Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego	adres	telefon	fax	e-mail	Rodzaj zmian
1	PZDR w Mińsku Mazowieckim	ul. Warszawska 97 05-300 Mińsk Mazowiecki	25 758 45 51	25 758 45 51	pzdr.minskmaz@modr.mazowsze.pl	zmiana adresu
2	PZDR w Wołominie	ul. Warszawska 11 05-240 Tłuszcz,	22 787 08 30	22 787 08 30	pzdr.wolomin@modr.mazowsze.pl	zmiana adresu
3	PZDR w Mławie	ul. Roweckiego-Grota 10 06-500 Mława	23 6552930	23 6552930	pzdr.mlawa@modr.mazowsze.pl	zmiana adresu
4	PZDR w Grójcu	ul. Mogielnicka 28, 05-600 Grójec	48 664 43 62	48 664 32 31	pzdr.grojec@modr.mazowsze.pl	zmiana nazwy
5	PZDR w Przasnyszu	ul. Szpitalna 15/14 06-300 Przasnysz	29 7564152 29 7564153	-	pzdr.przasnysz@modr.mazowsze.pl	zmiana adresu

Zasoby materialne.

W 2018 roku Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Warszawie sprzedał na rzecz Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Rolniczego z siedzibą w Warszawie prawo użytkowania wieczystego do działki nr 3120/12 o powierzchni 1269 m², położonej w Ostrowi Mazowieckiej przy ulicy Jana Długosza. Sprzedaż odbyła się po uzyskaniu zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi – pismo SAR.drw.4404.80.2016 z dnia 04.12.2017 roku.

Certyfikaty i uprawnienia.

Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego posiada Certyfikat ISO 9001:2015 nr 1210020548TMS, ważny od 29.01.2016 do 16.01.2019, wydany przez TÜV Sud Polska Sp. z o.o. w zakresie szkolenia oraz doradztwo na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz małych i średnich

przedsiębiorstw. Jego ważność będzie przedłużona na następne 3 lat tj. do 16.01.2022 po wykonaniu auditu recertyfikacyjnego w miesiącu styczniu 2019r.

Na chwilę obecną odbył się już audit i zakończył się wynikiem pozytywnym. Został również przesłany już Raport z auditu recertyfikacyjnego z dnia 17.01.2019.

Ponadto Ośrodek jest wpisany do Rejestru Instytucji Szkoleniowych (RIS) prowadzonego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Warszawie a także do Rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie prowadzenia szkoleń w zakresie środków ochrony roślin prowadzonego przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa (nr wpisu 14/65/15598).

Wdrożone systemy zarządzania.

Na wdrożone systemy zarządzania w MODR Warszawa składają się:

- **system zarządzania jakością ISO 9001:2015** – polityka jakości i procedur dot. profesjonalnego doradztwa rolniczego, świadczenia usług i osiągnięcie zadowolenia klienta korzystającego z usług MODR Warszawa;
- **instrukcja ochrony danych osobowych** - instrukcja opisuje podstawowe zasady organizacji pracy przy zbiorach osobowych przetwarzanych metodami tradycyjnymi w kartotekach, skorowidzach, księgach wykazach oraz w systemie informatycznym i pojedynczych komputerach;
- **procedura organizacji i funkcjonowania systemu kontroli zarządczej oraz odpowiedzialności kierownictwa w zakresie systemu zarządzania jakością i kontroli zarządczej** - procedura obejmuje swym zakresem zasady funkcjonowania kontroli zarządczej, procedur zarządzania ryzykiem oraz odpowiedzialność kierownictwa MODR Warszawa w zakresie systemu zarządzania jakością, jednocześnie procedura stanowi uporządkowany zbiór wskazówek, które osoby odpowiedzialne za funkcjonowanie kontroli zarządczej powinny wykorzystać do tworzenia, oceny i doskonalenia systemów kontroli zarządczej;
- **instrukcja zarządzania ryzykiem** - przedmiotem instrukcji jest proces szacowania ryzyka związany z proce samych zachodzącymi w MODR Warszawa;
- **instrukcja przeprowadzania kontroli wewnętrznej** - przedmiotem instrukcji jest proces określenia zasad, organizacji, realizacji i rozliczania przeprowadzonych kontroli wewnętrznych w MODR Warszawa;
- **Polityka antymobbingowa i przeciwdziałanie dyskryminacji.**

Elektroniczny system wspomagania pracy doradczej.

MODR Warszawa korzysta z narzędzia e-usługi. Znajduje ono zastosowanie w trzech obszarach: sprawozdawania Terenowych Zespołów Doradczych, notowania cen targowiskowych oraz prezentacji gospodarstw agroturystycznych. W 2018 r. funkcjonalność systemu e-usługi została rozszerzona o czas pracy.

2. Informacja o zatrudnieniu/ Tabela/ stan na dzień 31 grudnia 2018 wzrost/spadek/ zmiany

Tab. A. Zatrudnienie w Mazowieckim Ośrodku Doradztwa Rolniczego

L.p.	Komórki organizacyjne	Liczba zatrudnionych osób	
		Stan na dzień 31.10.2017	stan na dzień 31.12.2018
1.	Dyrektor	1	1
2.	Zastępca dyrektora	1	1
3.	Dział Administracyjno-Gospodarczy	12	8
4.	Dział Ekonomiki i Zarządzania Gospodarstwem Rolnym	7	9
5.	Dział Kadr i Organizacji Pracy	8	8
6.	Dział Księgowości	7	7
7.	Dział Metodyki Doradztwa, Szkoleń i Wydawnictw	7	8
8.	Dział Rolnictwa Ekologicznego i Ochrony Środowiska	2	5
9.	Dział Rozwoju Obszarów Wiejskich	3	5
10.	Dział Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa	5	9
11.	Dział Teleinformatyki	9	8
12.	Stanowisko do Spraw Bezpieczeństwa i Higieny Pracy	1	1
13.	Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego	300	286
14.	Pozostali pracownicy	183	152
Razem		546	508

Tab. B. Zatrudnienie w Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego

L.p.	Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego	Liczba gmin	Liczba pracowników	
			Stan na dzień 31.10.2017	stan na dzień 31.12.2018
1.	PZDR w Białobrzegach	6	5	6

L.p.	Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego	Liczba gmin	Liczba pracowników	
			Stan na dzień 31.10.2017	stan na dzień 31.12.2018
2.	PZDR w Ciechanowie	8	8	8
3.	PZDR w Garwolinie	12	10 w tym 1 macierzyńskim	9
4.	PZDR w Gostyninie	8	10	9
5.	PZDR w Grodzisku Mazowieckim	4	3	4
6.	PZDR w Grójcu	10	9	7
7.	PZDR w Kozienicach	7	8	6
8.	PZDR w Legionowie	4	3	3
9.	PZDR w Lipsku	6	7	7
10.	PZDR w Łazach	7	3	4
11.	PZDR w Łosicach	6	8	7
12.	PZDR w Makowie Mazowieckim	9	11	10
13.	PZDR w Mińsku Mazowieckim	12	10	9
14.	PZDR w Mławie	10	12	11
15.	PZDR w Ostrołęce	11	11 w tym 1 osoba na urlopie macierzyńskim	11
16.	PZDR w Ostrowi Mazowieckiej	10	13 w tym 1 osoba na urlopie macierzyńskim 1 na urlopie bezpłatnym 1 w roku 2017 przechodzi na emeryturę	13
17.	PZDR w Otwocku	8	2	3
18.	PZDR w Piastowie	6	3	1
19.	PZDR w Płocku	12	11	11
20.	PZDR w Płońsku	10	11 w tym 1 osoba na urlopie macierzyńskim	11

L.p.	Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego	Liczba gmin	Liczba pracowników	
			Stan na dzień 31.10.2017	stan na dzień 31.12.2018
21.	PZDR w Pomiechówku	6	6	5
22.	PZDR w Przasnyszu	6	7	7
23.	PZDR w Przysusze	8	10	11
24.	PZDR w Pułtusk	7	9 w tym 1 na urlopie bezpłatnym	8
25.	PZDR w Radomiu	12	14	12
26.	PZDR w Siedlcach	13	15 w tym 1 na urlopie bezpłatnym	15
27.	PZDR w Sierpcu	6	10	10
28.	PZDR w Sochaczewie	7	6	6
29.	PZDR w Sokołowie Podlaskim	8	9 w tym 2 na urlopie bezpłatnym	10
30.	PZDR w Szydłowcu	5	7	7
31.	PZDR w Tarcynie	6	4	3
32.	PZDR w Węgrowie	8	8	8
33.	PZDR w Wołominie	12	9 w tym 1 osoba na urlopie macierzyńskim	8
34.	PZDR w Wyszkowie	6	7 w tym 1 na urlopie bezpłatnym	7
35.	PZDR w Zwoleniu	5	8	7
36.	PZDR w Żurominie	6	8	8
37.	PZDR w Żyrardowie	5	5	4
Razem		292	300 w tym 6 na urlopie bezpłatnym 5 na urlopie macierzyńskim 1 przechodzi w 2017 roku na emeryturę	286

B. Zakres i metodyka procesu sprawozdawczego

1. Priorytetowe działania w 2018 (Tabela C):

W 2018 roku Priorytetowymi działaniami były

wyznaczone przez MRiRW:

- 1. Upowszechnianie wiedzy i informacji na temat zapobiegania i zwalczania ASF i ptasiej grypy, z uwzględnieniem bioasekuracji.**
- 2. Wsparcie wdrażania systemów płatności bezpośrednich w ramach WPR na lata 2015-2020:**
 - a) upowszechnianie wiedzy na temat, tych systemów, w tym zmian wprowadzonych ze skutkiem od 2018 r.,
 - b) upowszechnianie wiedzy, w tym przeprowadzanie szkoleń w zakresie wypełniania wniosku o płatności w formie elektronicznej, w ścisłej współpracy z ARiMR.
- 3. Wzmocnienie działań na rzecz transferu wiedzy pomiędzy nauką a praktyką rolniczą w zakresie:**
 - a) rozwoju specjalistycznego doradztwa technologicznego,
 - b) upowszechniania nowych rozwiązań z nauki do praktyki,
 - c) usprawnienie przepływu informacji na temat potrzeb wymagających wsparcia nauki.
- 4. Wsparcie wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 poprzez:**
 - a) upowszechnianie wiedzy na temat PROW 2014-2020,
 - b) udzielanie porad rolnikom w ubieganiu się o środki finansowe z PROW.
- 5. Promowanie działań prośrodowiskowych, przeciwdziałających zmianom klimatycznym i ułatwiających dostosowania do tych zmian:**
 - a) wsparcie wdrażania zasad integrowanej ochrony roślin,
 - b) upowszechnianie zasad prawidłowej gospodarki nawozowej, w tym propagowanie zasadności badania gleb i ich wapnowania oraz prawa wodnego i dyrektywy azotanowej,
 - c) upowszechnianie informacji na temat odnawialnych źródeł energii,
 - d) zwiększanie udziału roślin wysokobiałkowych w strukturze zasiewów w tym soi non GMO oraz zwiększenie ich wykorzystania w przemyśle paszowym,
 - e) upowszechnianie wiedzy i udzielanie porad w zakresie rolnictwa ekologicznego ze szczególnym uwzględnieniem przetwórstwa,
 - f) upowszechnianie wiedzy o zarządzaniu ryzykiem produkcyjnym i rynkowym w gospodarstwie.

6. Działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i pozarolniczych funkcji wsi, ze szczególnym uwzględnieniem:

- a) wsparcia rolników w podejmowaniu i rozwoju działalności pozarolniczej,
- b) upowszechniania wiedzy na temat produkcji żywności na niewielką skalę i wprowadzania jej na rynek w krótkich łańcuchach dystrybucji, w tym na temat działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej, rolniczego handlu detalicznego i sprzedaży bezpośredniej,

7. Upowszechnianie wiedzy na temat przeciwdziałania antybiotykooporności u ludzi i zwierząt.

oraz dodatkowo wyznaczone przez MODR Warszawa:

8. Propagowanie zagadnienia zarządzania gospodarstwem rolnym

9. Upowszechnianie tematyki ochrony pszczoły miodnej i dzikich zapylaczy

10. Informowanie i promocja produktów regionalnych i lokalnych oraz systemów jakości

11. Propagowanie programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu.

(nazwa priorytetu tj: „Propagowanie wymogów programu działań w celu zmniejszenia i zapobiegania zanieczyszczeniu wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych” ujęta w Programie Działalności na rok 2018 została uaktualniona w związku ze zmianami przepisów wprowadzonych w życie 27 lipca 2018 roku w oparciu o znowelizowaną Ustawę Prawo wodne).

Jednocześnie w miarę możliwości realizowano działania w ramach ustalonych na 2018 rok obszarów współpracy z Samorządem Województwa Mazowieckiego. Tematyka tych działań dotyczyła rozwoju przedsiębiorczości wiejskiej (z przetwórstwa i produkcji zagrodowej, z zagadnień dobrych praktyk produkcyjnych i higienicznych), które wpisują się w priorytet 6 i 10.

W pracy doradczej prowadzonej w 2018 roku uwzględnione zostały również zagadnienia określone w przyjętym w ww roku rządowym dokumencie pn. „Plan dla wsi” Dokument ten wprowadza zasady mające ustabilizować produkcję rolną w Polsce na wysokim poziomie. Opiera się on na trzech filarach: ochrona, wsparcie i rozwój. W ramach planu przewiduje się takie obszary priorytetowe jak :

- większe dofinansowanie do paliwa rolniczego,
- utworzenie narodowego holdingu spożywczego,
- większa sprzedaż bezpośrednia i rolniczy handel detaliczny,
- zdrowa polska żywność,
- wsparcie rolnictwa na terenach górskich,
- przeciw suszy,
- polskie pasze,

- rolnictwo dla ekologii,
- walka z asf.

Ponadto ze względu na wprowadzenie w 2018 roku w ustawie o jdr nowego zadania prowadzono działania dotyczące szacowania szkód łowieckich.

2. Opis procesu przygotowania sprawozdania z działalności

Krok 1	Omówienie zasad sprawozdawczości na spotkaniu kierowników Powiatowych Zespołów Doradztwa Rolniczego i kierowników działów merytorycznych.
Krok 2	Ewidencjonowanie usług MODR Warszawa zgodnie z obowiązującymi w MODR Warszawa instrukcjami.
Krok 3	Wysłanie do Oddziałów wytycznych Dyrektora MODR Warszawa dotyczących przygotowania Sprawozdania z realizacji Programu działalności.
Krok 4	Przygotowanie w oddziałach Sprawozdania z realizacji rocznego Programu działalności oddziału
Krok 5	Opracowywanie Sprawozdania z realizacji rocznego Programu działalności MODR Warszawa przez działy merytoryczne. Proces łączenia poszczególnych elementów sprawozdania, weryfikacja błędów
Krok 6	Ocena rezultatów i przyjęcie dokumentu przez Dyrektora MODR Warszawa.
Krok 7	Opiniowanie Sprawozdania z realizacji Programu działalności przez Radę Społeczną Doradztwa Rolniczego.
Krok 8	Przedłożenie Sprawozdania z realizacji Programu działalności do zatwierdzenia Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Tabela C Priorytetowe działania w 2018 roku

Numer priorytetu	Nazwa priorytetu	szkolenie		konferencja		szkolenie wyjazdowe		broszura		ulotka		material informacyjny/ artykuł	porada/ informacja	konkurs/ olimpiada	pokaz/ demonstracja	stoisko inf.promocyjne	targi/ wystawy	pozostale
		l.form	l.uczestników	l.form	l.uczestników	l.form	l.uczestników	liczba	nakład	liczba	nakład	liczba	liczba odbiorców	l.form	l.form	l.form	l.form	l.form
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>	<i>m</i>	<i>n</i>	<i>o</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>s</i>	<i>t</i>
1.	Upowszechnianie wiedzy i informacji na temat zapobiegania i zwalczania ASF i ptasiej grypy, z uwzględnieniem bioasekuracji.	220	4181	-	-	-	-	0	0	0	0	1	37855	0	0	0	0	120
2	Wsparcie wdrażania systemów płatności bezpośrednich w ramach WPR na lata 2015-2020:	229	6662									8	37 772					
2a	upowszechnianie wiedzy na temat, tych systemów, w tym zmian wprowadzonych ze skutkiem od 2018 r.,							-	-	-	-	8	37772					
2b	upowszechnianie wiedzy, w tym przeprowadzanie szkoleń w zakresie wypełniania wniosku o płatności w formie elektronicznej, w ścisłej współpracy z ARiMR.	229	6662	-	-0-	-	-											
3	Wzmocnienie działań na rzecz transferu wiedzy pomiędzy nauką a praktyką rolniczą w zakresie:	31	1153	4	400	89	1980			1	4000	19	11635		27	26		
3a	rozwoju specjalistycznego doradztwa technologicznego,												7550					
3b	upowszechniania nowych rozwiązań z nauki do praktyki,	31	1153	5	400	89	1980			1	4000				27			

Numer priorytetu	Nazwa priorytetu	szkolenie		konferencja		szkolenie wyjazdowe		broszura		ulotka		materiał informacyjny/ artykuł	porada/ informacja	konkurs/ olimpiada	pokaz/ demonstracja	stoisko inf.promocyjne	targi/ wystawy	pozostale
		l.form	l.uczesników	l.form	l.uczesników	l.form	l.uczesników	liczba	nakład	liczba	nakład	liczba	liczba odbiorców	l.form	l.form	l.form	l.form	l.form
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>	<i>m</i>	<i>n</i>	<i>o</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>s</i>	<i>t</i>
3c	usprawnienie przepływu informacji na temat potrzeb wymagających wsparcia nauki.											19	4085			26		
4	Wsparcie wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 poprzez:	227	4433							1	3000	7	39983					
4a	upowszechnianie wiedzy na temat PROW 2014-2020,	227	4433							1	3000	7	15128					
4b	udzielanie porad rolnikom w ubieganiu się o środki finansowe z PROW.												24855					
5	Promowanie działań prośrodowiskowych, przeciwdziałających zmianom klimatycznym i ułatwiających dostosowania do tych zmian:	147	2884	3	219	2	29			2	6000	8	17804	3	40		1	
5a	wsparcie wdrażania zasad integrowanej ochrony roślin,	41	976	1	99								3006					
5b	upowszechnianie zasad prawidłowej gospodarki nawozowej, w tym propagowanie zasadności badania gleb i ich wapnowania oraz prawa wodnego i dyrektywy azotanowej,	20	323							1	2000		2600		1			
5c	upowszechnianie informacji na temat odnawialnych źródeł energii,	13	227	1	65							2	1087		1			

Numer priorytetu	Nazwa priorytetu	szkolenie		konferencja		szkolenie wyjazdowe		broszura		ulotka		materiał informacyjny/ artykuł	porada/ informacja	konkurs/ olimpiada	pokaz/ demonstracja	stoisko inf.promocyjne	targi/ wystawy	pozostale
		l.form	l.uczestników	l.form	l.uczestników	l.form	l.uczestników	liczba	nakład	liczba	nakład	liczba	liczba odbiorców	l.form	l.form	l.form	l.form	l.form
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>	<i>m</i>	<i>n</i>	<i>o</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>s</i>	<i>t</i>
5d	zwiększanie udziału roślin wysokobiałkowych w strukturze zasiewów w tym soi non GMO oraz zwiększenie ich wyko rzystania w przemyśle paszowym,	29	696	1	55							2	1882		17			
5e	upowszechnianie wiedzy i udzielanie porad w zakresie rolnictwa ekologicznego ze szczególnym uwzględnieniem przetwórstwa,	39	594			2	29			1	4000	4	7450	3	20		1	
5f	upowszechnianie wiedzy o zarządzaniu ryzykiem produkcyjnym i rynkowym wgospodarstwie.	5	68										1779					
6	Działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i pozarolniczych funkcji wsi, ze szczególnym uwzględnieniem:	125	2104	4	340	12	427					59	20330	43		7	1	4
6a	wsparcia rolników w podejmowaniu i rozwoju działalności pozarolniczej,	58	872	3	226	11	398					54	7417	43		7	1	4
6b	upowszechniania wiedzy na temat produkcji żywności na niewielką skalę i wprowadzania jej na rynek w krótkich łańcuchach dystrybucji, w tym na temat działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej, rolniczego handlu detalicznego i sprzedaży bezpośredniej,	67	1232	1	114	1	30					5	2758					

Numer priorytetu	Nazwa priorytetu	szkolenie		konferencja		szkolenie wyjazdowe		broszura		ulotka		materiał informacyjny/ artykuł	porada/ informacja	konkurs/ olimpiada	pokaz/ demonstracja	stoisko inf.promocyjne	targi/ wystawy	pozostale
		l.form	l.uczestników	l.form	l.uczestników	l.form	l.uczestników	liczba	nakład	liczba	nakład	liczba	liczba odbiorców	l.form	l.form	l.form	l.form	l.form
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>	<i>m</i>	<i>n</i>	<i>o</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>s</i>	<i>t</i>
7	Upowszechnianie wiedzy na temat przeciwdziałania antybio-tykooporności u ludzi i zwierząt.	4	58															
8	Propagowanie zagadnienia zarządzania gospodarstwem rolnym	19	1627										18928					2104
9	Upowszechnianie tematyki ochrony pszczoły miodnej i dzikich zapylaczy	15	468	5	383					1	2000	11	223		3		1	
10	Informowanie i promocja produktów regionalnych i lokalnych oraz systemów jakości	32	486			5	132						2526	2			1	2
11	Propagowanie programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu.	55	976									1	3329					

W pozycji porady/informacje podano odbiorców porad, informacji i doradztwa grupowego

Inne poz. 1 – dodatkowa informacja przekazywana na szkoleniach z różnej tematyki 140 szkoleń dla 2771 osób; Inne poz.6a - dodatkowa informacja przekazywana na szkoleniach z różnej tematyki 75 szkoleń dla 1246 osób; Inne poz. 7 programy doradcze; Inne poz. 8- kalkulacje i analizy; poz. 10.Programy doradcze GW

C. Działalność merytoryczna

Działalność doradcza Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w głównej mierze ukierunkowana była na poprawę konkurencyjności polskiego sektora rolnego, poprawę warunków pracy i życia na polskiej wsi oraz podnoszenie poziomu kwalifikacji zawodowych mieszkańców obszarów wiejskich województwa mazowieckiego. Kierunki działania Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego wynikają ze strategii rozwoju Mazowsza, programów rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich oraz aktualnych potrzeb i oczekiwań społeczności wiejskiej:

1. Prowadzenie doradztwa i organizowanie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie: ekonomiki, rachunkowości i organizacji gospodarstw rolnych, produkcji roślinnej i zwierzęcej, rozwoju i promocji przedsiębiorczości pozarolniczej oraz aktywizacji mieszkańców wsi, w szczególności obejmujące zagadnienia:
 - a) stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno-spożywczego,
 - b) rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych,
 - c) rachunkowość w gospodarstwach rolnych,
 - d) rolnictwo ekologiczne,
 - e) rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich,
 - f) unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego,
 - g) ubieganie się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych,
 - h) modernizację gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienia pozycji rolników na rynku,
 - i) zarządzanie gospodarstwem rolnym,
 - j) promocja produktów lokalnych i regionalnych
 - k) upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska
 - l) działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzenia gospodarstwa rolnego
 - m) upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku
 - n) realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych.
2. Inicjowanie i wspieranie działań mających na celu rozwój pozarolniczych form aktywności gospodarczej mieszkańców mazowieckiej wsi.
3. Pomoc rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w sporządzaniu dokumentacji niezbędnej przy ubieganiu się o pomoc finansowaną lub współfinansowaną ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych czy zagranicznych.
4. Działalność informacyjna i wydawnicza, w szczególności:
 - prowadzenie strony internetowej <http://www.modr.mazowsze.pl/>,
 - publikacja miesięcznika „Wieś Mazowiecka” oraz materiałów informacyjno-szkoleniowych w formie broszur, katalogów, folderów, itp.
5. Prowadzenie doświadczalnictwa odmianowego roślin uprawnych.

6.Organizowanie wystaw, kiermaszów, targów, konferencji i innych przedsięwzięć upowszechniających najnowsze osiągnięcia nauki i praktyki rolniczej, promujących dziedzictwo przyrodniczo-kulturowe wsi mazowieckiej.

W zależności od potrzeb rolników i mieszkańców obszarów wiejskich działania doradcze (zadania nieodpłatne i odpłatne) były realizowane poprzez różne formy i metody m.in. takie jak: szkolenia i szkolenia wyjazdowe, konferencje, pokazy, konkursy, olimpiady, porady, demonstracje i programy doradcze (zgodnie z terminologią przyjętą na potrzeby przygotowania i realizacji programu działalności MODR Warszawa w 2018 r.). Tematyka ww. form pracy doradczej była zgodna z przyjętymi założeniami, jednakże w miarę możliwości była na bieżąco aktualizowana do zaistniałej sytuacji ekonomiczno-społecznej oraz potrzeb i problemów zgłaszanych przez rolników i mieszkańców obszarów wiejskich.

C.1. Zadania nieodpłatne

Działalność Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego koncentrowała się w szczególności na zadaniach realizowanych w ramach przyjętych na 2018 rok priorytetów.

1. Upowszechnianie wiedzy i informacji na temat zapobiegania i zwalczania ASF i ptasiej grypy, z uwzględnieniem bioasekuracji.

W 2018 roku MODR Warszawa zwracał szczególną uwagę na upowszechnianie wśród rolników wiedzy na temat zapobiegania i zwalczania choroby ASF i ptasiej grypy, z uwzględnieniem bioasekuracji. Podczas szkoleń rolnicy informowani byli o możliwościach zapobiegania rozprzestrzenianiu chorób. Afrykański Pomór Świń jest jednym z najaktualniejszych problemów hodowców trzody chlewnej. Ośrodek Doradztwa miał na celu edukowanie producentów o skutkach jakie niesie za sobą ASF oraz sposobach jak się przed nim uchronić. Upowszechnienie wiedzy na ten temat realizowane było w ramach działalności kształceniowej poprzez zorganizowanie szkoleń dla nt. *Bioasekuracja gospodarstw jako istotny element prewencji – zasady zabezpieczania gospodarstw przed chorobami*. Ponadto udzielono informacji oraz porad dotyczących bioasekuracji w gospodarstwie rolnym w tym zapobieganiu ASF i grypy ptaków. Zamieszczono też informację na stronie internetowej [www](http://www.modr.gov.pl) dotyczącej tego zagadnienia.

Ponadto kwestie zapobiegania ASF i grypie ptaków było prezentowane jako dodatkowy temat podczas 82 szkoleń z różnej tematyki dla 1982 osób.

Wykaz zadań za pomocą których był realizowany Priorytet 1

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w programie
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	szkolenie nt. Bioasekuracja gospodarstw jako istotny element prewencji – zasady zabezpieczania gospodarstw przed chorobami.	234	3191	220	4181	tab.2 – Z.1.B.6.

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w programie
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
	Informacja na temat ASF przekazywana jako dodatkowy temat na szkoleniach z różnej tematyki			82	1982	Informacja w tekście
	Informacje na temat grypy ptaków przekazywana jako dodatkowy temat na szkoleniach z różnej tematyki			38	789	Informacja w tekście
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	Informacja nt. Bioasekuracja w gospodarstwie rolnym	-	2177	-	3902	tab.4 – Z.2.B.6.
	informacja na stronę internetową				1	tab.4 – Z.2.B.6
Zadanie 7 Upowszechnienie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska	Porada nt. Bioasekuracja w gospodarstwie rolnym		Szacunkowo około 2600 część porad z 27 709		3953	tab. 14 - Z.7.B.6

2. Wsparcie wdrażania systemów płatności bezpośrednich w ramach WPR na lata 2015-2020:

- upowszechnianie wiedzy na temat, tych systemów, w tym zmian wprowadzonych ze skutkiem od 2018 r.,
- upowszechnianie wiedzy, w tym przeprowadzanie szkoleń w zakresie wypełniania wniosku o płatności w formie elektronicznej, w ścisłej współpracy z ARiMR.

W 2018 roku MODR Warszawa wspierał wdrażanie systemów płatności bezpośrednich dla gospodarstw oraz zwracał szczególną uwagę na zmiany zasad ich przyznawania. Upowszechniana była wśród rolników wiedza w zakresie wypełniania wniosków o płatności bezpośrednie w formie elektronicznej (e-Wnioski). W tym zakresie prowadzone były szkolenia oraz udzielane były informacje i porady.

Wykaz zadań za pomocą których był realizowany Priorytet 2

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w programie
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	szkolenia nt. Płatności bezpośrednie	144	2047	229	6 662	tab.2– Z.1.G.1.
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	informacja nt. Płatności bezpośrednie	-	11 823	-	19 305	tab.4-Z.2.G.1
	audycja radiowa nt. Płatności bezpośrednie			2		tab.4-Z.2.G.1
	audycja telewizyjna nt. Płatności bezpośrednie			4		tab.4-Z.2.G.1

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w programie
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
	artykuł w innym wydawnictwie nt. Płatności bezpośrednie			2		tab.4-Z.2.G.1
Zadanie 4. Udzielanie pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych	porada nt. Płatności bezpośrednie	-	18 822	-	18 467	tab.8 – Z.4.I.1

3. Wzmocnienie działań na rzecz transferu wiedzy pomiędzy nauką a praktyką rolniczą w zakresie:

- rozwoju specjalistycznego doradztwa technologicznego,
- upowszechniania nowych rozwiązań z nauki do praktyki,
- usprawnienie przepływu informacji na temat potrzeb wymagających wsparcia nauki.

Kolejnym celem działalności szkoleniowej i doradczej MODR Warszawa było upowszechnienie wiedzy dotyczącej innowacyjnych technologii w rolnictwie oraz możliwości wykorzystywania nowatorskich rozwiązań. Priorytetowo traktowana była współpraca środowiska naukowego z rolnikami, dzięki czemu rozwijała się możliwość inicjowania nowoczesnych rozwiązań, które pozwalają na zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych. W ramach realizacji priorytetu zorganizowano szkolenia promujące nowoczesne rozwiązania technologiczne w produkcji roślinnej oraz zwierzęcej. Ponadto udzielano porad oraz przekazywano informacje dotyczące tego zagadnienia, dzięki czemu możliwa była wymiana doświadczeń ale także problemów związanych z nowoczesnym rolnictwem. Ośrodek swoimi działaniami wspierał współpracę pomiędzy rolnikami - praktykami a światem nauki.

Wykaz zadań za pomocą których był realizowany Priorytet 3

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w programie
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	Szkolenie nt. Nowych rozwiązań w produkcji roślinnej	18	250	24	885	tab.2 – Z.1.A.1
	Szkolenie wyjazdowe nt. Nowych rozwiązań w produkcji roślinnej	83	1151	77	1748	

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w programie
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
	Konferencja nt. Nowych rozwiązań w produkcji roślinnej	2	120	2	202	
	Szkolenie nt. Nowych rozwiązań w produkcji zwierzęcej	3	42	7	268	tab.2 – Z.1.A.2.
	Szkolenie wyjazdowe nt. Nowych rozwiązań w produkcji zwierzęcej	16	218	12	232	
	Konferencja nt. Nowych rozwiązań w produkcji zwierzęcej	1	60	3	198	
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	Informacja nt. Nowych rozwiązań w produkcji roślinnej	-	2 798	-	3048	tab.4 – Z.2.A.1
	Informacja nt. Nowych rozwiązań w produkcji zwierzęcej	-	1 177	-	1037	tab.4 – Z.2.A.2
	Ulotka nt. Technologia produkcji zbóż	1	-	1	-	tab.4 – Z.2.A.1
	Informacja na stronę www nt. Nowych rozwiązań w produkcji roślinnej i zwierzęcej	4	-	19	-	tab.4 – Z.2.A.1 oraz Z.2.A.1.2
	Audycje radiowe i telewizyjne nt. Nowych rozwiązań w produkcji roślinnej i zwierzęcej			10		tab.4 – Z.2.A.1 oraz Z.2.A.1.2
	Stoisko informacyjno promocyjne nt. Nowych rozwiązań w produkcji roślinnej i zwierzęcej			26		tab.4 – Z.2.A.1 oraz Z.2.A.1.2
Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska	Porada nt. Nowych rozwiązań w produkcji roślinnej	-	Część porad z 6403	-	5687	tab. 14 – Z.7.A.1
	Porada nt. Nowych rozwiązań w produkcji zwierzęcej	-		-	1863	tab. 14 – Z.7.A.2
	Pokaz nt. Nowych rozwiązań w produkcji roślinnej	8	-	10	128	tab.15 – Z.7.A.1
	Demonstracja nt. nt. Nowych rozwiązań w produkcji roślinnej	16	-	17	-	tab.15 – Z.7.A.1
	Olimpiada nt nowych rozwiązań w produkcji roślinnej (Olimpiada Wiedzy Rolniczej)	2		0*		tab.15 – Z.7.A.1

* z uwagi na zmianę charakteru olimpiady przeprowadzono je lecz ujęto w działalności upowszechnieniowej dotyczącej rozwiązywania problemów technologicznych

4. Wsparcie wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020 poprzez:

- upowszechnianie wiedzy na temat PROW 2014-2020,
- udzielanie porad rolnikom w ubieganiu się o środki finansowe z PROW.

W 2018 roku MODR Warszawa prowadził działania szkoleniowe, informacyjne i doradcze propagujące tematykę związaną z ubieganiem się o przyznanie pomocy finansowej

lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej. Doradcy skupiali się na zagadnieniach związanych z upowszechnianiem wiedzy wśród rolników na temat Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz na skutecznym i efektywnym wykorzystaniu przez nich dostępnych środków unijnych. Zarówno szkolenia jak i również udzielanie porad i informacji było dostosowane do aktualnego harmonogramu naboru wniosków.

Wykaz zadań za pomocą których był realizowany Priorytet 4

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w programie
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
a) upowszechnianie wiedzy na temat PROW 2014-2010						
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	szkolenie nt. PROW	251	3535	227	4433	tab.2– Z.1.G.2.
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	informacja nt. PROW	-	18 526	-	15128	tab.4-Z.2.G.2
	Ulotka nt. Pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej	1	-	1		tab.4-Z.2.G.2
	Informacja na stronę www	8	-	7	-	tab.4-Z.2.G.2
	Audycje radiowe i telewizyjne , artykuły w innych wydawnictwach dotyczące PROW			8		tab.4-Z.2.G.2
b) udzielanie porad rolnikom w ubieganiu się o środki finansowe z PROW.						
Zadanie 4. Udzielanie pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych	porada nt. PROW	-	28 836	-	24 855	tab.8 – Z.4.I.2.

5. Promowanie działań prośrodowiskowych, przeciwdziałających zmianom klimatycznym i ułatwiających dostosowania do tych zmian:

a) wsparcie wdrażania zasad integrowanej ochrony roślin

W 2018 roku MODR Warszawa kontynuował upowszechnianie wiedzy na temat proekologicznych metod ochrony roślin rolniczych i ogrodniczych. Działalność Ośrodka w tym zakresie miała na celu zwiększenie świadomości rolników dotyczącej wpływu prowadzonej przez nich działalności na otoczenie. W ramach działalności szkoleniowej promowane było wdrażanie zasad

integrowanej ochrony roślin przez producentów rolnych. Przekazywano również informacje dotyczące alternatywnych rozwiązań stosowania środków ochrony roślin, z uwzględnieniem ich wpływu na ludzi, zwierzęta oraz środowisko. Prezentowano progi ekonomicznej szkodliwości, pozwalające na podjęcie odpowiedniej decyzji co do zastosowania chemicznych metod ochrony. Ograniczając ich stosowanie, rolnik odciąża środowisko naturalne oraz chroni jego bioróżnorodność.

Podkreślano również istotą rolę stosowania kwalifikowanego materiału siewnego, który jest jednym z czynników warunkujących efektywność gospodarowania. Jest on nośnikiem postępu biologicznego, który w połączeniu z prawidłową agrotechniką pozwala uzyskać wysoki plon o dobrej jakości.

b) upowszechnianie zasad prawidłowej gospodarki nawozowej, w tym propagowanie zasadności badania gleb i ich wapnowania oraz prawa wodnego i dyrektywy azotanowej

W ramach realizacji tego zagadnienia szczególną uwagę zwrócono na upowszechnianie zasad prawidłowej gospodarki nawozowej, oraz wszystkich zaleceń Dobrej Praktyki Rolniczej. W ramach tego priorytetu omawiane były również zagadnienie zarządzania zasobami materii organicznej w glebie. Upowszechnianie prawa wodnego (w tym również zagadnienie zasad oszczędnego gospodarowania zasobami wodnymi w rolnictwie) i dyrektywy azotanowej opisane zostało w ramach priorytetu 11 przyjętego przez MODR za priorytet wojewódzki.

c) upowszechnianie informacji na temat odnawialnych źródeł energii

MODR Warszawa podejmował działania propagujące odnawialne źródła energii na obszarach wiejskich, z uwzględnieniem produkcji i wykorzystania biomasy na cele energetyczne oraz zagadnienia energetyki prosumenckiej. Priorytet ten był realizowany poprzez szkolenia, konferencję oraz doradztwo w formie informacji i porad indywidualnych.

d) zwiększanie udziału roślin wysokobiałkowych w strukturze zasiewów w tym soi non GMO oraz zwiększenie ich wykorzystania w przemyśle paszowym

Istotnym problemem z jakim boryka się dzisiejsze rolnictwo, jest przewaga zbóż w płodozmianie. Dlatego też ważne jest wskazanie rolnikom alternatywnych rozwiązań. Ośrodek w swojej działalności podkreślał istotną rolę roślin wysokobiałkowych, które poprawiają strukturę gleby, dostarczają składników mineralnych a także działają fitosanitarnie. Rośliny strączkowe, mimo licznych zalet, uprawiane są w Polsce na niewielkiej powierzchni. Z tego powodu priorytetem było wskazanie korzyści wynikających z ich uprawy. Jedną z nich jest wiązanie azotu atmosferycznego, gromadzenia go w glebie dla roślin następczych oraz to, że same nie wymagają wysokich dawek nawożenia azotem lub też nie wymagają go wcale. Ponadto zwiększenie powierzchni zasiewów roślin wysokobiałkowych, pozwoli na częściowe zastąpienie krajowym surowcem importowanej śruty sojowej, na której obecnie opiera się żywienie zwierząt w Polsce. Aby zwiększyć świadomość rolników w zakresie korzyści płynących z upraw roślin wysokobiałkowych prowadzona była działalność szkoleniowa i doradcza w tym zakresie.

e) upowszechnianie wiedzy i udzielanie porad w zakresie rolnictwa ekologicznego ze szczególnym uwzględnieniem przetwórstwa,

Działania MODR Warszawa podejmowane w tym zakresie propagowały ekologiczne metody produkcji i wspierały krajowy System rolnictwa ekologicznego, zgodnie z krajowym Ramowym

Planem Działań dla *Żywności i Rolnictwa Ekologicznego Polsce na lata 2014 – 2020* poprzez szkolenia i konferencje, konkursy, pokazy, demonstracje oraz doradztwo w formie informacji i porad indywidualnych.

f) Upowszechnianie wiedzy o zarządzaniu ryzykiem produkcyjnym i rynkowym w gospodarstwie.

Ważnym zagadnieniem propagowanym w pracy doradczej było zarządzanie ryzykiem produkcyjnym i rynkowym w gospodarstwach rolnych. Podejmując decyzje produkcyjne rolnik musi brać pod uwagę to, że o sukcesie przedsięwzięcia oprócz zaangażowania, wiedzy i kapitału decydują również czynniki niezależne od niego samego, a są to między innymi przyroda, wahania cen środków produkcji, wahania cen płodów rolnych, zakłócenia w handlu międzynarodowym oraz niebezpieczeństwo wystąpienia masowych epidemii.

Istnieją różne formy działania, które pozwalają rolnikom w sposób indywidualny ograniczać ryzyko produkcyjne i handlowe. Jednak najbardziej rozpowszechnioną i uznaną formą ograniczania ryzyka są ubezpieczenia, które są powszechnie wykorzystywane do różnych celów.

Wykaz zadań za pomocą których był realizowany Priorytet 5

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w sprawozdaniu
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
a) wsparcie wdrażania zasad integrowanej ochrony roślin						
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	Szkolenie nt. Zasad integrowanej ochrony roślin	49	678	41	976	tab.2–Z.1.L.2.
	Konferencja nt. Zasad integrowanej ochrony roślin	1	60	1	99	tab.2–Z.1.L.2.
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	Informacja nt. Zasad integrowanej ochrony roślin	-	2539	-	1 454	tab.4–Z.2.L.2.
	Informacja na stronę internetową	1	-	0	-	tab.4–Z.2.B.6.
Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska	Porada nt. Zasad integrowanej ochrony roślin	-	Część porad z 9611	-	1552	tab.14–Z.7.L.2
	Demonstracją dot. Integrowanej ochrony roślin	1	-	1	-	tab.15–Z.7.L.2
b) upowszechnianie zasad prawidłowej gospodarki nawozowej, w tym propagowanie zasadności badania gleb i ich wapnowania oraz prawa wodnego i dyrektywy azotanowej						
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów	Szkolenie nt Zrównoważone gospodarowanie nawozami	12	173	10	139	Tab. 2 Część szkoleń Z.1.L.8.
	Szkolenie nt. Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne	12	198	10	184	Tab. 2 Z.1.K
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	Informacja nt. Zrównoważone gospodarowanie nawozami	-	656	-	307	Tab. 4 Część Z.2.L.8.
	Informacja na stronę www Zrównoważone gospodarowanie nawozami	1	-	0		Tab. 4 Część Z.2.L.8.

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w sprawozdaniu
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
	Ulotka Wapnowanie gleb	1		1		Tab.4. Z.2.L.8
	Informacja nt. Gospodarka wodno-ściekowa oraz postępowanie z odpadami	-	286	-	245	Tab. 4 Z.2.L.6
	Informacja nt. Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne	-	530	-	591	Tab. 4 Z.2.K
	Informacja na stronę www Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne	1				tab. 4- Z.2.K
Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska	Pokaz nt Zrównoważone gospodarowanie nawozami		-	1	7	tab.15 – Z.7.L.8.1
	Porada nt. Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne				683	tab. 14 – Z.7.K
	Porada nt. Zrównoważone gospodarowanie nawozami		Część porad z 9611		510	tab. 14 – część Z.7. L.8.
	Porada nt. Gospodarka wodno - ściekowa oraz postępowanie z odpadami				264	tab. 14 – Z.7.L.6
c) upowszechnianie informacji na temat odnawialnych źródeł energii						
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	Szkolenie nt. Energetyka prosumencka	1	15	2	66	tab. 2 Z.1.L.4
	Szkolenie nt. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym	10	124	11	161	tab. 2 Z.1.L.5
	Szkolenie wyjazdowe Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym	1	18	0	0	tab. 2 Z.1.L.5
	Konferencja Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym	1	60	1	65	tab. 2 Z.1.L.5
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	Informacja nt. Energetyka prosumencka	-	302	-	135	tab. 4 Z.2.L.4
	Informacja nt. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym	-	742	-	394	tab. 4 Z.2.L.5
	Info na stronę www Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym	3	-	2		tab. 4 Z.2.L.5
Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska	Porada nt. Energetyka prosumencka	-	Część porad z 9611	-	141	tab. 14.- Z.7.L.4
	Porada nt. Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym	-		-	417	tab. 14.- Z.7.L.5

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w sprawozdaniu
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
	Pokaz nt. „Przygotowanie i składowanie zrbków do spalania w piecu CO”			1	7	tab.15– Z.7.L.5
d) zwiększanie udziału roślin wysokobiałkowych w strukturze zasiewów w tym soi non GMO oraz zwiększenie ich wykorzystania w przemyśle paszowym						
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	Szkolenie nt. Technologia uprawy roślin strączkowych z wykorzystaniem białka rodzimego w żywieniu zwierząt	6	86	3	72	tab.2 – część szkoleń z Z.1.B.1.
	Szkolenie nt. Uprawa roślin bobowatych grubo – i drobnonasiennych	42	553	26	624	tab.2 – część szkoleń z Z.1.B.1
	Konferencja nt. Prawidłowa uprawa roślin strączkowych	1	60	1	55	tab.2 – część szkoleń z Z.1.B.1.
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	Informacja nt. Technologia produkcji roślinnej – rośliny wysokobiałkowe	-	674	-	612	tab.4 – część Z.2.B.1
	informacja na stronę internetową nt. roślin wysokobiałkowych	2	-	2	-	tab.4 – część Z.2.B.1
	Ulotka „Charakterystyka odmian roślin strączkowych”	1	-		Wersja elektroniczna	W opisie
Zadanie 7 Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska	Porada nt. Technologia produkcji roślinnej – rośliny wysokobiałkowe	-	Część porad z 27 709	-	1270	tab. 14 – część Z.7.B.1.
	Demonstracja nt. rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno – ekonomicznych gospodarstw rolnych (uprawa roślin strączkowych).	15	-	17	-	tab.15 – część demonstracji z Z.7.B.1
e) upowszechnianie wiedzy i udzielanie porad w zakresie rolnictwa ekologicznego ze szczególnym uwzględnieniem przetwórstwa						
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	Szkolenia z zakresu Rolnictwo ekologiczne	41	606	39	594	Tab. 2 Z.1.D
	Szkolenie wyjazdowe z zakresu rolnictwa ekologicznego	1	40	2	29	Tab. 2 Z.1.D
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	Informacje z zakresu rolnictwa ekologicznego	-	3530	-	3648	Tab. 4 Z.2.D
	Ulotka dot. Rolnictwo ekologiczne jak rozpocząć produkcję	1	-	1		Tab. 4 Z.2.D
	Info na stronę www dot. Rolnictwa ekologicznego	1	-	4		Tab. 4 Z.2.D
	Stoisko informacyjno – promocyjne	1	-	0		Tab. 4 Z.2.D
Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska	Porada dotycząca rolnictwa ekologicznego	-	3874	-	3787	Tab. 14 Z.7.D
	Doradztwo grupowe z zakresu rolnictwa ekologicznego			1	15	Tab. 14 Z.7.D
	Pokazy z zakresu rolnictwa ekologicznego	13	-	14	104	Tab. 15 Z.7.D

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w sprawozdaniu
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
	Demonstracje z zakresu rolnictwa ekologicznego	6	-	6	-	Tab. 15 Z.7.D
	Konkurs z zakresu rolnictwa ekologicznego	3	-	3	62	Tab. 15 Z.7.D
	Targi/wystawy- Ekopiknik w Kampinosie	1	-	1	-	Tab. 15 Z.7.D
f) upowszechnianie wiedzy o zarządzaniu ryzykiem produkcyjnym i rynkowym w gospodarstwie.						
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	szkolenia nt. Ubezpieczenia społeczne i majątkowe	7	101	5	68	tab.2 – Z.1.C.3.
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	Informacja nt. Ubezpieczenia społeczne i majątkowe		1264		997	tab.4 – Z.2.C.3.
Zadanie 11 Prowadzenie analizy przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej	Porada nt. Ubezpieczenia społeczne i majątkowe		1515		782	tab. 25 - Z.11.C.3

Priorytet 6. Działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości i pozarolniczych funkcji wsi, ze szczególnym uwzględnieniem:

a) wsparcia rolników w podejmowaniu i rozwoju działalności pozarolniczej

W 2018 roku MODR Warszawa wspierał rolników w podejmowaniu, prowadzeniu i rozwijaniu działalności pozarolniczej. Ten priorytet umożliwił dalsze rozwijanie i doskonalenie gospodarstw agroturystycznych oraz obiektów turystyki wiejskiej, zachęca mieszkańców terenów wiejskich do współpracy w zakresie sieciowania i tworzenia wspólnych produktów turystycznych. Propagowana była również możliwość rozwijania działalności pozarolniczej poprzez uruchamianie zagród edukacyjnych i gospodarstw opiekuńczych, które stanowią odpowiedź na zapotrzebowanie ludności wiejskiej.

b) upowszechniania wiedzy na temat produkcji żywności na niewielką skalę i wprowadzania jej na rynek w krótkich łańcuchach dystrybucji, w tym na temat działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej, rolniczego handlu detalicznego i sprzedaży bezpośredniej,

W 2018 roku istotnym priorytetowym działaniem było upowszechnianie wiedzy na temat produkcji żywności na niewielką skalę i wprowadzanie jej na rynek w krótkich łańcuchach dystrybucji, w tym działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej, rolniczego handlu detalicznego oraz sprzedaży bezpośredniej. Doradcy realizując po części ten priorytet mieli na celu ułatwienie rolnikom sprzedaży produktów, które pochodzą z ich gospodarstw (tj. żywności wyprodukowanej w całości lub w części z własnej uprawy, chowu lub hodowli) konsumentom finalnym. Dzięki współpracy z Urzędem Marszałkowskim mogliśmy poszerzyć ofertę szkoleń z przetwórstwa i produkcji zagrodowej.

Wykaz zadań za pomocą których był realizowany Priorytet 6

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w sprawozdaniu
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
a) wsparcia rolników w podejmowaniu i rozwoju działalności pozarolniczej,						
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	szkolenia nt. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	13	154	11	147	tab.2 – Z.1.E
	szkolenie nt. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku	54	767	47	725	tab.2-Z.1.N
	szkolenie wyjazdowe nt. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	-	-	5	181	tab.2- Z.1.E
	szkolenie wyjazdowe nt. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku	6	74	6	217	tab.2- Z.1.N
	konferencja nt. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	1	60	3	226	tab.2- Z.1.E
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	informacja nt. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	-	2422	-	2068	tab.4 – Z.2.E
	informacja nt. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku	-	2214	-	1260	tab.4-Z.2.N
	informacja na stronę nt. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	-	5	-	45	tab. 4 – Z.2.E
	Informacja na stronę nt. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku	-	2	-	4	tab.4-Z.2.N
	artykuł w innym wydawnictwie nt. „Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich”	-	-	1	-	tab.4-Z.2.E

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w sprawozdaniu
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
	stoisko informacyjno-promocyjne „Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich”	-	2	-	7	tab.4-Z.2.E
	audycja radiowa nt. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku”	-	-	1	-	tab.4-Z.2.N
Zadanie 9. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku wg form	Olimpiada wiedzy o Wiejskim Gospodarstwie Domowym i Przedsiębiorczości	35	950	43	1357	tab.21 - Z.9.E
	Targi/wystawy	1	-	1	-	(tab.21-Z.9.N)
	programy doradcze nt. „Upowszechniania rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku”	-	4	4		(tab.21-Z.9.N)
	doradztwo grupowe nt. Upowszechniania rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku	32	299	24	344	tab.20 – Z.9.E oraz Z.9.N
	porada indywidualna Upowszechniania rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku	-	5038	-	3745	tab.20-Z.9.E i Z.9.N
b) upowszechniania wiedzy na temat produkcji żywności na niewielką skalę i wprowadzania jej na rynek w krótkich łańcuchach dystrybucji, w tym na temat działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej, rolniczego handlu detalicznego i sprzedaży bezpośredniej,						
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	szkolenia nt. Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej	38	540	32	554	(tab.2-Z.1.A.3
	Szkolenie wyjazdowe nt. Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej			1	30	tab.2-Z.1.A.3
	szkolenia nt. „Promocja produktów lokalnych i regionalnych	54	750	35	678	tab.2-Z.1.J.2 i Z.1.J.3

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w sprawozdaniu
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
	Konferencja z zakresu Promocja produktów lokalnych i regionalnych			1	114	tab.2-Z.1.J.2
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	informacja nt. Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej	-	422	-	288	tab.4-Z.2.A.3
	informacja nt. Promocja produktów lokalnych i regionalnych	-	560	-	509	tab.4.Z.2.J.2 i Z.2.J.3
	Informacja www nt. Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej			1		tab.4-Z.2.A.3
	informacja www nt. Promocja produktów lokalnych i regionalnych			4		tab.4.Z.2.J
Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska	porada „Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MOL)”	-	Część porad z 6403	-	272	tab.14 Z.7.A.3
Zadanie 8. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urzędnika gospodarstwa rolnego	porada indywidualna „Promocja produktów lokalnych i regionalnych”	-	1977	-	1619	tab.17 Z.8.J
	doradztwo grupowe nt. Promocja produktów lokalnych i regionalnych	16	72	11	70	tab.17 Z.8.J

7. Upowszechnianie wiedzy na temat przeciwdziałania antybiotykooporności u ludzi i zwierząt.

Coraz częstsze stosowanie leków we współczesnym przemyśle, ich nieodpowiednie dawkowanie oraz dobór w leczeniu danej choroby, sprzyja rozwijaniu się antybiotykooporności u ludzi i u zwierząt. Właściwe stosowanie środków przeciwdrobnoustrojowych zarówno u ludzi, jak i w medycynie weterynaryjnej, stanowi jeden z głównych obszarów polityki Unii Europejskiej mający znaczenie w odniesieniu do przeciwdziałania oporności tego zjawiska. Antybiotykooporność jest obecnie uważana za jedno z najważniejszych zjawisk dotyczących zdrowia publicznego. Proces ten jest rozpatrywany zarówno pod kątem stosowania antybiotyków u ludzi, jak i produktów leczniczych weterynaryjnych stosowanych u zwierząt.

W przypadku ludzi przyczynia się również do tego brak zachowania okresu karencji produktów przeznaczonych do spożycia. Należy ograniczyć masowe profilaktyczne podawanie antybiotyków zwierzętom i upowszechniać wiedzę na temat zagrożeń płynących z nadmiernego i nierozważnego

stosowania antybiotyków w ich leczeniu. Zagadnienie to było omawiane w ramach szkoleń z zakresu technologii produkcji zwierzęcej oraz przybliżane rolnikom podczas porad indywidualnych i informacji. Ponadto zagadnienie przeciwdziałania antybiotykooporności u ludzi było dodatkowo poruszane w ramach szkoleń z zakresu racjonalnego żywienia i profilaktyki prozdrowotnej. Miało to za zadanie powiększyć świadomość dotyczącą tego zagadnienia u rolników i mieszkańców obszarów wiejskich zarówno jako producentów (doradztwo technologiczne) jak i konsumentów żywności. W 2018 roku MODR Warszawa w ramach priorytetu na szkoleniach omawiane były tematy przeciwdziałania antybiotykooporności u ludzi i zwierząt.

Wykaz zadań za pomocą których był realizowany Priorytet nr 7

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w sprawozdaniu
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	Szkolenie nt. „Zapobieganie antybiotykooporności u zwierząt”	13	207	4	58	Tab.2 Część szkoleń z . Z.1.B.3.
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	Informacje dotyczące właściwego stosowania antybiotyków w technologii produkcji zwierzęcej	-	Część informacji z 2 680	-	Część informacji z 1699	Tab. 4 Z.2.B.2
Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska	Porady dotyczące antybiotykooporności i stosowania antybiotyków w produkcji zwierzęcej	-	Część porad 27 709	-	Część porad z 3425	Tab. 14 Część porad z Z.7.B.2

8. Propagowanie zagadnienia zarządzania gospodarstwem rolnym

Jednym z zagadnień na które zwracaliśmy szczególną uwagę w 2018 roku była wiedza z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym. W warunkach gospodarki rynkowej celem gospodarstwa rolnego staje się uzyskanie jak najwyższego dochodu. Na równi z technologią wytwarzania oraz z procesami związanymi ze zwiększaniem skali produkcji, znajduje się zarządzanie gospodarstwem rolnym. Zarządzanie ma prowadzić do tego, aby zasoby gospodarstwa dostarczały możliwie jak największą nadwyżkę ekonomiczną. Posiadanie informacji o otoczeniu gospodarstwa oraz możliwości ich pozyskiwania są konieczne do podejmowania prawidłowych decyzji mających wpływ na funkcjonowanie gospodarstwa rolnego. Rachunkowość rolna dostarcza informacji o sytuacji finansowej, wynikach ekonomicznych, posiadanych zasobach a także wynikach produkcyjno-ekonomicznych.

Wykaz zadań za pomocą których był realizowany Priorytet nr 8

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w programie
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	szkolenia nt. Rachunkowości rolnej	73	1014	80	1745	(tab.2 – Z.1.C.1.),
	szkolenia nt. Rachunkowości podatkowa	2	26	80	130	(tab.2 – Z.1.C.2.),

	Szkolenia nt. Zarządzania gospodarstwem rolnym	49	662	37	608	tab. 2 Z.1.I
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	Informacje nt. rachunkowości rolnej		1691		3679	tab.4 – Z.2.C.1
	Informacje nt. rachunkowości podatkowej		1229		715	tab.4 Z.2.C.2.
	Informacje nt. Zarządzania gospodarstwem rolnym		4053		5134	tab. 4 Z.2.I
	Informacje www nt. Zarządzania gospodarstwem rolnym	3		11		tab. 4 Z.2.I.
Zadanie 11. Prowadzenie analizy przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej	Porada nt. Rachunkowości rolnej		2213		5341	Tab.25 Z.11.C.1
	Porada nt. Rachunkowości podatkowej		855		738	tab 25 Z.11.C.2
	Porada nt. Zarządzania gospodarstwem rolnym		4173		3321	tab. 25 Z.11.I
	Analiza z zakresu „Rachunkowości rolnej”	2		2		tab. 25 Z.11.C.1
	Analiza z zakresu Wyliczania dochodów, kosztów i opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej	4		20		tab. 25 Z.11.I.2
	Ankiety dotyczące Badania koniunktury w rolnictwie	1958		2082		tab. 25 Z.11.I.1

9. Upowszechnianie tematyki ochrony pszczoły miodnej i dzikich zapylaczy

W ramach priorytetu wśród rolników i mieszkańców obszarów wiejskich propagowana była wiedza z zakresu znaczenia owadów zapylających w produkcji rolnej, upowszechniane były zagadnienia dotyczące ochrony pszczoły miodnej i dzikich zapylaczy. Priorytet był realizowany poprzez szkolenia, konferencje, demonstracje oraz doradztwo w formie ulotek, informacji i porad indywidualnych.

Wykaz zadań za pomocą których był realizowany Priorytet nr 9

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w programie
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	Szkolenie nt. Znaczenia owadów zapylających	14	389	15	468	Tab.2 – część szkoleń z zakresu Z.1.L.8
	Konferencje nt. Znaczenie pszczoły miodnej w rolnictwie Znaczenie owadów zapylających w produkcji rolniczej	2	120	5	383	Tab.2 – część z zakresu Z.1.L.8
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	Informacja nt. .Ochrona i znaczenie pszczoły miodnej w rolnictwie	-	szacunkowo 516 Część porad z 1523	-	115	Tab.4 – część z zakresu Z.2.L.8
	Informacja na stronę www nt. . Ochrona i znaczenie pszczoły miodnej w rolnictwie	2	-	11	-	tab.4 – część z

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w programie
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
						zakresu Z.2.L.8
	Ulotka dot. warrozy	1	-	1	-	tab.4 – część z zakresu Z.2.L.8
Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska	Porada nt: Ochrona i znaczenie pszczoły miodnej w rolnictwie	-	szacunkowo około 100 Część porad z 9611	-	108	Tab. 14. Część z zakresu Z.1.L.8
	Demonstracja nt. Technologia pszczelarstwa	-	-	3	-	tab. 15 - Z.7.B.2.3
	Siedleckie Targi Miodu	1	-	1	-	tab. 4- Z.7.L.8.

10. Informowanie i promocja produktów regionalnych i lokalnych oraz systemów jakości

W 2018 roku MODR Warszawa w ramach tego priorytetu propagował wśród rolników i mieszkańców obszarów wiejskich informacje dotyczące produktów regionalnych i lokalnych oraz systemów jakości poprzez szkolenia, konkursy, informacje, porady i doradztwo grupowe.

Wykaz zadań za pomocą których był realizowany Priorytet nr 10

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w sprawozdaniu
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	szkolenia nt. Promocja produktów lokalnych i regionalnych	32	459	29	454	tab.2 – Z.1.J.1
	szkolenia nt. Systemy jakości żywności	3	54	2	24	tab.2-Z.1.H.3
	szkolenia nt. Systemy bezpieczeństwa żywności, dobre praktyki higieniczne	3	44	1	8	tab.2-Z.1.H.4
	szkolenia wyjazdowe nt. Promocja produktów lokalnych i regionalnych	5	76	4	83	tab.2-Z.1.J.1
	szkolenia wyjazdowe nt. Systemy bezpieczeństwa żywności, dobre praktyki higieniczne	1	30	1	49	tab.2-Z.1.H.4

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w sprawozdaniu
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	informacja nt. Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych	-	536	-	828	tab.4 – Z.2.J.1
	informacja www nt. promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych	1	-	4	-	tab.4-Z.2.J.1
	informacja nt. Tworzenie sieci współpracy w ramach łańcucha żywnościowego	-	152	-	42	tab.4 – Z.2.H.2
	informacja nt. Systemy jakości żywności	-	593	-	283	tab.4 – Z.2.H.3
	informacja nt. Systemy bezpieczeństwa żywności, dobre praktyki higieniczne, produkcyjne przy produkcji żywności w warunkach domowych, HACCP	-	241	-	129	tab.4-Z.2.H.4
Zadanie 7. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska	porada nt. Tworzenie sieci współpracy w ramach łańcucha żywnościowego		Część porad z 2029		56	tab.14- Z.7.H.2
	porada nt. Systemy jakości żywności	-		-	286	tab.14- Z.7.H.3
	Porada Systemy bezpieczeństwa żywności, dobre praktyki higieniczne, produkcyjne przy produkcji żywności w warunkach domowych, HACCP				143	tab.14- Z.7.H.4
Zadanie 8. Podejmowanie działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i	konkurs nt. Promocja produktów lokalnych i regionalnych	1	-	2	61	tab.18 - Z.8.J.1
	targi/wystawy	1	-	1	-	tab. 18-Z.8.J.1
	programy doradcze	2	-	2	-	tab.18-Z.8.J.1

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w sprawozdaniu
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego	porada Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych	-	Część porad z 1972	-	734	tab.17-Z.8.J.1
	doradztwo grupowe nt. Promocja produktów lokalnych i regionalnych	16	72	6	25	tab.17-Z.8.J.1

11 Propagowanie programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu.

MODR Warszawa w 2018 roku realizował priorytet przyjęty przez MODR za priorytet wojewódzki, w formie działań szkoleniowych, upowszechnieniowych i informacyjnych w zakresie propagowania wymogów programu działań w celu zmniejszenia i zapobiegania zanieczyszczeniu wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych, wynikających z upowszechniania prawa wodnego i dyrektywy azotanowej. Aktualnie cały obszar województwa mazowieckiego został wyznaczony jako obszar, na którym należy realizować wymogi programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu. Program działań został wprowadzony w oparciu o znowelizowaną Ustawę Prawo wodne i wszedł w życie z dnia 27 lipca 2018r.

Wykaz zadań za pomocą których był realizowany Priorytet nr 11

Nazwa zadania	Forma i temat realizacji	Plan		Realizacja		Miejsce w programie
		Liczba form	liczba uczestników	Liczba form	liczba uczestników	
Zadanie 1. Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich	Szkolenie nt. Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna	61	827	55	976	tab. 2 - Z.1.O.1.
Zadanie 2. Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej	Informacja nt. Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna	-	1645	-	1587	tab. 4 - Z.2.O.1.
	audycja w TVP1 nt. Programu azotanowego			1		tab.4 – Z.2.O.1
Zadanie 10 Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych	Porada nt: Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych związkami azotu pochodzenia rolniczego, dyrektywa azotanowa i wodna	-	2430	-	1742	Tab. 23 Z.10.O.1

Zadanie 1.

Prowadzenie szkoleń dla rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich

Z.1.A. Szkolenia w zakresie stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwa rolno-spożywczego w tym:

W zakresie stosowania nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowli oraz przetwórstwo rolno-spożywczego w 2018 r. zrealizowano dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich 63 szkolenia dla 1 707 osób , 90 szkoleń wyjazdowych dla 2010 osób i 5 konferencji dla 400 osób.

➤ Szkolenia w zakresie produkcji roślinnej (w tym ogrodniczej)

W roku 2018 szkolenia i konferencje dotyczące roślin rolniczych promowały najnowsze prośrodowiskowe metody produkcji: zbóż, kukurydzy, okopowych, oleistych i roślin strączkowych. Zwrócona została uwaga na korzyści wynikających ze stosowania kwalifikowanego materiału siewnego i zrównoważonego nawożenia. Z zakresu produkcji ogrodniczej zorganizowano szkolenia wyjazdowe, podczas których rolnicy mogli zapoznać się z najnowszymi prośrodowiskowymi metodami produkcji owoców i warzyw z uwzględnieniem precyzyjnego nawadniania. Popularyzowana była wiedza na temat wykorzystania podłoży mineralnych w produkcji ogrodniczej z wykorzystaniem nawożenia i nawadniania kropelkowego. Podczas szkoleń wyjazdowych uczestnicy mieli możliwość zapoznania się z nowościami technologicznymi ze szczególnym uwzględnieniem postępu biologicznego. W ramach tego zadania zorganizowano konferencje na następujące tematy: *Zrównoważone nawożenie zbóż - doroczne spotkanie producentów zbóż*”. (Oddział Poświętne), oraz *Uprawa kukurydzy i jej zastosowanie w żywieniu bydła* (Oddział Ostrołęka)

➤ Szkolenia w zakresie produkcji zwierzęcej

Szkolenia dotyczące produkcji zwierzęcej przede wszystkim obejmowały upowszechnianie wiedzy na temat wykorzystania w żywieniu zwierząt białka z roślin strączkowych, zagadnienia dotyczące profilaktyki chorób metabolicznych, prawidłowego bilansowania dawek pokarmowych. Ponadto zorganizowano szkolenia wyjazdowe, które pozwoliły uczestnikom między innymi na zapoznanie się z najnowszymi technologiami wyposażenia budynków inwentarskich czy postępowaniem hodowlanym.

Zrealizowane zostały również konferencje pt: *Ekonomiczny tucz trzody chlewnej z uwzględnieniem białka z roślin strączkowych. Wsparcie dla grup producentów PROW 2014-2020 w Suchożebach* (Oddział Siedlce), *Nowe technologie w produkcji zwierzęcej a produkcja ekologiczna w Kadzidle* (Oddział Ostrołęka), oraz *Innowacje w chowie i hodowli bydła mlecznego* (Oddział Poświętne).

➤ Szkolenia w zakresie prowadzenia przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MLO).

W tym zakresie realizowane były szkolenia dla producentów rolnych zainteresowanych prowadzeniem działalności lub prowadzących taką działalność. Tematyka szkoleń dotyczyła zasad zakładania i funkcjonowania przedsięwzięć MOL, rolniczego handlu detalicznego oraz sprzedaży bezpośredniej i dostaw bezpośrednich z uwzględnieniem znakowania żywności opakowanej.

Z.1.B. Szkolenia w zakresie rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjnych gospodarstw rolnych w tym:

W zakresie rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjnych gospodarstw rolnych w 2018 r. zrealizowano dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich 429 szkoleń dla 8396 osób, 4 szkolenia wyjazdowe dla 65 osób i 4 konferencje dla 305 osób.

➤ szkolenia w zakresie produkcji roślinnej (w tym ogrodniczej)

W 2018 roku tematyka szkoleń skierowana była głównie na zagadnienia dotyczące metod produkcji roślinnej ze szczególnym uwzględnieniem wpływu rolnictwa na środowisko. Omawiane były także zasady integrowanej ochrony roślin oraz zasady wzajemnej zgodności. Kolejnym istotnym aspektem poruszonym podczas szkoleń była konieczność poprawy gospodarki wodnej w produkcji roślinnej. Ze względu na duży udział TUZ w regionie ostrołęckim przeprowadzono również szkolenia na temat renowacji trwałych użytków zielonych. W trakcie szkoleń poruszana była tematyka zrównoważonego nawożenia roślin. Zwrócona została uwaga na przestrzeganie unijnych standardów jakościowych owoców i warzyw, wskazywane były korzyści z przystąpienia do certyfikowanego systemu Integrowanej produkcji roślin.

Realizowane były szkolenia na temat prowadzenia koron drzew owocowych, propagowane były najnowsze, atrakcyjne rynkowo odmiany roślin sadowniczych i warzywniczych.

Ponadto przeprowadzono 2 konferencje *Prawidłowa uprawa roślin strączkowych* (Oddział Poświętne w Płońsku dla 76 osób i Oddział Ostrołęka dla 55 osób), oraz *Konferencję sadowniczą w Chynowie* dla 102 osób (Oddział Radom).

➤ szkolenia w zakresie produkcji zwierzęcej

W roku 2018 zorganizowano szkolenia dla rolników w zakresie spełniania w gospodarstwach wymogów wzajemnej zgodności w zakresie ochrony środowiska, zdrowia publicznego, identyfikacji i rejestracji zwierząt, dobrostanu zwierząt, oraz warunków BHP. Szkolenia i konferencje dotyczące produkcji zwierzęcej przede wszystkim obejmowały upowszechnianie wiedzy i informacji na temat zapobiegania i zwalczania ASF, z uwzględnieniem zagadnień dotyczących bioasekuracji. Popularyzowane były zagadnienia profilaktyki zdrowotnej, prawidłowego bilansowania dawek pokarmowych oraz chowu bydła mięsnego. Ponadto zorganizowano szkolenia z nowego tematu antybiotykooporności u zwierząt związane z powszechnym i niewłaściwym stosowaniem antybiotyków wśród zwierząt. Ponadto w oddziale Poświętne przeprowadzono konferencję *IV Dzień Simentalski*.

Poruszono także zagadnienie znaczenia owadów zapylających w produkcji rolnej oraz w zakresie ochrony pszczoły miodnej i dzikich zapylaczy.

Z.1.C Szkolenia w zakresie rachunkowości rolnej

Łącznie z tego zakresu zorganizowano 91 szkoleń dla 1943 osób.

W ramach szkoleń z tego zakresu poszerzano wiedzę oraz rozwijano umiejętności rolników i mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie zasad prowadzenia rachunkowości rolnej. Zadaniem szkoleń było ukazanie, iż prowadzenie rachunkowości przyczynia się do usprawnienia zarządzania gospodarstwem rolnym. Na szkoleniach z tej tematyki przybliżone zostały zagadnienia związane

z funkcjonowaniem różnych form rachunkowości rolniczej, w tym m.in. Systemu Rachunkowości Polski FADN. W związku z wymogami prowadzenia ewidencji przychodów i rozchodów przez beneficjentów korzystających ze wsparcia finansowego pochodzącego ze środków Unii Europejskiej zaistniała potrzeba przeprowadzenia szkoleń z zakresu rachunkowości rolniczej. Tematem wiodącym przeprowadzonych szkoleń była „Ewidencja przychodów i rozchodów w gospodarstwie rolnym na potrzeby działań PROW 2014-2020”. Ponadto omawiano zagadnienia dotyczące podatków i obowiązkowych ubezpieczeń.

Z.1.D. Szkolenia w zakresie rolnictwa ekologicznego

Łącznie z tego zakresu zorganizowano 39 szkoleń dla 594 osób, oraz 2 szkolenia wyjazdowe w okolice Sandomierza i na Targi Eco-Style w Kielcach, w sumie dla 29 osób.

W 2018 roku prowadzono działania na rzecz rolnictwa ekologicznego w województwie mazowieckim, uwzględniające potrzeby szkoleniowe dotyczące systemu rolnictwa ekologicznego w warunkach unijnych, z uwzględnieniem aktualnego prawodawstwa, obowiązujących procedur i wymogów oraz aspektów technologicznych związanych z metodami ekologicznej uprawy roślin oraz chowu zwierząt w gospodarstwie ekologicznym, a także sprzedaży produktów ekologicznych. Szczególnie istotne było informowanie rolników podczas realizowanych szkoleń o aktualnościach związanych z unijnym i krajowym prawodawstwem rolnictwa ekologicznego oraz działaniem - Rolnictwo ekologiczne w PROW na lata 2014-2020.

Z.1.E. Szkolenia w zakresie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Łącznie z tego zakresu zorganizowano 11 szkoleń dla 147. osób, 5 szkoleń wyjazdowych dla 181 osób, oraz 3.konferencje dla 226 osób.

W ramach realizowanych szkoleń wspierane było tworzenie w gospodarstwach rolnych pozarolniczych form przedsiębiorczości m.in. takich jak: agroturystyka i turystyka wiejska, przetwórstwo na poziomie gospodarstwa, zagrody edukacyjne i gospodarstwa opiekuńcze. Szkolenia wyjazdowe prezentujące przykłady aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich. Ponadto przeprowadzono 3 konferencje: *Kobieta Przedsiębiorcza w Unii Europejskiej - nowe wyzwania i nowe możliwości* (Oddział Poświętne), *Kobieta przedsiębiorcza na obszarach wiejskich* (Oddział Ostrołęka) oraz *Zrównoważony wielofunkcyjny rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich* w Boguchwale (Oddział Poświętne).

Z.1.F. Szkolenia w zakresie unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego

Łącznie z tego zakresu zorganizowano 40 szkoleń dla 631 osób, 9 szkoleń wyjazdowych dla 206 osób, oraz 2 konferencje dla 141 osób.

W tym zakresie zorganizowane były szkolenia związane z podnoszeniem standardów wiejskiego gospodarstwa domowego i poprawy jakości życia na obszarach wiejskich. W tej tematyce przeprowadzono szkolenia, które obejmowały zagadnienia związane z estetyką gospodarstwa, zdrowym stylem życia i przyzagrodową produkcją żywności na potrzeby rodziny.

Ponadto w oddziałach Płock i Siedlce przeprowadzono konferencje pt: *Żywność a zdrowie człowieka- świadomy konsument*.

Wykaz tematów szkoleń wyjazdowych organizowanych
przez Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z zakresu unowocześniania wiejskiego
gospodarstwa domowego

L.p.	Symbol	Temat i miejsce szkolenia wyjazdowego	Liczba szkoleń	Liczba uczestników
1	Z.1.F.1.	Zastosowanie ziół w żywieniu rodziny -"Ziołowy Zakątek" - Koryciny k/Grodziska	1	43
2	Z.1.F.2.	Urządzanie ogrodów przydomowych na przykładzie wzorów prezentowanych w ogrodzie botanicznym w Powsinie.	3	48
3	Z.1.F.2.	Estetyczne zagospodarowanie zagrody wiejskiej - dobór roślin do nasadzeń - Końskowola	2	58
4	Z.1.F.2.	Ogród przydomowy - dobór roślin do nasadzeń - Przedsiębiorstwo Społeczne - Garncarska Wioska Rajski Ogród, Kamionka 5, gm. Nidzica	1	20
5	Z.1.F.2.	Tradycyjny wiejski ogród- Skansen Ciechanowiec	2	37
Razem			9	206

Z.1.G Szkolenia w zakresie ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych, lub zagranicznych.

Łącznie z tego zakresu zorganizowano 458 szkoleń dla 11 116 osób.

Celem szkoleń z powyższego zakresu było nakierowanie rolników i przedsiębiorców na potencjalne możliwości skorzystania z funduszy UE –w ramach działań PROW 2014-2020, RPO WM 2014-2020 czy innych funduszy krajowych i zagranicznych o charakterze pomocowym. Terminy szkoleń zostały dostosowane i skorelowane z terminami naboru wniosków z w/w programów. Na szkoleniach dotyczących płatności bezpośrednich upowszechniano informacje na temat możliwości wypełniania wniosków drogą elektroniczną (za pomocą aplikacji e-Wniosek) i korzyściach z tego wynikających dla rolnika.

W ramach szkoleń z tego zakresu prowadzone były też szkolenia dotyczące kredytów oraz leasingu. Celem tych szkoleń było nakierowanie rolników i przedsiębiorców na potencjalne możliwości skorzystania z obcego finansowania planowanych inwestycji – kredytów preferencyjnych, komercyjnych czy leasingu.

Z.1.H. Szkolenia w zakresie modernizacji gospodarstw rolnych, poprawy jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku.

Łącznie z tego zakresu zorganizowano 4 szkolenia dla 41 osób oraz 1 szkolenie wyjazdowe do Krasnobrodu i Zamościa dla 49 osób pn. *Systemy bezpieczeństwa żywności, dobre praktyki higieny produkcji żywności w warunkach domowych.*

Celem organizowanych z tego zakresu w 2018 roku szkoleń były działania związane z poprawą jakości artykułów rolno-spożywczych z przetwórstwem oraz wzmocnieniem pozycji rolników na rynku. Zorganizowano szkolenia dotyczące zasad tworzenia i funkcjonowania grup producentów rolnych, grup i organizacji producentów owoców i warzyw, zrzeszeń i innych form organizacji, podczas których przedstawione zostały korzyści wynikające z utworzenia grupy producenckiej

ale także wymogi, jakie należy spełnić aby założyć grupę. Przedstawione zostały również możliwości przyznania pomocy finansowej ze środków PROW 2014-2020. Szczególną uwagę zwrócono na tematy dotyczące systemów jakości żywności, systemy bezpieczeństwa żywności, dobrych praktyk higienicznych przy produkcji żywności w warunkach domowych HACCP.

Z.1.1. Szkolenia z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym

Łącznie z tego zakresu zorganizowano 41 szkoleń dla 663 osób.

Celem szkoleń realizowanych z tego zakresu było wskazanie, jak dobre i racjonalne zarządzanie stymuluje dochód osiągany w gospodarstwie. Umiejętne posługiwanie się rachunkiem ekonomicznym w gospodarstwie rolnym może pomóc w optymalizacji struktury produkcji i poziomu jej intensywności, optymalizacji stosowanych technologii wytwarzania, racjonalizacji itp. Lepsze poznanie procesu decyzyjnego i produkcyjnego może pomóc wyeliminować szereg niedociągnięć. W ramach szkoleń prezentowane były zagadnienia dotyczące sposobów wyliczania opłacalności produkcji, podatków w rolnictwie oraz aktualnymi zasadami obrotu ziemią rolną.

Z.1.J. Szkolenia w zakresie promocji produktów lokalnych i regionalnych.

Łącznie z tego zakresu zorganizowano 74 szkoleń dla 1132 osób, 4 szkolenia wyjazdowe dla 83 osób oraz 1 konferencję dla 114 osób.

W ramach szkoleń omawiane takie zagadnienia jak :

- promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych jako narzędzie rozwoju i podnoszenia atrakcyjności obszarów wiejskich,
- dostaw bezpośrednich
- rolniczego handlu detalicznego
- promocja produktów rolnych i środków spożywczych w Unii Europejskiej

Ponadto zorganizowano szkolenia wyjazdowe zgodnie z poniższym wykazem a w Oddziale Poświętne zorganizowano konferencję *Produkcja żywności na niewielką skalę i wprowadzanie jej na rynek w krótkich łańcuchach dystrybucji*.

Wykaz tematów szkoleń wyjazdowych organizowanych
przez Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z zakresu promocji produktów lokalnych
i regionalnych

L.p.	Symbol	Temat i miejsce szkolenia wyjazdowego	Liczba szkoleń	Liczba uczestników
1	Z.1.J.1.	Produkt regionalny, tradycyjny i lokalny narzędziem rozwoju i podnoszenia atrakcyjności obszarów wiejskich - Skierniewice.	1	26
2	Z.1.J.1.	Produkt regionalny, tradycyjny i lokalny narzędziem rozwoju i podnoszenia atrakcyjności obszarów wiejskich - Jesienny Jarmark od pola do stołu, siedziba MODR O. Poświętne.	2	30
3	Z.1.J.1.	Festiwal ziemniaka w Muzeum Wsi Radomskiej	1	27
Razem			4	83

Z.1.K. Szkolenia w zakresie zaleceń zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne

Łącznie z tego zakresu zorganizowano 10 szkoleń dla 184 osób.

W ramach szkoleń propagowano zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne.

Omawiane tutaj były zagadnienia dotyczące:

- okresów, kiedy rolnicze wykorzystanie nawozu jest niewłaściwe,
- rolniczego wykorzystania nawozów, w terenie o dużym nachyleniu,
- rolniczego wykorzystania nawozów w na gruntach zmarzniętych, zalanych wodą, nasyconych wodą lub przykrytych śniegiem,
- warunków rolniczego wykorzystania nawozów w pobliżu cieków naturalnych, zbiorników wodnych, kanałów i rowów,
- pojemności i konstrukcji miejsc do przechowywania odchodów zwierzęcych oraz roślinnych takich jak kiszonka,
- procedur rolniczego wykorzystania, w tym dawek i równomierności i rozprowadzania nawozów, które, które zapewniają utrzymanie strat substancji odżywczych do wody na dopuszczalnym poziomie.

Ad Z.1.L. Szkolenia w zakresie upowszechniania metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska

Łącznie z tego zakresu zorganizowano 87 szkoleń dla 1991 osób oraz 7 konferencji dla 547 osób.

➤ Zasady integrowanej ochrony roślin oraz zasady Integrowanej produkcji roślin

Realizowane szkolenia miały za zadanie upowszechnianie wiedzy na temat obowiązującej od 2014 roku prośrodowiskowej, integrowanej ochrony roślin w produkcji roślinnej, sadowniczej i warzywniczej. Wskazywane były korzyści wynikające z wprowadzenia integrowanej ochrony. Propagowany był również dobrowolny certyfikowany system jakości żywności – Integrowana produkcja roślin, stanowiąca gwarancję konkurencyjności oferowanego produktu na rynku jak i wypełnienia przez rolników wymogu stosowania zasad integrowanej ochrony roślin.

Dodatkowo podczas XX Dnia Kukurydzy i Buraka (oddział Poświętne) zorganizowano konferencje na temat *Integrowana ochrona kukurydzy i buraka cukrowego przed chwastami*.

➤ Szkolenia w zakresie ochrony środowiska w rolnictwie oraz energetyki odnawialnej

W zakresie ochrony środowiska w rolnictwie prowadzona działalność szkoleniowa obejmowała problematykę ochrony środowiska na poziomie gospodarstwa z uwzględnieniem zrównoważonego gospodarowania nawozami, w tym minimalizowania wpływu działalności rolniczej na stan wód, gleby i powietrza, korzyści ekonomicznych dla gospodarstw rolnych wynikających z racjonalnego stosowania nawozów, zagadnień dotyczących badania zasobności gleb. Tematyka szkoleń uwzględniała również zagadnienia dotyczące praktyk związanych z przeciwdziałaniem i adaptacją do zmian klimatu na poziomie gospodarstwa (w tym zagadnienia dotyczące zabiegów agrotechnicznych oraz zabiegów kształtowania krajobrazu sprzyjających zatrzymywaniu wody).

W zakresie energetyki odnawialnej szkolenia miały na celu w celu podniesienie poziomu wiedzy nt. możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii przez prosumentów, czyli małe gospodarstwa rolne. Przekazywano również słuchaczom aktualną, kompleksową wiedzę na temat polityki, gospodarki i bezpieczeństwa energetycznego kraju, zobowiązań Polski w zakresie osiągnięcia wymaganego poziomu udziału odnawialnych nośników w bilansie energetycznym kraju. Realizowano również szkolenia dotyczące problematyki ochrony i znaczenia owadów zapylających w produkcji rolnej i w zachowaniu bioróżnorodności na terenach wiejskich

Ponadto zorganizowano 6 konferencji.

Odnawialne źródła energii na obszarach wiejskich (oddział Poświętne)

Pszczół nasze wspólne dobro (Oddział Płock)

Konferencja pszczelarska. Dbajmy o pszczoły” (Oddział Bielice)

Ochrona pszczół-to się opłaca (Oddział Płock)

IV Mazowiecka Konferencja Pszczelarska „Ratujmy pszczoły” (Oddział Siedlce)

Znaczenie pszczoły miodnej w produkcji rolniczej i leśnictwie - współczesne bartnictwo” Oddział Poświętne

Ponadto w ramach realizacji „Programu upowszechniania wśród rolników znajomości przepisów ustawy o ochronie zwierząt w województwie mazowieckim na lata 2018-2021” ustalonego przez Samorząd Województwa Mazowieckiego, upowszechniane były przepisy ustawy o ochronie zwierząt. Propagowanie zapisów ustawy o ochronie zwierząt było realizowane jako temat dodatkowy w trakcie 50 szkoleń z różnej tematyki organizowanych przez MODR Warszawa w 2018 roku. Łącznie w tych szkoleniach uczestniczyło 934 osoby. Udzielono również 349 porad i 396 informacji dotyczących ustawy o ochronie zwierząt. W ramach prowadzonej działalności z zakresu rozwiązywania problemów technologicznych i organizacyjno ekonomicznych gospodarstw rolnych (szkoleń, pokazów informacji, porad), upowszechniano również wiedzę dotyczącą norm i wymogów wzajemnej zgodności (w tym dobrostanu zwierząt). Jest to zgodne z celem ww. programu jakim jest poprawa warunków utrzymania zwierząt gospodarskich na terenie województwa mazowieckiego.

Z.1.M Szkolenia w zakresie działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzenia gospodarstwa rolnego.

Łącznie z tego zakresu zorganizowano 39 szkoleń dla 636 osób, 9 szkoleń wyjazdowych dla 175 osób.

Szkolenia realizowane z tego zakresu związane były z kultywowaniem twórczości ludowej, tradycyjnych zawodów, rękodzieła i tradycji kulinarnych.

Ponadto zorganizowano szkolenia wyjazdowe dla rolników i mieszkańców obszarów wiejskich w tym zrzeszonych w stowarzyszeniach i Kołach Gospodyń Wiejskich z tego zakresu wg poniższego wykazu:

L.p.	Symbol	Temat i miejsce szkolenia wyjazdowego	Liczba szkoleń	Liczba Uczestników
1	Z.1.M.3.	Festiwal folkloru i twórczości nieprofesjonalnej Powiśle w Lipsku	1	15
2	Z.1.M.3.	Dni Kolbergowskie w Przysusze	1	10
3	Z.1.M.1.	Zachowanie architektury wiejskiej (budynki i krajobraz) - Muzeum Wsi Mazowieckiej - Sierpc	2	51

L.p.	Symbol	Temat i miejsce szkolenia wyjazdowego	Liczba szkoleń	Liczba Uczestników
4	Z.1.M.1.	XIII Jesienny Jarmark "od pola do stołu"	2	43
5	Z.1.M.5.	Produkt tradycyjny i lokalny w zachowaniu naszych tradycji kulinarnych - Muzeum Piernika w Toruniu	2	38
6	Z.1.M.1.	Dziedzictwo kultury- cudze chwalimy swego nie znamy - Grądy Szlacheckie gm Długosiodło	1	18
Razem			9	175

Z.1.N Szkolenia w zakresie upowszechnienia rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku.

Łącznie z tego zakresu zorganizowano 47 szkoleń dla 725 osób, 6 szkoleń wyjazdowych dla 217 osób, oraz 2 konferencje dla 74 osób.

W ramach realizowanych działań wspierana była aktywizacja właścicieli gospodarstw agroturystycznych i obiektów turystyki wiejskiej oraz innych mieszkańców wsi do współpracy w zakresie sieciowania produktów turystycznych. Kontynuowane były działania w zakresie podnoszenia jakości usług w już funkcjonujących obiektach turystycznych oraz wsparcia uruchamiania nowych, oraz popularyzowana była idea i zasady funkcjonowania zagród edukacyjnych. Ponadto prowadzono działania w kierunku upowszechniania idei gospodarstw opiekuńczych, jako innowacyjnej działalności pozarolniczej w gospodarstwach rolnych.

Tematy te były prezentowane na szkoleniach oraz szkoleniach wyjazdowych. Ponadto w Oddziale Radom zorganizowano 2 konferencje nt. *Gospodarstwo opiekuńcze - dla seniorów opieka dla rolników nowe możliwości.*

Wykaz tematów szkoleń wyjazdowych organizowanych przez Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z zakresu upowszechnienia rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenia promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku

L.p.	Symbol	Temat i miejsce szkolenia wyjazdowego	Liczba szkoleń	Liczba Uczestników
1	Z.1.N.1.	Agroturystyka dodatkowym źródłem dochodu na wsi. Gospodarstwo agroturystyczne Chrołowice pow. siemiatycki.	1	53
2	Z.1.N.1	Międzynarodowe Targi Turystyki Wiejskiej AGROTRAVEL Kielce	2	65
3	Z.1.N.1.	Agroturystyka i turystyka wiejska. Przygotowanie gospodarstwa do świadczenia usług agroturystycznych oraz uwarunkowania formalno-prawne - gospodarstwo agroturystyczne w Kiełpinie.	1	49
4	Z.1.N.1	Organizacja promocji i marketingu w agroturystyce - okolice Białowieży	1	32
5	Z.1.N.3	Gospodarstwa opiekuńcze, szansą dla rozwoju obszarów wiejskich	1	18
Razem			6	217

Z.1.O. Szkolenia w zakresie realizacji zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych, w tym:

Łącznie z tego zakresu zorganizowano 120 szkoleń dla 2077 osób.

➤ **Propagowanie wymogów programu działań w celu zmniejszenia i zapobiegania zanieczyszczeniu wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych.**

MODR Warszawa w 2018 roku realizował działania szkoleniowe w zakresie propagowania wymogów programu działań w celu zmniejszenia i zapobiegania zanieczyszczeniu wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych. W województwie mazowieckim przestało obowiązywać 5 Programów działań dla 9 obszarów OSN, obejmujących 75 gmin województwa. Aktualnie cały obszar województwa został wyznaczony jako obszar, na którym należy realizować wymogi programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu. Program działań został wprowadzony w życie 27 lipca 2018 roku w oparciu o znowelizowaną Ustawę Prawowodne.

W ramach szkoleń podejmowana była również problematyka zrównoważonego gospodarowania nawozami, w tym m.in. korzyści ekonomicznych dla gospodarstw rolnych wynikających z racjonalnego stosowania nawozów.

➤ **Szkolenia w zakresie wspierania wdrażania programów rolnośrodowiskowych**

W ramach realizowanych szkoleń z tego zakresu przekazywano informacje dotyczące Programów rolnośrodowiskowych. Są one nadal obligatoryjnym dla wszystkich krajów członkowskich instrumentem Wspólnej Polityki Rolnej, realizowanym w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. W ramach szkoleń omawiane było m.in.: działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne (w ramach PROW 2014-2020), w tym warunki uzyskiwania płatności na zasadach przewidzianych w Programie, obowiązujące procedury, wymogi poszczególnych pakietów programu oraz realizację rozpoczętych programów rolnośrodowiskowych, również w ramach Programu rolnośrodowiskowego 2007-2013, ale także problematykę ochrony bioróżnorodności, w tym sieć NATURA 2000.

Tab. 1. Działalność szkoleniowa wg form

L.p.	Forma	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
1.	szkolenie	1544		1553	31983
2.	szkolenie wyjazdowe	138		130	3015
3.	konferencja	13		24	1807
4.	Razem	1 695	24 552	1 707	36 805

Tab. 2. Działalność szkoleniowa wg form i tematów

Symbol	Tematyka	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
		<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.1.A.	Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno-spożywcze	59	63	99	90	3	5	161	158	2381	4117
Z.1.A.1.	Nowe rozwiązania w produkcji roślinnej	18	24	83	77	2	2	103	103	1521	2835
Z.1.A.2.	Nowe rozwiązania w produkcji zwierzęcej	3	7	16	12	1	3	20	22	320	698
Z.1.A.3.	Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MLO)	38	32		1			38	33	540	584
Z.1.B.	Rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych	425	429	8	4	3	4	436	437	6175	8766
Z.1.B.1.	Technologia produkcji roślinnej	127	137	4	3	2	3	133	143	1937	3051
Z.1.B.2.	Technologia produkcji zwierzęcej	32	34	2		1	1	35	35	567	793
Z.1.B.3	Normy i wymogi wzajemnej zgodności (w tym dobrostan zwierząt)	25	21					25	21	364	415
Z.1.B.4.	Poprawa stanu technicznego, technologicznego i organizacyjnego w gospodarstwach rolnych	1		2	1			3	1	34	9
Z.1.B.5.	BHP	6	17					6	17	82	317
Z.1.B.6.	Bioasekuracja w gospodarstwie rolnym	234	220					234	220	3191	4181

Symbol	Tematyka	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.1.C.	Rachunkowość w gospodarstwach rolnych	82	91	0	0	0	0	82	91	1141	1943
Z.1.C.1.	Rachunkowość rolna	73	80					73	80	1014	1745
Z.1.C.2.	Rachunkowość podatkowa	2	6					2	6	26	130
Z.1.C.3.	Ubezpieczenia społeczne oraz majątkowe	7	5					7	5	101	68
Z.1.D.	Rolnictwo ekologiczne	41	39	1	2	0	0	42	41	646	623
Z.1.D.1.	Produkcja metodami ekologicznymi	16	15					16	15	257	281
Z.1.D.2.	Sprzedaż produktów ekologicznych	2	2	1	1			3	3	67	49
Z.1.D.3.	Rolnictwo ekologiczne w ramach PROW 2007-2013, 2014-2020	23	22		1			23	23	322	293
Z.1.E.	Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	13	11	0	5	1	3	14	19	214	554
Z.1.E.1.	Prowadzenie działalności pozarolniczej	12	11	0	1	1	1	13	13	199	296
Z.1.E.2.	Tworzenie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej	1						1		15	
Z.1.E.4.	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich				4		2		6		258
Z.1.F.	Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego	53	40	8	9	1	2	62	51	927	978
Z.1.F.1.	Profilaktyka prozdrowotna i racjonalne żywienie	31	22	1	1	1	2	33	25	502	529
Z.1.F.2.	Estetyzacja wiejskiej zagrody	20	16	7	8			27	24	399	424
Z.1.F.3.	Świadomość konsumencka i ekologiczna	2	2					2	2	26	25

Symbol	Tematyka	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.1.G.	Ubieganie się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych, lub zagranicznych	396	458	0	0	0	0	396	458	5596	11116
Z.1.G.1.	Płatności bezpośrednie	144	229					144	229	2047	6662
Z.1.G.2.	PROW	251	227					251	227	3535	4433
Z.1.G.4.	Kredyty preferencyjne, komercyjne, leasing	1	1					1	1	14	9
Z.1.G.5.	Inne programy		1						1		12
Z.1.H.	Modernizacja gospodarstw rolnych, poprawa jakości artykułów rolnospożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku	9	4	1	1	0	0	10	5	200	90
Z.1.H.1.	Zasady tworzenia i funkcjonowanie grup producentów rolnych, grup i organizacji producentów owoców i warzyw, zrzeszeń i innych form organizacji	2	1					2	1	42	9
Z.1.H.2.	Tworzenie sieci współpracy w ramach łańcucha żywnościowego	1						1		30	
Z.1.H.3.	Systemy jakości żywności	3	2					3	2	54	24
Z.1.H.4.	Systemy bezpieczeństwa żywności, dobre praktyki higieniczne, produkcyjne przy produkcji żywności w warunkach domowych, HACCP	3	1	1	1			4	2	74	57

Symbol	Tematyka	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.1.I.	Zarządzanie gospodarstwem rolnym	49	41	0	0	0	0	49	41	662	663
Z.1.I.1.	Zarządzanie, organizacja i planowanie pracy w gospodarstwie rolnym	43	37					43	37	575	608
Z.1.I.2.	Wylizanie dochodów, kosztów i opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej	5	4					5	4	75	55
Z.1.I.4.	Informacja rynkowa	1						1		12	
Z.1.J.	Promocja produktów lokalnych i regionalnych	86	74	5	4	0	1	91	79	1285	1329
Z.1.J.1.	Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych	32	29	5	4			37	33	535	537
Z.1.J.2.	Krótkie łańcuchy dostaw (od pola do stołu), w tym sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie, działalność marginalna lokalna i ograniczona	22	20				1	22	21	284	401
Z.1.J.3.	Rolniczy handel detaliczny	32	25					32	25	466	391
Z.1.K.	Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne	12	10	0	0	0	0	12	10	198	184
Z.1.L.	Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska /7/	90	87	1	0	4	7	95	94	1689	2538
Z.1.L.1.	Zasady integrowanej produkcji	1	2					1	2	12	23
Z.1.L.2.	Zasady integrowanej ochrony roślin	49	41			1	1	50	42	738	1075
Z.1.L.3.	Zasady przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu na poziomie gospodarstwa	1	1					1	1	12	12
Z.1.L.4.	Energetyka prosumencka	1	2					1	2	15	66
Z.1.L.5.	Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym	10	11	1		1	1	12	12	202	226

Symbol	Tematyka	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.1.L.8.	Inne działania na rzecz ochrony środowiska na poziomie gospodarstwa	28	30			2	5	30	35	710	1136
Z.1.M.	Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzenia gospodarstwa rolnego /8/	40	39	9	9	0	0	49	48	699	811
Z.1.M.1.	Dziedzictwo kultury materialnej wsi	2	3	4	5	0	0	6	8	78	143
Z.1.M.2.	Zachowanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego wsi	10	9					10	9	105	153
Z.1.M.3.	Twórczość ludowa	0	0	2	2			2	2	22	25
Z.1.M.4.	Tradycyjne zawody i rękodzieło	7	6	1				8	6	143	87
Z.1.M.5.	Tradycje kulinarne	21	21	2	2			23	23	351	403
Z.1.N.	Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku /9/	54	47	6	6	1	2	61	55	901	1016
Z.1.N.1.	Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej, tworzenie sieci współpracy	27	20	4	5	1		32	25	515	540
Z.1.N.2.	Zagrody edukacyjne	6	5	1				7	5	98	86
Z.1.N.3.	Gospodarstwa opiekuńcze	20	21	1	1	0	2	21	24	276	380
Z.1.N.4.	Promocje wsi jako atrakcyjnego miejsca życia i wypoczynku	1	1					1	1	12	10

Symbol	Tematyka	Szkolenie		Szkolenie wyjazdowe		Konferencja		Ogólna liczba form		Łączna liczba uczestników	
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.1.O.	Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych /10/	135	120	0	0	0	0	135	120	1838	2077
Z.1.O.1.	Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna	61	55					61	55	827	976
Z.1.O.2.	Program rolnośrodowiskowy i Działalność rolno-środowiskowo-klimatyczne	72	63					72	63	981	1075
Z.1.O.3.	Ochrona bioróżnorodności, w tym NATURA 2000	2	2					2	2	30	26
RAZEM		1544	1553	138	130	13	24	1695	1707	24552	36805

Zmiany w liczbie wykonanych form w stosunku do zakładanej zarówno ogólnie jak i w poszczególnych tematach wynikły z bieżącego dostosowania się do potrzeb odbiorców usług. Powyższa tabela prezentuje szkolenia wykonane w ramach działalności nieodpłatnej, są tutaj ujęte również szkolenia, których zestawienie zbiorcze prezentowane jest w częściach C.3 i C.4 sprawozdania

Ponadto w 2018 roku na szkoleniach z różnej tematyki omawiano tematy dodatkowe lub przekazywano informacje (poniżej wykaz).

Tematyka omawiana na szkoleniach	Liczba	
	szkoleń	osób
Ustawa o ochronie zwierząt	50	934
Informacja dotycząca ASF	82	1982
Informacja dotycząca grypy ptaków	38	789
Informacja w ramach Akcji Stop Pożarom Traw	11	185
Informacja dotycząca przetwórstwa w rolnictwie ekologicznym	22	300

Zadanie 2.

Prowadzenie działalności informacyjnej wspierającej rozwój produkcji rolniczej

W 2018 roku przekazywano informacje m.in. z zakresu problematyki rolnictwa ekologicznego. Skupiano się na produkcji metodami ekologicznymi, sprzedaży produktów ekologicznych i informowano o możliwości przystąpienia do działania Rolnictwo ekologiczne w ramach PROW 2014-2020. Racjonalne zarządzanie składnikami pokarmowymi na poziomie gospodarstwa rolnego ma zasadnicze znaczenie w prowadzeniu opłacalnej produkcji rolnej, ograniczeniu strat cennych składników nawozowych z rolnictwa, jak również w redukcji emisji zanieczyszczeń do wód, czyli pośrednio również do Morza Bałtyckiego. Informowano o projekcie zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej.

Uwzględniając różne zagadnienia ochrony środowiska, informowano o problematyce zrównoważonej gospodarki nawozami, ochronie środowiska na poziomie gospodarstwa, w tym gospodarki wodno-ściekowej, a także o znaczeniu pszczoły miodnej i innych zapylaczy w produkcji rolniczej.

Przekazywano również informacje z zakresu energetyki prosumenckiej oraz wykorzystania energii z odnawialnych źródeł, w tym w zakresie produkcji i wykorzystania biomasy.

W związku z wejściem w życie *Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych*, skupiano się na informowaniu rolników o nowych obowiązkach dotyczących nawożenia azotem.

Mówiono także o wymogach pakietów *Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego* w celu zapoznania potencjalnych rolników rozważających przystąpienie do działania z jego zasadami oraz aktualizowano wiedzę w przypadku już realizujących działanie.

Przekazywano informacje z zakresu: zarządzaniem gospodarstwem rolnym, wyliczania dochodów, kosztów i opłacalności produkcji rolnej, informacji rynkowej, kredytów preferencyjnych, zasad prowadzenia rachunkowości rolnej. Zainteresowanie rachunkowością było spowodowane wprowadzeniem obowiązku ewidencjonowania przychodów i rozchodów przez beneficjentów działań inwestycyjnych PROW 2014-2020.

Informowano rolników nt. nowości w produkcji roślinnej i zwierzęcej, nowych odmianach, o doborze odmian roślin rolniczych do uprawy w warunkach województwa mazowieckiego, chorobach, szkodnikach i możliwości ich zwalczania, zapobieganiu chorobie ASF, uprawie i możliwości wykorzystania roślin wysokobiałkowych w żywieniu zwierząt, konieczności badania gleb, systemach jakości żywności - szczególnie nt. poddziałania *Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości*, które ma na celu zwiększenie uczestnictwa rolników w unijnych i krajowych systemach jakości. Przekazywano informacje dotyczące wsparcia dla osób, które zostały poszkodowane w wyniku klęsk żywiołowych.

Dużą grupą beneficjentów były osoby szukające informacji dotyczących funduszy unijnych tj. płatności bezpośrednich, restrukturyzacja małych gospodarstw, modernizacja gospodarstw rolnych, premie dla młodych rolników, premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej, płatności ONW. Beneficjenci interesowali się agroturystyką i turystyką wiejską oraz promocją wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku. Często pytania dotyczyły prowadzenia działalności pozarolniczej, estetyzacji wiejskiej zagrody, tradycji kulinarnych, dziedzictwa kultury materialnej wsi czy twórczości i rękodzieła. Ważnym tematem rozmów były systemy jakości żywności oraz bezpieczeństwa żywności, profilaktyka prozdrowotna i racjonalne żywienie oraz świadomość konsumencka i ekologiczna. Podejmowany był temat zagród edukacyjnych oraz gospodarstw opiekuńczych. Rolnicy sprzedający swoje produkty byli zainteresowani działaniem rolniczego handlu detalicznego oraz sprzedażą bezpośrednią.

W ramach realizacji zadania 2 udzielono 89 531 informacji.

W 2018 r. opracowano i wydrukowano publikację „Przewodnik po polu doświadczalnym” w nakładzie 1500 egz. oraz 10 ulotek: „Wpływ różnych czynników na obsadę roślin kukurydzy po siewie” (2000 egz.), *Choroby odzwierzęce* (2000 egz.), *Jak zamienić dym w ciepło* (6000 egz.), *Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej* (3000 egz.), *Rolnictwo ekologiczne - jak rozpocząć produkcję?* (4000 egz.), *Technologia uprawy zbóż* (4000 egz.), *Uprawa cukinii* (5000 egz.), *Jak walczyć z warrozą w małych pasiekach?* (2000 egz.), *Charakterystyka odmian zbóż jarych* (2000 egz.), *Wapnowanie gleb* (2000 egz.).

Zaplanowane pozostałe 7 tytułów ulotek: „Charakterystyka odmian zbóż ozimych”, „Charakterystyka odmian buraka cukrowego”, „Charakterystyka odmian kukurydzy na kiszonkę”, „Charakterystyka odmian kukurydzy na ziarno”, „Charakterystyka odmian rzepaku ozimego”, „Charakterystyka odmian roślin strączkowych” oraz „Charakterystyka odmian ziemniaka” zostało opracowanych i w formie elektronicznej (plik pdf) rozpowszechnionych wśród doradców w celu dalszego rozpowszechnienia wśród zainteresowanych rolników.

Ponadto we współpracy z Centralnym Ośrodkiem Badań Odmian Roślin Uprawnych Stacja Doświadczalnictwa Oceny Odmian w Seroczinie wydana została broszura „Lista odmian roślin zalecanych do uprawy w 2018 r.” w nakładzie 1000 egz. MODR Warszawa opracował graficznie i wydrukował broszurę.

W 2018 roku, podobnie jak w latach ubiegłych, strona internetowa MODR Warszawa www.modr.mazowsze.pl służyła głównie informowaniu beneficjentów usług Ośrodka o kolejnych działaniach pojawiających się w ramach PROW 2014-2020, o działaniach w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich m.in. o Krajowej sieci innowacji w rolnictwie.

Ponadto WWW to narzędzie informacji o sprawach istotnych dla rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich. Łącznie opublikowano 165 artykułów z tego zakresu.

Zorganizowano również 106 stoisk informacyjno-promocyjnych MODR Warszawa. Były one przygotowywane na lokalnych i regionalnych imprezach na terenie całego Mazowsza organizowanych przez inne jednostki. Na stoisku informacyjnym dystrybuowane były materiały promocyjne dotyczące działalności MODR Warszawa, a doradcy informowali na temat najnowszych zagadnień związanych z rolnictwem i obszarami wiejskimi z terenu województwa mazowieckiego m.in. zakresu rolnictwa ekologicznego, agroturystyki, technologii i produkcji roślinnej – ogrodniczej (sadowniczej i warzywniczej) i zwierzęcej.

MODR Warszawa współpracował również ze środkami masowego przekazu m.in. z TVP, TVP Warszawa, Katolickim Radiem Podlasie, Radio Sochaczew, Radio 7 a także lokalnymi gazetami m.in. Gazetą Mławską, Tygodnikiem Siedleckim, Tygodnikiem Ostrołęckim i Echem Powiatu. Wspólnie realizowano audycje i udzielano wywiadów dotyczących takich zagadnień jak dopłaty obszarowe - e- Wniosek, PROW 2014-2020, technologia produkcji rolniczej i inne.

Tab. 3. Działalność informacyjna wg form

L.p.	Forma	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
1.	informacja		91 113		89 531
2.	wydawnictwa	liczba form	nakład	liczba form	Nakład
2.2.	ulotka	17	46 000	10*	32 000
2.3.	materiały informacyjne na stronę www. ośrodka	58		165	
2.5	inne	1		1	1500
3.	pozostałe	liczba form		liczba form	
3.1.	audycja radiowa (w tym wywiad radiowy)	2		13	
3.2.	audycja tv (w tym wywiad tv)	2		13	
3.3.	artykuł w innym wydawnictwie (w tym wywiad prasowy)			22	
3.4.	stoisko informacyjne / promocyjne	86		106	

*Pozostałe zaplanowane ulotki zostały opracowane i przygotowane w wersji pdf, która była udostępniana zainteresowanym

Tab. 4. Działalność informacyjna wg form i tematów

Symbol tematu	Tematyka	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko info.-promocyjne		Pozostale**)	
				Broshura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku ODR		Inne					
a	b	c	d	e	f	g	h	I	J	k	l	k	l	m	n	o	p
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.2.A	Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno – spożywcze w tym:	4397	4373			1	1	4	20			1		24	26		10
Z.2.A.1	Nowe rozwiązania w produkcji roślinnej	2798	3048			1	1	4	18			1		24	26		10
Z.2.A.2	Nowe rozwiązania w produkcji zwierzęcej	1177	1037						1								
Z.2.A.3	Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MLO)	422	288						1								
Z.2.B	Rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno - ekonomicznych gospodarstw rolnych	17501	14826			11	5	17	24					54	54		7
Z.2.B.1	Technologia produkcji roślinnej	8241	6181			10	4	12	20					54	54		7
Z.2.B.2	Technologia produkcji zwierzęcej	2680	1699			1	1	5	2								
Z.2.B.3	Normy i wymogi wzajemnej zgodności (w tym dobrostan zwierząt)	2390	1667						1								
Z.2.B.4	Poprawa stanu technicznego, technologicznego i organizacyjnego w gospodarstwach rolnych	1085	705														
Z.2.B.5	BHP	928	672														
Z.2.B.6	Bioasekuracja w gospodarstwie rolnym w tym:	2177	3902						1								
Z.2.C	Rachunkowość w gospodarstwach rolnych	4184	5391														
Z.2.C.1	Rachunkowość rolna	1691	3679														
Z.2.C.2	Rachunkowość podatkowa	1229	715														
Z.2.C.3	Ubezpieczenia społeczne oraz majątkowe	1264	997														
Z.2.D	Rolnictwo ekologiczne	3530	3648			1	1	1	4					1			
Z.2.D.1	Produkcja metodami ekologicznymi	1378	1735			1	1	1	4					1			
Z.2.D.2	Sprzedaż produktów ekologicznych	589	682														

Symbol tematu	Tematyka	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko info.-promocyjne		Pozostale**)	
				Broshura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku ODR		Inne					
a	b	c	d	e	f	g	h	I	J	k	l	k	l	m	n	o	p
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.2.D.3	Rolnictwo ekologiczne w ramach PROW 2007 – 2013, 2014 - 2020	1563	1231														
Z.2.E	Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	2422	1276					5	45					2	7	4	3
Z.2.E.1	Prowadzenie działalności pozarolniczej	1227	1276					5	2								1
Z.2.E.2	Tworzenie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej	173	69														
Z.2.E.3	Współpraca z lokalnymi organizacjami społecznymi	330	131						43						2		
Z.2.E.4	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich	418	371											2		4	2
Z.2.E.5	Program LEADER	274	221												5		
Z.2.F	Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego	1934	1361			2	2	2	4						3		1
Z.2.F.1	Profilaktyka prozdrowotna i racjonalne żywienie	739	496			1	1	1	2								
Z.2.F.2	Estetyzacja wiejskiej zagrody	712	646					1	1								1
Z.2.F.3	Świadomość konsumencka i ekologiczna	492	219			1	1		1						3		
Z.2.G	Ubieganie się o przyznanie pomocy finansowanej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych, lub zagranicznych	32911	39507			1	1	8	30								18
Z.2.G.1	Płatności bezpośrednie	11823	19305						6								9
Z.2.G.2	PROW	18526	15128			1	1	8	7								9
Z.2.G.3	Programy Regionalne	221	123						1								
Z.2.G.4	Kredyty preferencyjne, komercyjne, leasing	1347	1472														
Z.2.G.5	Inne programy	994	3479						16								

Symbol tematu	Tematyka	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko info.-promocyjne		Pozostale**)	
				Broshura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku ODR		Inne					
a	b	c	d	e	f	g	h	I	J	k	l	k	l	m	n	o	p
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.2.H	Modernizacja gospodarstw rolnych, poprawa jakości artykułów rolno - spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku	1379	765					2	1								
Z.2.H.1	Zasady tworzenia i funkcjonowanie grup producentów rolnych, grup i organizacji producentów owoców i warzyw, zrzeszeń i innych form organizacji	393	311					2	1								
Z.2.H.2	Tworzenie sieci współpracy w ramach łańcucha żywnościowego	152	42														
Z.2.H.3	Systemy jakości żywności	593	283														
Z.2.H.4	Systemy bezpieczeństwa żywności, dobre praktyki higieniczne, produkcyjne przy produkcji żywności w warunkach domowych, HACCP	241	129														
Z.2.I	Zarządzanie gospodarstwem rolnym	4053	5134					3	11								3
Z.2.I.1	Zarządzanie, organizacja i planowanie pracy w gospodarstwie rolnym	861	816														1
Z.2.I.2	Wyliczanie dochodów, kosztów i opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej	1670	1438					1	4								
Z.2.I.3	Badanie koniunktury w rolnictwie	610	520														
Z.2.I.4	Informacja rynkowa	912	2360					2	7								2
Z.2.J	Promocja produktów lokalnych i regionalnych	1298	1337					1	4								
Z.2.J.1	Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych	536	828					1	4								
Z.2.J.2	Krótkie łańcuchy dostaw (od pola do stołu), w tym sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie, działalność marginalna, lokalna i ograniczona	467	179														
Z.2.J.3.	Rolniczy handel detaliczny	295	330														

Symbol tematu	Tematyka	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko info.-promocyjne		Pozostale**)	
				Broshura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku ODR		Inne					
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>I</i>	<i>J</i>	<i>k</i>	<i>l</i>	<i>k</i>	<i>l</i>	<i>m</i>	<i>n</i>	<i>o</i>	<i>p</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.2.K	Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne	530	591					1	0								
Z.2.L.	Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska /7/	7672	3872			1	1	6	14					1			2
Z.2.L.1	Zasady integrowanej produkcji	709	640						1								1
Z.2.L.2	Zasady integrowanej ochrony roślin	2539	1454					1									
Z.2.L.3	Zasady przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu na poziomie gospodarstwa	242	50														
Z.2.L.4	Energetyka prosumencka	302	135											1			
Z.2.L.5	Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym	742	394					3	2								
Z.2.L.6	Gospodarka wodno - ściekowa oraz postępowanie z odpadami	286	245														
Z.2.L.7	Ustawa o ochronie zwierząt	1329	396														
Z.2.L.8	Inne działania na rzecz ochrony środowiska na poziomie gospodarstwa	1523	558			1	1	2	11								1
Z.2.M.	Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urzędnictwa gospodarstwa rolnego /8/	1797	907					5	3					3	4		1
Z.2.M.1	Dziedzictwo kultury materialnej wsi	329	123					2	1					2	1		
Z.2.M.2	Zachowanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego wsi	221	114					2									
Z.2.M.3	Twórczość ludowa	273	231														
Z.2.M.4	Tradycyjne zawody i rękodzieło	302	112					1						1	1		1
Z.2.M.5	Tradycje kulinarne	672	327						2						2		

Symbol tematu	Tematyka	Informacja		Wydawnictwa										Stoisko info.-promocyjne		Pozostale**)	
				Broshura		Ulotka		Info na www.		Art. w miesięczniku ODR		Inne					
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>I</i>	<i>J</i>	<i>k</i>	<i>l</i>	<i>k</i>	<i>l</i>	<i>m</i>	<i>n</i>	<i>o</i>	<i>p</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.2.N.	Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku /9/	2214	1260					2	4					1			1
Z.2.N.1	Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej, tworzenie sieci współpracy	903	420					2									
Z.2.N.2	Zagrody edukacyjne	384	228														
Z.2.N.3	Gospodarstwa opiekuńcze	345	304						4								
Z.2.N.4	Promocje wsi jako atrakcyjnego miejsca życia i wypoczynku	582	308											1			1
Z.2.O	Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych /10/	5282	4491					1	1								1
Z.2.O.1	Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych, dyrektywa azotanowa i ramowa dyrektywa wodna	1645	947														1
Z.2.O.2	Program rolnośrodowiskowy i Działanie rolno - środowiskowo - klimatyczne	2854	640					1	1								
Z.2.O.3	Ochrona bioróżnorodności, w tym NATURA 2000	783	2660														
RAZEM		91113	89 531			17	10	58	165			1		86	106	4	48

Zadanie 3.

Prowadzenie działalności w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich

W 2018 roku doradcy MODR Warszawa udzielali pomocy rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie nabycia lub uzupełnienia przez nich formalnych kwalifikacji zawodowych potwierdzonych uzyskaniem tytułu zawodowego w zawodach przydatnych do prowadzenia działalności rolniczej. Doradzali w zakresie wyboru odpowiedniej szkoły lub kursu, który pozwoli uzupełnić konieczne wykształcenie m.in. do spełnienia wymogów formalnych działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Doradcy informowali rolników i mieszkańców obszarów wiejskich na tematy związane z działalnością ośrodka. Porady te miały na celu doradzenie potencjalnemu odbiorcy usług w skorzystaniu z właściwej (uwzględniającej jego wykształcenie i status prawny) dla niego oferty szkoleniowej i doradczej MODR Warszawa.

Tab. 5. Działalność w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i mieszkańców wsi według form

L.p.	Forma	Liczba odbiorców	
		Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
1.	informacja	13 842	12 341

Tab. 6. Działalność w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych rolników i mieszkańców wsi - wg form i tematów

Symbol	Tematyka*)	Informacja		Porada indywidualna		Pozostałe**)		Łączna liczba odbiorców	
		<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W
Z.3.1.	reorientacja zawodowa	242	185					242	185
Z.3.2.	podnoszenie kwalifikacji zawodowych	12 250	9365					12 250	9365
Z.3.3.	współpraca ze szkołami rolniczymi	199	107					199	107
Z.3.4.	inne	1 151	2684					1 151	2684
Razem		13 842	12 341					13 842	12 341

Zadanie 4.

Udzielanie pomocy rolnikom i innym mieszkańcom obszarów wiejskich w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych

Główny nacisk w działalności doradczej został położony na doradztwo indywidualne w upowszechnianiu wiedzy i sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej lub współfinansowanej ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej lub innych instytucji krajowych lub zagranicznych. Zakres tematyczny udzielanych porad indywidualnych obejmował m.in.: płatności obszarowe; PROW (Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000; Inwestycje mające na celu ochronę wód przed zanieczyszczeniem azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych określone do czasu wejścia w życie nowych przepisów nazwą obowiązującego poddziałania PROW 2014-2020 4.1 inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach OSN; modernizacja gospodarstw rolnych; płatność dla rolników przekazujących małe gospodarstwa; podstawowe usługi i odnowa miejscowości na obszarach wiejskich; premia dla młodych rolników; premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej; PROW 2007-2013; przetwórstwo i marketing produktów rolnych; restrukturyzacja małych gospodarstw; rozwój usług rolniczych; scalanie gruntów; płatności ONW; wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, w tym chorób zwierząt, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof; wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze których celem jest ograniczenie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof; zalesianie i tworzenie terenów zalesionych); pozyskiwanie środków finansowych z Unii Europejskiej z innych programów; pozyskiwanie środków finansowych z innych instytucji krajowych - kredytowanie; pozyskiwanie środków z programów regionalnych.

Udzielono porad **48 704** osobom. Ponadto nadplanowo doradcy udzielali także bezpłatnej pomocy w opracowaniu wniosków: o przyznanie dofinansowania dla Kół Gospodyń Wiejskich (21), związanych ze wsparciem gospodarstw rolnych położonych na terenach objętych ASF tj. wnioski o udzielenie pomocy na wyrównanie kwoty dochodu uzyskanej przez producenta świń (275), a także o udzielenie pomocy z tytułu zaprzestania produkcji wieprzowiny posiadaczom świń (43) oraz o nieoprocentowaną pożyczkę na spłatę zobowiązań cywilnoprawnych dla producentów świń z terenów objętych ASF (3). Wypełniono również wnioski o udzielenie pomocy w formie refundacji kosztów w związku z inwestycjami zapobiegającymi zniszczeniu potencjału produkcji rolnej (4) oraz pomoc unijną dla producentów jabłek ograniczających dostawy (1). Udzielono także nieodpłatnej pomocy rolnikom w zakresie wypełniania wniosków o udzielenie pomocy finansowej, dla gospodarstw rolnych, w których powstały szkody w uprawach rolnych spowodowane wystąpieniem klęski żywiołowej. W tym zakresie nieodpłatnie wykonano: 10 597 wniosków o udzielenie pomocy finansowej producentowi rolnemu, w którego gospodarstwie rolnym powstały szkody w uprawach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2018 roku suszy lub powodzi, 775 wniosków o pomoc w związku z wystąpieniem suszy składanych do Urzędu Gminy, 1 wniosek o płatność „Inwestycje zapobiegające zniszczeniu potencjału produkcji rolnej”, 21 wniosków o udzielenie pomocy finansowej o charakterze de minimis w rolnictwie na 75 % wydatków poniesionych przez producenta rolnego, który prowadzi gospodarstwo, w którym utrzymywane są zwierzęta gospodarskie z gatunku świnia,

85 wniosków o udzielenie pomocy finansowej producentowi rolnemu, w którego gospodarstwie rolnym lub dziale specjalnym produkcji rolnej powstały szkody w uprawach rolnych spowodowane wystąpieniem w 2017 r. huraganu, deszczu nawalnego lub gradu.

Wypełniono również bezpłatnie **2487** oświadczeń potwierdzających brak zmian w roku 2018 w odniesieniu do wniosku o przyznanie płatności złożonego w roku 2017.

Tab. 7. Pomoc w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej wg form

L.p.	Forma	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>		
1.	porada indywidualna		51 259		48 704
3	dokumentacja niezbędna do uzyskania pomocy (nieodpłatna)	-		14 313	

Tab. 8. Pomoc w zakresie sporządzania dokumentacji niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej wg form i tematów

Symbol	Tematyka	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Liczba odbiorców (c+e)	
				Liczba form		Liczba uczestników			
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W
Z.4.I.	działalność doradcza	51 259	48 704					51 259	48 704
Z.4.I.1.	płatności bezpośrednie	18822	18467					18822	18467
Z.4.I.2.	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich	28836	24855					28836	24855
Z.4.I.3.	programy regionalne	685	131					685	131
Z.4.I.4.	kredyty preferencyjne, kredyty komercyjne, leasing	1917	1419					1917	1419
Z.4.I.5.	pozostałe	999	3832					999	3832
Z.4.II.	dokumentacja niezbędna do uzyskania pomocy (nieodpłatna)	liczba odbiorców P				liczba odbiorców W			
Z.4.II.5.	inne					14 313			

Zadanie 5.

Prowadzenie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji oraz gromadzenie i upowszechnianie informacji rynkowej w tym zakresie

W ramach realizacji tego zadania udzielono 309 porad oraz zrealizowano 3 229 form monitoringu oraz 35 analiz.

Udzielane porady dotyczyły środków produkcji oraz gromadzenia i upowszechniania informacji rynkowej

W ramach realizacji zadania prowadzono monitoring:

- cen nawozów mineralnych (Z.5.I.1), na podstawie których w ramach współpracy z Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie przygotowano zostało 8 zestawień zbiorczych w ujęciu miesięcznym i kwartalnym opartych na 367 raportach cząstkowych sporządzonych w oddziałach
- cen środków produkcji (Z.5.I.2), w ramach którego zostało przygotowano 625 informacji cenowych, które były publikowane na stronie internetowej MODR oraz rozpowszechniane wśród doradców i współpracujących rolników
- cen płodów rolnych i zwierząt gospodarskich (Z.5.I.3). Łącznie przygotowano 1938 takich informacji, które przesyłano w ramach uczestnictwa w Zintegrowanym Systemie Informacji Rynkowej pod potrzeby sektora rolno-spożywczego do MRiRW oraz do innych zainteresowanych instytucji. Ponadto były one wykorzystywane przez doradców podczas ich codziennej pracy,
- przebiegu prac w rolnictwie, prowadzony w ramach Akcji żniwnej, gdzie były prowadzone prace mające na celu przetwarzanie informacji o sytuacji na rynku zbóż. Jednorazowo została wykonana ocena sytuacji podaży-popytu i zapasów ziarna zbóż, przygotowania podmiotów do skupu oraz przewidywanych zbiorów. W okresie żniw zbierano cotygodniowe meldunki, które przekazywano do Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa. Przygotowano 7 takich raportów.

Ponadto w związku z rozprzestrzenianiem się epidemii ASF oraz grypy ptaków MODR Warszawa przekazał meldunki zawierające informacje o podjętych działaniach przez ośrodek doradztwa w celu skutecznego zwalczania wymienionych chorób. Meldunki, w postaci ankiet, dotyczące ASF (12 szt.) i informacje dotyczące grypy ptaków (12 szt.) przekazane zostały do MRiRW. Dodatkowo do Wojewody Mazowieckiego zostało przekazanych 12 meldunków dotyczących ASF.

Przekazano również informacje dotyczące szacunkowych plonów ziemniaka oraz jego udziału w strukturze zasiewów w województwie mazowieckim. Przygotowano 268 zestawień, które w ramach współpracy, przekazano do Instytutu Hodowli i Aklimatyzacji Roślin – Państwowy Instytut Badawczy w Radzikowie Oddział w Jadwisinie.

Łącznie przekazano 292 innych meldunków i informacji (Z.5.I.5).

Kolejnym sposobem realizacji zadania było sporządzanie analiz rynku. Sporządzono 35 analiz rynku produktów rolnych i środków do produkcji rolnej, które zamieszczono na stronie www.modr.mazowsze.pl i na tablicach informacyjnych w siedzibach Ośrodka, oraz przekazano doradcom do wykorzystania w bieżącej pracy. Było to:

- 10 szt. analiz cen nawozów mineralnych (Z.5.II.1),
- 12 szt. analiz cen środków do produkcji (Z.5.II.2),

- 13 analiz rynkowych cen produktów rolnych (Z.5.II.3) w tym: zbóż (8 szt.), mleka (1szt), ziemniaków (1szt), warzyw (1 szt.), owoców (1 szt.), jaj (1 szt.)

Tab. 9. Prowadzenie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji wg form

L.p.	Forma	Plan Liczba form	Wykonanie Liczba form
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	
1.	monitoring	6724	3229
2.	analiza	14	35
3.	porada indywidualna	751	309

Tabela 10. Prowadzenie analiz rynku artykułów rolno-spożywczych i środków produkcji wg form i tematów

Symbol	Formy i zakres tematyczny	Liczba form	
		P	W
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
Z.5.I.	monitoring	6724	3229
Z.5.I.1.	monitoring cen nawozów mineralnych	3367	367
Z.5.I.2.	monitoring cen środków produkcji	350	625
Z.5.I.3.	monitoring cen produktów rolnych i zwierząt gospodarskich	702	1938
Z.5.I.4.	monitoring przebiegu prac w rolnictwie (meldunki żniwne)	2280	7
Z.5.I.5	Inne informacje i meldunki	25	292
Z.5.II.	analiza	14	35
Z.5.II.1.	analiza cen nawozów mineralnych	6	10
Z.5.II.2.	analiza cen środków produkcji	2	12
Z.5.II.3.	analiza cen produktów rolnych	6	13
Z.5.III.	porada	751	309

Zadanie 6.

Możliwość prowadzenia doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego

W 2018 roku zrealizowano 4 doświadczenia odmianowe w ramach PDO (Porejestrowego Doświadczalnictwa Odmianowego) realizowanego przez COBORU w Słupi Wielkiej przy bezpośredniej współpracy jednostki koordynującej na Mazowszu – SDOO w Serocznynie. Doświadczenia prowadzone były dla sprawdzenia wartości gospodarczej zarejestrowanych odmian zbóż dla wzbogacenia i aktualizowania charakterystyki ich właściwości rolniczo-użytkowych, z uwzględnieniem przydatności do uprawy w zróżnicowanych warunkach nawożenia i ochrony. Zrealizowano doświadczenia z pszenicą ozimą (33 odmiany w 2 powtórzeniach przy 2 poziomach agrotechniki), pszenicą jara (15 odmian w 2 powtórzeniach przy 2 poziomach agrotechniki), jęczmieniem jarym (32 odmiany w 2 powtórzeniach przy 2 poziomach agrotechniki) i kukurydzą (23 odmiany w 3 powtórzeniach). Na podstawie wyników badań i doświadczeń prowadzonych w ramach PDO w poszczególnych województwach tworzone są listy odmian zalecanych do uprawy na obszarze województwa. Porozumienie nr 1/PDO/2018 pomiędzy Mazowieckim Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego a COBORU zostało podpisane 26 listopada 2018.

Tab. 11. Prowadzenie doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego – ogółem

Forma	Plan		Wykonanie	
	Ogólna liczba doświadczeń	Ogólna liczba powtórzeń	Ogólna liczba doświadczeń	Ogólna liczba powtórzeń
Doświadczenie w ramach PDO	4	9	4	9

Tab. 12. Prowadzenie doświadczalnictwa odmianowego w ramach porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego – wg rodzajów

Symbol	Wyszczególnienie*)	Plan		Wykonanie	
		Liczba doświadczeń	Ogólna liczba powtórzeń	Liczba doświadczeń	Ogólna liczba powtórzeń
<i>b</i>	<i>c</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>
		P	W	P	W
Z.6.	doświadczenia wg metod określonych regulaminem COBORU	4	9	4	9
Z.6.1.	jęczmień jary	1	2	1	2
Z.6.3.	pszenica jara	1	2	1	2
Z.6.4.	pszenica ozima	1	2	1	2
Z.6.11.	kukurydza	1	3	1	3

*) pozostawiono tylko te rośliny, dla których zrealizowano doświadczenia

Zadanie 7.

Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska

Formy szkoleniowe z tego zakresu tematycznego zostały opisane w zad.1.w punktach Z.1.A., Z.1.B., Z.1.D., Z.1.H., Z.1.L., a formy informacyjne w zad 2. w punktach Z.2.A., Z.2.B., Z.2.D., Z.2.H., Z.2.L.

Z.7.A. Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolnospożywcze

W ramach tego zakresu tematycznego zostały zrealizowane następujące formy doradcze: 10 pokazów dla 128 osób, 17 demonstracji , w tym 3 z produkcji ogrodniczej i 14 z produkcji roślinnej rolniczej, oraz 7822 porad indywidualnych

➤ w zakresie produkcji roślinnej (w tym ogrodniczej)

Zrealizowane działania upowszechnieniowe obejmowały demonstracje i pokazy oraz udzielanie porad indywidualnych. W 2018 r. podstawowym zadaniem z zakresu produkcji roślin rolniczych było upowszechnianie wiedzy na temat nowoczesnych rozwiązań technologicznych w produkcji, wykorzystanie do produkcji kwalifikowanego materiału siewnego, zbóż kukurydzy, ziemniaków, roślin okopowych, buraków cukrowych, roślin strączkowych i innych. Popularyzowana była również wiedza na temat

systemów jakości żywności, możliwości poprawy gospodarki wodnej w produkcji roślinnej oraz na temat skuteczności różnych metod ochrony upraw przed chorobami i szkodnikami.

W zakresie produkcji ogrodniczej także zrealizowano demonstracje, pokazy oraz udzielano porad indywidualnych. Prezentowane były prośrodowiskowe metody ochrony upraw sadowniczych oraz warzywniczych przed chorobami i szkodnikami, zgodne z zasadami integrowanej ochrony roślin. Upowszechniana była wiedza na temat wykorzystania podłoża mineralnego, nawożenia i nawadniania kropelkowego w uprawach sadowniczych i warzywniczych, optymalizacji terminu zbioru oraz innowacyjnych technologii przechowywania owoców. Zrealizowano demonstracje z nowych odmian warzyw polowych i warzyw pod osłonami, uprawą na susz pasternaka i selera na przemysł oraz demonstracje nowych odmian krzewów i drzew owocowych, uprawą warzyw polowych, warzyw w uprawie pod osłonami oraz roślin sadowniczych.

Pole doświadczalne

Na polu doświadczalnym MODR O/ Poświętne prowadzone były kolekcje odmianowe roślin uprawnych następujących gatunków: zbóż ozimych i jarych, kukurydzy, rzepaku ozimego, buraków cukrowych, ziemniaków, roślin strączkowych, roślin wiechlinowatych, mieszanek poplonowych i dwóch odmian topinamburu.

Pole doświadczalne – to 19,96 ha zróżnicowanej gleby, od klasy II do V. Kolekcje odmian roślin uprawnych obejmowały:

- 64 odmiany rzepaku ozimego
- 15 odmian jęczmienia ozimego
- 40 odmian pszenicy ozimej
- 14 odmian żyta ozimego
- 15 odmian pszenżyta ozimego
- 12 odmian owsa
- 5 odmian pszenżyta jarego
- 21 odmian pszenicy jarej
- 23 odmiany jęczmienia jarego
- 14 odmian roślin wiechlinowatych
- 10 mieszanek poplonowych
- 84 odmiany kukurydzy
- 15 odmian buraka cukrowego
- 18 odmian ziemniaka
- 39 odmian roślin strączkowych
- 2 mieszanki zbożowo-strączkowe
- 2 odmiany topinamburu

Na polu doświadczalnym przeprowadzono również doświadczenia:

- Pszenica ozima – opóźniony termin siewu
- Kukurydza P9241 – ocena działania aktywatora wzrostu
- Kukurydza SY Impulse – porównanie działania herbicydów
- Kukurydza Telias – ocena działania biostymulatorów
- Jęczmień jary KWS Vermont, KWS Harris – ocena działania nawozu donasiennego

- Pszenica jara – mieszanka odmian
- Pszenica jara Quintus – ocena działania nawozu donasiennego
- Rzepak ozimy Umberto F₁ - ocena działania aktywatora
- Rzepak ozimy INV 1022, SY Iowa F₁ – porównanie działania fungicydów

➤ **w zakresie produkcji zwierzęcej**

W 2018 roku upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska z zakresu produkcji zwierzęcej obejmowało poradnictwo indywidualne. Tematyka porad, demonstracji i pokazów ukierunkowana była na produkcję żywca wołowego, produkcję mleka wysokiej jakości oraz chów cieląt ras mlecznych. Upowszechniane były nowe rozwiązania technologiczne spełniające wymagania wzajemnej zgodności ze szczególnym uwzględnieniem dobrostanu zwierząt.

Z.7.B. rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych

W ramach tego zakresu tematycznego zostały zrealizowane następujące formy doradcze:

- 551 demonstracji ogółem, z czego 510 stanowiły demonstracje z produkcji roślinnej, a 41 z produkcji zwierzęcej
- 1 forma doradztwa grupowego dla 19 osób
- 150 pokazów dla 1201 osób
- 8 konkursów dla 97 osób
- 3 olimpiady dla 113
- 2 targi wystawy
- oraz udzielono 24 331 porad indywidualnych

➤ **w zakresie produkcji roślinnej w tym ogrodniczej**

Zrealizowane działania upowszechnieniowe obejmują demonstracje oraz udzielanie porad indywidualnych a także doradztwo grupowe. Podstawowym zadaniem z zakresu produkcji roślin rolniczych było upowszechnianie wiedzy na temat prośrodowiskowych rozwiązań technologicznych w produkcji zbóż, kukurydzy, ziemniaków, buraków cukrowych, roślin strączkowych i innych, z uwzględnieniem wymagań wzajemnej zgodności oraz popularyzowanie systemów bezpieczeństwa żywności i systemów jakości żywności. Popularyzowana była wiedza na temat możliwości poprawy gospodarki wodnej w produkcji roślinnej oraz na temat skuteczności różnych metod ochrony upraw przed chorobami i szkodnikami, zgodnych z założeniami integrowanej ochrony roślin. Założone demonstracje dotyczą zarejestrowanych odmian, prawidłowej technologii uprawy zbóż, uprawy roślin strączkowych, uprawy roślin oleistych, uprawy buraka cukrowego, uprawy kukurydzy na kiszonkę, uprawy ziemniaka. Zwrócono uwagę na przestrzeganie unijnych standardów jakościowych owoców i warzyw, wskazywane były korzyści z przystąpienia do certyfikowanego systemu Integrowanej produkcji roślin.

Zorganizowano również pokazy m. in. z zakresu rozpoznawania i zwalczania agrofagów roślin uprawnych, prawidłowego pobierania prób glebowych w celu określenia zasobności gleby, ocenę stanu technicznego opryskiwaczy polowych, rozpoznawania szkodników w uprawach drzew owocowych i krzewów.

➤ **w zakresie produkcji zwierzęcej**

W 2018 zrealizowano demonstracje, zorganizowano pokazy oraz udzielano porad indywidualnych z zakresu produkcji zwierzęcej. Tematyka demonstracji dotyczyła prawidłowej produkcji żywca wieprzowego i wołowego o wysokiej wartości rzeźnej w oparciu o pasze własne oraz produkcji mleka wysokiej jakości z uwzględnieniem zasad cross compliance. Upowszechniane były rozwiązania technologiczne spełniające wymagania wzajemnej zgodności ze szczególnym uwzględnieniem dobrostanu zwierząt. Zaplanowano pokazy dotyczące produkcji zwierzęcej. Upowszechniano wiedzę na temat zapobiegania ASF i grypy ptaków, z uwzględnieniem zagadnień dotyczących bioasekuracji.

➤ **w zakresie norm i wymogów wzajemnej zgodności, dobrostanu zwierząt**

Kontynuowano działania upowszechnieniowe dla rolników w zakresie spełniania w gospodarstwach wymogów wzajemnej zgodności, stanowiących warunek otrzymania w pełnej wysokości dopłat w ramach wsparcia bezpośredniego. Udzielano porad indywidualnych dotyczących wymogów wzajemnej zgodności w zakresie ochrony środowiska, zdrowia publicznego, identyfikacji i rejestracji zwierząt, dobrostanu zwierząt, zdrowotności roślin, zasad dobrej kultury rolnej oraz warunków BHP. Tematyka porad dotyczyła również uboju zwierząt z konieczności oraz wymagań weterynaryjnych obowiązujących przy prowadzeniu takich ubojów.

➤ **w zakresie BHP**

Udzielano porad indywidualnych dotyczących przestrzegania w gospodarstwach rolnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. Zorganizowano konkursy nt. *Pracuj bezpiecznie w gospodarstwie rolnym*

Z.7.D. Działania na rzecz rozwoju rolnictwa ekologicznego

W ramach tego zakresu tematycznego zostały zrealizowane następujące formy doradcze: 6 demonstracji, 1 formę doradztwa grupowego dla 15 osób, 14 pokazów dla 104 osób, 3 konkursy dla 62 osób, 1 targi oraz udzielono 3 787 porad indywidualnych.

MODR Warszawa w 2018 roku prowadził działania na rzecz rolnictwa ekologicznego w województwie mazowieckim, uwzględniające potrzeby szkoleniowe dotyczące systemu rolnictwa ekologicznego w warunkach unijnych, z uwzględnieniem aktualnego prawodawstwa, obowiązujących procedur i wymogów oraz aspektów technologicznych związanych z metodami ekologicznej uprawy roślin oraz chowu zwierząt w gospodarstwie ekologicznym, a także sprzedaży produktów ekologicznych. Doradcy informowali rolników podczas realizowanych szkoleń o aktualnościach związanych z unijnym i krajowym prawodawstwem rolnictwa ekologicznego oraz działaniem - Rolnictwo ekologiczne w PROW na lata 2014-2020.

Z.7.H. Modernizacja gospodarstw rolnych, poprawa jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku:

W ramach tego zakresu tematycznego zostało udzielonych 959 porad indywidualnych

➤ **Zasady tworzenia i funkcjonowania grup producentów rolnych, grup i organizacji producentów owoców i warzyw, zrzeszeń i innych form organizacji**

Prowadzono doradztwo indywidualne, które dotyczyło zagadnień: zasad tworzenia i funkcjonowania grup producentów rolnych, grup i organizacji producentów owoców i warzyw, zrzeszeń i innych form organizacji, tworzenie sieci współpracy w ramach łańcucha żywnościowego, systemy żywności oraz systemów bezpieczeństwa żywności, dobre praktyki higieniczne, produkcyjne przy produkcji żywności w warunkach domowych, HACCP.

Współpracowano grupami producentów rolnych i z grupami rolników. W ramach spotkań przekazywana była wiedza na temat możliwości pozyskania wsparcia finansowego ze środków publicznych. Wskazywane były również korzyści wynikające ze wspólnej organizacji produkcji i przygotowania płodów rolnych do sprzedaży.

➤ **Systemy żywności**

Prowadzono z tego zakresu doradztwo indywidualne w zakresie systemów bezpieczeństwa żywności. W ramach spotkań przekazywana była wiedza na temat możliwości pozyskania wsparcia finansowego ze środków publicznych. Wskazywane były również korzyści wynikające ze wspólnej organizacji produkcji.

Z.7.L Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska, w tym:

W ramach tego zakresu tematycznego zostały zrealizowane następujące formy doradcze: 4 pokazy dla 30 osób, 1 demonstrację, oraz udzielono 4099 porad indywidualnych.

➤ **Zasady integrowanej ochrony roślin oraz zasady Integrowanej produkcji roślin**

W 2018 r MODR realizował działania związane z propagowaniem zasad integrowanej ochrony roślin oraz integrowanej produkcji w gospodarstwach rolnych.. Udzielano porad dotyczących:

- integrowanej ochrony roślin w produkcji roślinnej, sadowniczej i warzywniczej;
- certyfikowanego systemu jakości żywności – integrowana produkcja roślin, stanowiącego gwarancję wypełnienia przez rolników wymogu stosowania zasad integrowanej ochrony roślin.

➤ **Ochrona środowiska w rolnictwie**

MODR Warszawa w 2018 roku w ramach zadań z zakresu ochrony środowiska realizował działania związane z propagowaniem wymogów ochrony środowiska dla gospodarstw rolnych, które mają ograniczać i przeciwdziałać powstawaniu zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego, wpływających negatywnie na stan środowiska. Wymogi te jako zasadniczy element wprowadzonej w ramach Wspólnej Polityki Rolnej zasady współzależności, stanowią aktualnie podstawowy warunek funkcjonowania gospodarstw rolnych.

W zakresie ochrony środowiska w rolnictwie prowadzone było doradztwo indywidualne, udzielanie były porady uwzględniających problematykę ograniczania zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego, zwłaszcza w zakresie prawidłowej gospodarki nawozami naturalnymi, ochrony

środowiska na poziomie gospodarstwa, gospodarki wodno-ściekowej i postępowania z odpadami oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu na poziomie gospodarstwa.

➤ Energetyka odnawialna

MODR Warszawa podejmował działania propagujące odnawialne źródła energii na obszarach wiejskich, z uwzględnieniem produkcji i wykorzystania biomasy na cele energetyczne oraz zagadnienia energetyki prosumenckiej. Wykorzystanie energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, promowanie i wdrażanie nowych technologii pozyskiwania i przetwarzania energii oraz racjonalne jej wykorzystanie jest jednym z nowoczesnych i efektywnych sposobów ochrony środowiska. Polska, zgodnie z postanowieniami UE, musi zwiększyć w swym bilansie energetycznym udział energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych.

W ramach realizacji zadania, prowadzone było zgodnie z zapotrzebowaniem, doradztwo indywidualne – porady z zakresu energetyki odnawialnej z uwzględnieniem problematyki energetyki prosumenckiej oraz wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym.

Tab. 13. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska - wg form

L.p.	Forma realizacji	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>		
1.	porada indywidualna		49626		41681
2.	doradztwo grupowe	0	0	2	34
3.	pokaz	192		178	1463
4.	demonstracja	598		575	575
5.	konkurs	11		11	159
6.	olimpiada	3		3	113
7.	targi / wystawy	5		4	
8.	pozostałe	21		21	

Tab. 14. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska – działalność doradcza wg form i tematów

Symbol	Tematyka	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Łączna liczba odbiorców (c+e)	
				Liczba form		Liczba odbiorców			
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j
		P	W	P	W	P	W	P	W
Z.7.A.	Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno-spożywcze	6403	7822					6403	7822
Z.7.A.1.	Nowe rozwiązania w produkcji roślinnej		5687						5687
Z.7.A.2.	Nowe rozwiązania w produkcji zwierzęcej		1863						1863
Z.7.A.3.	Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MLO)		272						272
Z.7.B.	Rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych	27709	24331		1		19	27709	24350
Z.7.B.1.	Technologia produkcji roślinnej		12951						12951
Z.7.B.2.	Technologia produkcji zwierzęcej		3425						3425
Z.7.B.3.	Normy i wymagania wzajemnej zgodności (w tym dobrostanu zwierząt)		2436						2436
Z.7.B.4.	Poprawa stanu technicznego, technologicznego i organizacyjnego w gospodarstwach rolnych		940		1		19		959
Z.7.B.5.	BHP		626						626
Z.7.B.6.	Bioasekuracja w gospodarstwie rolnym w tym:		3953						3953
Z.7.D.	Rolnictwo ekologiczne	3874	3787		1		15	3874	3802
Z.7.D.1.	Produkcja metodami ekologicznymi		1598						1598
Z.7.D.2.	Sprzedaż produktów ekologicznych		505		1		15		520
Z.7.D.3.	Rolnictwo ekologiczne w ramach PROW 2007-2013, 2014-2020		1684						1684
Z.7.H.	Modernizacja gospodarstw rolnych, poprawa jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku	2029	959					2029	959
Z.7.H.1.	Zasady tworzenia i funkcjonowanie grup producentów rolnych, grup i organizacji producentów owoców i warzyw, zrzeszeń i innych form organizacji		474						474
Z.7.H.2.	Tworzenie sieci współpracy w ramach łańcucha żywnościowego		56						56
Z.7.H.3.	Systemy jakości żywności		286						286
Z.7.H.4.	Systemy bezpieczeństwa żywności, dobre praktyki higieniczne, produkcyjne przy produkcji żywności w warunkach domowych, HACCP		143						143
Z.7.K	Zalecenia zawarte w zbiorze zaleceń dobrej praktyki rolniczej, o którym mowa w art. 103 ust. 1 ustawy Prawo wodne		683						683

Symbol	Tematyka	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Łączna liczba odbiorców (c+e)	
				Liczba form		Liczba odbiorców			
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j
		P	W	P	W	P	W	P	W
Z.7.L.	Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska /7/	9611	4099					9611	4099
Z.7.L.1.	Zasady integrowanej produkcji		625						625
Z.7.L.2.	Zasady integrowanej ochrony roślin		1552						1552
Z.7.L.3.	Zasady przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu na poziomie gospodarstwa		70						70
Z.7.L.4.	Energetyka prosumencka		141						141
Z.7.L.5.	Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym		417						417
Z.7.L.6.	Gospodarka wodno-ściekowa oraz postępowanie z odpadami		264						264
Z.7.L.7.	Ustawa o ochronie zwierząt		349						349
Z.7.L.8.	Inne działania na rzecz ochrony środowiska na poziomie gospodarstwa		681						681
Razem		49626	41681		2		34	49626	41715

Tab. 15. Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznego dla środowiska - działalność upowszechnieniowa wg form i tematów

Symbol	Tematyka	Liczba form											
		Pokaz		Demonstracja		Konkurs		Olimpiada		Targi/ wystawy		Pozostale	
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>I</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>	<i>m</i>	<i>n</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.7.A.	Stosowanie nowoczesnych metod agrotechnicznych, hodowla oraz przetwórstwo rolno-spożywcze	9	10	16	17	0	0	2	0	0	0	0	0
Z.7.A.1.	Nowe rozwiązania w produkcji roślinnej	8	10	16	17			2					
Z.7.A.3.	Prowadzenie przetwórstwa w ramach działalności marginalnej, lokalnej i ograniczonej (MLO)	1	0	0	0								
Z.7.B.	Rozwiązywanie problemów technologicznych i organizacyjno-ekonomicznych gospodarstw rolnych	164	150	575	551	8	8	1	3	3	2	0	0
Z.7.B.1.	Technologia produkcji roślinnej	133	123	531	510	0	0	1	3	2	2	0	0
Z.7.B.2.	Technologia produkcji zwierzęcej	18	16	44	41	0	0	0	0	1	0	0	0
Z.7.B.3.	Normy i wymogi wzajemnej zgodności (w tym dobrostan zwierząt)	12	10		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Z.7.B.5.	BHP	1	1		0	8	8	0	0	0	0	0	0
Z.7.D.	Rolnictwo ekologiczne	13	14	6	6	3	3	0	0	0	1	0	0
Z.7.D.1.	Produkcja metodami ekologicznymi	2	2	6	6	3	3	0	0	0	1	0	0
Z.7.D.3.	Rolnictwo ekologiczne w ramach PROW 2007-2013, 2014-2020	11	12		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Z.7.H.	Modernizacja gospodarstw rolnych, poprawa jakości artykułów rolno-spożywczych i ich przetwórstwa oraz wzmocnienie pozycji rolników na rynku	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21	21
Z.7.H.1.	Zasady tworzenia i funkcjonowanie grup producentów rolnych, grup i organizacji producentów owoców i warzyw, zrzeszeń i innych form organizacji	0	0		0	0	0	0	0	0	0	21	21

Symbol	Tematyka	Liczba form											
		Pokaz		Demonstracja		Konkurs		Olimpiada		Targi/ wystawy		Pozostałe	
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>I</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>	<i>m</i>	<i>n</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.7.L.	Upowszechnianie metod produkcji rolniczej i stylu życia przyjaznych dla środowiska /7/	6	4	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0
Z.7.L.2.	Zasady integrowanej ochrony roślin	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Z.7.L.4.	Energetyka prosumencka	1	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Z.7.L.5.	Wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w gospodarstwie rolnym	1	1		0	0	0	0	0	0	0	0	0
Z.7.L.8.	Inne działania na rzecz ochrony środowiska na poziomie gospodarstwa	4	3	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Razem Zad. 7		192	178	598	575	11	11	3	3	5	4	21	21

Wykaz zrealizowanych konkursów i olimpiad

Lp.	Forma	Symbol	Temat	Miejsce/zasięg	Cel	Liczba form	Liczba uczestników
1	konkurs	Z.7.B.5.	Pracuj bezpiecznie	Gmina: Leszno, Mszczonów, Baranów, Błonie, Kampinos, Puszcza Mariańska, Błonie	Poprawa bezpieczeństwa pracy w gospodarstwie rolnym.	8	97
2	konkurs	Z.7.D.1	VIII Turniej Ekologiczny	pow. płoński	uwrażliwienie mieszkańców obszarów wiejskich na potrzebę ochrony środowiska oraz kształtowanie postaw ekologicznych	1	38
3	konkurs	Z.7.D.1	Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne	woj. mazowieckie	promowanie i rozpowszechnianie pozytywnego wizerunku rolnictwa ekologicznego	1	11

Lp.	Forma	Symbol	Temat	Miejsce/zasięg	Cel	Liczba form	Liczba uczestników
4	konkurs	Z.7.D.1.	Ekologiczne smaki	Siedlce / oddział Siedlce	Promowanie produktów ekologicznych oraz podnoszenie świadomości konsumenta z zakresu produkcji ekologicznej. Popularyzacja zagadnień związanych z produkcją żywności ekologicznej.	1	13
5	Olimpiada	Z.7.B.1.1	Olimpiada wiedzy rolniczej	gm. Gostynin, Płock	upowszechnianie wiedzy rolniczej	2	73
6	Olimpiada	Z.7.B.1	Olimpiada Wiedzy Rolniczej	oddziałowy	Popularyzacja osiągnięć nauki i praktyki rolniczej oraz aktualnej wiedzy w zakresie rolnictwa i obszarów wiejskich, rozbudzanie ambicji dalszego doskonalenia zawodowego i wymiana doświadczeń.	1	40
Razem konkursy						11	159
Razem olimpiady						3	113

Zadanie 8.

Podjęmowanie działań na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego

Formy szkoleniowe z tego zakresu tematycznego zostały zaplanowane w zad.1. w pozycjach Z.1.F., Z.1.J., Z.1.M., formy informacyjne w zad 2. w pozycjach Z.2.F., Z.2.J., Z.2.M.

W ramach tego zadania zostały zrealizowane następujące formy doradcze: 108 pokazów dla 1362 osób, 2 demonstracje, 14 konkursów, w których wzięło udział 293 osoby, 3 olimpiad, w których wzięło udział 82 osób, 1 targów/wystaw 36 programów doradczych, 39 form doradztwa grupowego dla 339 osób oraz 4828 porad indywidualnych

Tematyka udzielanych porad dotyczyła:

- produkcji żywności w gospodarstwie rolnym na niewielką skalę i wprowadzania jej na rynek w krótkich łańcuchach dystrybucji w tym na temat rolniczego handlu detalicznego dostaw bezpośrednich i sprzedaży bezpośredniej,
- zasad znakowania żywności opakowanej przeznaczonej dla konsumenta.,
- produktów tradycyjnych i regionalnych, mająca na celu identyfikację produktów spełniających kryteria wpisu na Listę Produktów Tradycyjnych prowadzoną przez MRiRW
- znaczenia tradycji kulinarnych w zachowaniu dziedzictwa kulturowego regionu,
- krótkich łańcuchów dostaw (od pola do stołu), w tym sprzedaż bezpośrednia i rolniczego handlu detalicznego.
- unowocześniania wiejskiego gospodarstwa domowego miało na celu podniesienie wiedzy i umiejętności związanych z profilaktyką zdrowotną i racjonalnym żywieniem,
- estetyki zagrody wiejskiej, racjonalnego prowadzenia gospodarstwa domowego przez rolników i mieszkańców terenów wiejskich,

W ramach realizacji zadania udzielano również doradztwa grupowego, którego tematyka doradztwa dotyczyła zagadnień związanych z promocją produktów lokalnych i regionalnych, a w szczególności krótkich łańcuchów dostaw (od pola do stołu) oraz sprzedaż bezpośredniej. Ważnym tematem były również zagadnienia dotyczące znaczenia tradycji kulinarnych w zachowaniu dziedzictwa kulturowego regionu.

Zrealizowano również demonstracje nt. *Uprawiamy warzywa liściaste w ogródku przydomowym - rukola, sałata rzymska, endywia, oraz Uprawa jadalnych roślin strączkowych w ogródku przydomowym* oraz programy doradcze z zakresu różnych tematów związanych z upowszechnianiem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, w tym *Racjonalne żywienie rodziny z wykorzystaniem produktów pochodzących z własnego gospodarstwa.*

Ponadto zrealizowano pokazy i konkursy dla mieszkańców wsi z zakresu tradycji kulinarnych, estetyzacji zagrody wiejskiej, profilaktyki prozdrowotnej i racjonalnego żywienia, promocji i sprzedaży produktów lokalnych i regionalnych, twórczości ludowej, tradycyjnych zawodów i rękodziela. Zorganizowano i zrealizowano olimpiady wiedzy z zakresu świadomości konsumenckiej i ekologicznej.

Ponadto udzielono pomocy w przygotowaniu zgłoszeń do konkursów:

- o „Laur Marszałka Województwa Mazowieckiego” dla mazowieckich producentów żywności za najlepszy produkt roku 2017 organizowanego przez Samorząd Województwa Mazowieckiego – doradcy MODR pozyskali do konkursu 69 zgłoszeń.
- „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów” na najlepszy regionalny i lokalny produkt żywnościowy oraz na najlepsze danie i potrawę regionalną i lokalną. Organizatorem centralnym jest Polska Izba Produktu Regionalnego i Lokalnego wspólnie ze związkiem Województw RP. Partnerami merytorycznymi i organizacyjnymi finałów konkursu w regionach są urzędy marszałkowskie i wojewódzkie ośrodki doradztwa rolniczego. Doradcy MODR pozyskali 37 zgłoszeń produktów

Udzielono również pomocy przy wypełnieniu 3 wniosków o wpis na Listę Produktów Tradycyjnych oraz przygotowano dokumentację potwierdzającą powtarzalność produkcji i tradycję wytwarzania produktu i 2 wniosku o wpis do Sieci Dziedzictwa Kulinarnego Mazowsza. W ramach wspierania działań mających na celu kultywowanie dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi kontynuowano współpracę z 148 wytwórcami produktów tradycyjnych, lokalnych i regionalnych oraz 80 lokalnymi twórcami, rzemieślnikami i rękodzielnikami.

Tab. 16. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego zarządzania gospodarstwa rolnego wg form

L.p.	Forma realizacji	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>
1.	porada		5698		4828
2.	doradztwo grupowe	56	295	39	339
3.	pokaz	122		108	1362
4.	demonstracja	2		2	2
5.	konkurs	17		14	293
6.	olimpiada	3		3	82
7.	targi / wystawy	1		1	
8.	Pozostałe (programy doradcze)	36		36	

Tab. 17. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego zarządzania gospodarstwa rolnego – działalność doradcza wg form i tematów

Symbol	Tematyka*)	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Łączna liczba odbiorców (<i>c+e</i>)	
				Liczba form		Liczba odbiorców			
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W
Z.8.F.	Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego	1965	1997	15	6	69	60	2034	2057
Z.8.F.1.	Profilaktyka prozdrowotna i racjonalne żywienie		891		5		47		938

Symbol	Tematyka*)	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Łączna liczba odbiorców (c+e)	
				Liczba form		Liczba odbiorców			
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j
		P	W	P	W	P	W	P	W
Z.8.F.2.	Estetyzacja wiejskiej zagrody		871						871
Z.8.F.3.	Świadomość konsumencka i ekologiczna		235		1		13		248
Z.8.J.	Promocja produktów lokalnych i regionalnych	1977	1619	16	11	72	70	2049	1689
Z.8.J.1.	Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych		734		6		25		759
Z.8.J.2.	Krótkie łańcuchy dostaw (od pola do stołu), w tym sprzedaż bezpośrednia, dostawy bezpośrednie, działalność marginalna, lokalna i ograniczona		224						224
Z.8.J.3.	Rolniczy handel detaliczny		661		4		45		706
Z.8.M.	Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzenia gospodarstwa rolnego /8/	1756	1212	25	22	154	209	1910	1421
Z.8.M.1.	Dziedzictwo kultury materialnej wsi		180		2		24		204
Z.8.M.2.	Zachowanie tradycyjnego krajobrazu rolniczego wsi		160						160
Z.8.M.3.	Twórczość ludowa		174		4		16		190
Z.8.M.4.	Tradycyjne zawody i rękodzieło		152						152
Z.8.M.5.	Tradycje kulinarne		546		16		169		715
Razem		5698	4828	56	39	295	339	5993	5167

*Pozostawiono tylko tematykę i formy, które zostały zrealizowane

Tab. 18. Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego – działalność upowszechnieniowa wg form i tematów

Symbol	Tematyka	Pokaz		Demonstracja		Konkurs		Olimpiada		Targi / wystawy		Pozostale	
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>	<i>m</i>	<i>n</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.8.F.	Unowocześnianie wiejskiego gospodarstwa domowego	36	36	1	1	7	8	3	3			31	28
Z.8.F.1.	Profilaktyka prozdrowotna i racjonalne żywienie	29	28	1	1							19	20
Z.8.F.2.	Estetyzacja wiejskiej zagrody	7	8			7	8					12	8
Z.8.F.3.	Świadomość konsumencka i ekologiczna							3	3				
Z.8.J.	Promocja produktów lokalnych i regionalnych					1	2			1	1	2	2
Z.8.J.1.	Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych					1	2			1	1	2	2
Z.8.M.	Działania na rzecz zachowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego wsi, ekologicznego i funkcjonalnego urządzania gospodarstwa rolnego	86	72	1	1	9	4					3	6
Z.8.M.3.	Twórczość ludowa	7	11			1	1						
Z.8.M.4.	Tradycyjne zawody i rękodzieło	37	22										
Z.8.M.5.	Tradycje kulinarne	42	39	1	1	8	3					3	6
Razem		122	108	2	2	17	14	3	3	1	1	35	36

*Pozostawiono tylko tematykę i formy, które zostały zrealizowane

Wykaz zrealizowanych konkursów i olimpiad

Lp.	Forma	Symbol	Temat	Miejsce/zasięg	Cel	Liczba form	Liczba uczestników
1	konkurs	Z.8.F.2	Ziołowy ogród pełen zdrowia	Siedlce	Popularyzacja wiedzy w zakresie estetycznego zagospodarowania zagrody wiejskiej	1	10
2	konkurs	Z.8.F.2	Najpiękniejszy ogród przydomowy w gm. Dębe Wielkie	gmina Dębe Wielkie	Popularyzowanie przykładów estetycznego zagospodarowania oraz aktywizacja mieszkańców wsi	1	12
3	konkurs	Z.8.F.2	Najpiękniejszy ogródek na posesji miejskiej i wiejskiej oraz w budynkach użyteczności publicznej w gminie Tłuszcz	gmina Tłuszcz	Promocja pozytywnego wizerunku gospodarstwa	1	13
4	konkurs	Z.8.F.2	Pokaż swój ogród	Gmina: Wiskitki	Promocja wsi jako atrakcyjne miejsce wypoczynku.	1	19

Lp.	Forma	Symbol	Temat	Miejsce/zasięg	Cel	Liczba form	Liczba uczestników
5	konkurs	Z.8.F.2	Najpiękniejsza zagroda wiejska	- powiat ostrołęcki	Promocja najpiękniejszych zagród w gminie , poprawa estetyki oraz stanu sanitarno-porządkowego wsi	1	12
6	konkurs	Z.8.F.2	Funkcjonalne i estetyczne zagospodarowanie zagrody wiejskiej w gm. Baranowo	gmina Baranowo	Funkcjonalne i estetyczne zagospodarowanie zagrody wiejskiej	1	9
7	konkurs	Z.8.F.2.	Piękna Zagroda Wiejska 2018	Łaskarzew / powiat Garwolin	Popularyzowanie przykładów estetycznie zagospodarowanych zagród wiejskich	1	17
8	konkurs	Z.8.F.2.	Piękna, funkcjonalna i bezpieczna zagroda 2018.	Gmina Gozdowo	Promocja wsi i zagród szczególnie wyróżniających się na terenie gminy.	1	7
9	konkurs	Z.8.J.1	Złota sówka za najlepszą tradycyjną przystawkę mazowiecką	gmina Cegłów	Promocja i sprzedaż produktów lokalnych i regionalnych	1	38
10	konkurs	Z.8.J.1.	Poznajemy Smaki z Mazowieckiej Spiżarni	oddział Siedlce	Promocja najlepszych przetworów owocowo-warzywnych wytwarzanych na terenie Wschodniego Mazowsza	1	23
12	konkurs	Z.8.M.3.	Ziele Roku 2018	pow. legionowski	Upowszechnianie, popularyzacja i kultywowanie dziedzictwa kulturowego	1	45
12	konkurs	Z.8.M.5	Potrawy Mojej Mamy	Teren Oddziału Płock	Propagowanie tradycji kulinarnych	1	14
13	konkurs	Z.8.M.5.	Miodowe Przysmaki Ziemi Sochaczewskiej.	Teren powiatu sochaczewskiego	Poszukiwanie najlepszych produktów regionalnych z wykorzystaniem miodu.	1	4
14	konkurs	Z.8.M.5.	Najlepsza Potrawa Tradycyjna	pow. legionowski	wyłonienie najlepszych produktów i potraw regionalnych	1	70
15	olimpiada	Z.8.F.3.	Unowocześnienie wiejskiego gospodarstwa domowego	Gmina Błonie, Gmina Ożarów Mazowiecki	Podniesienie wiedzy z zakresu gospodarstwa domowego, przedsiębiorczości i ekologii	2	48
16	Olimpiada	Z.8.F.3.	Gminna Olimpiada Wiedzy o Gospodarstwie Domowym, Przedsiębiorczości i Ekologii.	Gmina Wiskitki	Pogłębienie wiedzy oraz zastosowanie jej w swoich gospodarstwach	1	34
Razem konkursy						14	293
Razem olimpiady						3	82

,

Zadanie 9.

Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku

Formy szkoleniowe z tego zakresu tematycznego zostały zrealizowane w zad. 1. w pozycjach Z.1.E., Z.1.M., formy informacyjne w zad. 2 w pozycjach Z.2.E., Z.2.M.

W ramach tego zadania zostały zrealizowane następujące formy doradcze: 2 konkursy, w których wzięło udział 56 osób, 43 olimpiad, w których wzięło udział 1357 osób, 1 targi, 4 programy doradcze oraz 24 form doradztwa grupowego dla 334 osób i 3745 porad indywidualnych

Udzielane porady indywidualne i doradztwo grupowe (prowadzone w szczególności w ramach współpracy z lokalnymi organizacjami społecznymi) dotyczyły upowszechniania pozarolniczych funkcji wsi w kierunku rozwoju przedsiębiorczości, wskazywania nowych kierunków rozwoju w zakresie tworzenia zagród edukacyjnych i gospodarstw opiekuńczych, tworzenia sieci usług turystyki wiejskiej, promocji wsi, jako atrakcyjnego miejsca życia i wypoczynku, zdrowego stylu życia..

Przeprowadzono także Olimpiady Wiedzy o Wiejskim Gospodarstwie Domowym i Przedsiębiorczości. Miały one na celu podniesienie wiedzy i umiejętności z zakresu przedsiębiorczości i racjonalnego prowadzenia gospodarstwa domowego. Podczas olimpiad propagowano zagadnienia związane z tworzeniem i funkcjonowaniem gospodarstw opiekuńczych.

Zrealizowano również programy doradcze z zakresu upowszechniania rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej, zagród edukacyjnych oraz promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku. Zorganizowano również „Lato w zagrodzie” (forma Targi/wystawy).

W celu dalszej aktywizacji środowiska kobiet wiejskich w 2018 r. współpracowano z 151 Kołami Gospodyń Wiejskich i 49 stowarzyszeniami zrzeszającymi przede wszystkim kobiety wiejskie oraz udzielono wsparcia dla nowopowstających kół i stowarzyszeń. Podczas spotkań przekazywano bieżące informacje dotyczące działań MODR oraz innych instytucji skierowanych do środowiska kobiet wiejskich. Tematyka tych spotkań dotyczyła: pozyskiwania środków finansowych na działalność, udziału w imprezach i konkursach organizowanych przez MODR Warszawa i inne instytucje, działań integracyjnych w zakresie współpracy, zachowania dziedzictwa kulturowego, promocji produktów lokalnych i tradycyjnych.

Działania z tego zakresu realizowane były w ramach współpracy z 262 gospodarstwami agroturystycznymi, 34 obiektami turystyki wiejskiej i 21 zagrodami edukacyjnymi.

Tab. 19. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku wg form

L.p.	Forma realizacji	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba odbiorców	Liczba form	Liczba odbiorców
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>		
1.	porada indywidualna		5038		3745
2.	doradztwo grupowe	32	299	24	344
4.	konkurs	1		2	56
5.	olimpiada	35		43	1357
6.	targi / wystawy	0		1	
7.	pozostałe programy doradcze GW	4		4	

**Pozostawiono tylko tematykę i formy, które zostały zrealizowane*

Tab. 20. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku – działalność doradcza wg form i tematów

Symbol	Tematyka	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Łączna liczba odbiorców (<i>c+e</i>)	
				Liczba form		Liczba odbiorców			
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>
P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.9.E.	Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	2392	2067	32	23	299	328	2691	2395
Z.9.E.1.	Prowadzenie działalności pozarolniczej		1218						
Z.9.E.2.	Tworzenie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej		96		5		121		217
Z.9.E.3.	Współpraca z lokalnymi organizacjami społecznymi		172		2		14		186
Z.9.E.4.	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich		251		16		193		444
Z.9.E.5.	Program LEADER		330						330
Z.9.N.	Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku /9/	2646	1678	0	1	0	16	2646	1694
Z.9.N.1.	Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej, tworzenie sieci współpracy		744		1		16		760
Z.9.N.2.	Zagrody edukacyjne		361						361
Z.9.N.3.	Gospodarstwa opiekuńcze		278						278
Z.9.N.4.	Promocje wsi jako atrakcyjnego miejsca życia i wypoczynku		295						295
Razem		5038	3745	32	24	299	344	5337	4089

*Pozostawiono tylko tematykę i formy, które zostały zrealizowane

Tab. 21. Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku – działalność upowszechnieniowa wg form i tematów

Symbol tematu	Tematyka*)	Pokaz		demonstracja		Konkurs		Olimpiada		Targi / wystawy		Pozostale	
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>						
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.9.E.	Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich					1	2	35	43				
Z.9.E.1.	Prowadzenie działalności pozarolniczej					1	1						
Z.9.E.4.	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich						1	35	43				
Z.9.N.	Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej oraz prowadzenie promocji wsi jako atrakcyjnego miejsca wypoczynku										1	4	4
Z.9.N.1.	Rozwój agroturystyki i turystyki wiejskiej, tworzenie sieci współpracy											2	2
Z.9.N.4.	Promocje wsi jako atrakcyjnego miejsca życia i wypoczynku										1	2	2
Razem						1	2	35	43		1	4	4

**Pozostawiono tylko tematykę i formy, które zostały zrealizowane*

Wykaz zrealizowanych konkursów i olimpiad

Lp	Forma	Symbol	Temat	Miejsce/zasięg	Cel	Liczba	Liczba uczestników
1	konkurs	Z.9.E.1	Agrolioga 2018	teren województwa mazowieckiego		1	12
2	konkurs	Z.9.E.4	Konkurs na najpiękniejszy wieniec dożynkowy.	Posiadały / gmina Cegłów	Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich	1	44
3	Olimpiada	Z.9.E.4	Olimpiada Wiedzy o Wiejskim Gospodarstwie Domowym i Przedsiębiorczości.	teren 42 gmin z pow. garwolińskiego, łosickiego, mińskiego, siedleckiego, węgrowskiego i wołomińskiego	Aktywizacja mieszkańców wsi, popularyzowanie wiedzy w zakresie przedsiębiorczości i racjonalnego prowadzenia gospodarstwa domowego.	43	1357

Zadanie 10.

Współdziałanie w realizacji zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych

Formy szkoleniowe z tego zakresu tematycznego zostały zrealizowane w zad.1. w pozycji Z.1.O., formy informacyjne w zad. 2. w pozycji Z.2.O.

W ramach tego zakresu zrealizowano 9 pokazów dla 71 osób oraz udzielono 6668 porad indywidualnych.

➤ Propagowanie wymogów programu działań w celu zmniejszenia i zapobiegania zanieczyszczeniu wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych

MODR Warszawa w 2018 roku realizował działania w zakresie propagowania wymogów programu działań w celu zmniejszenia i zapobiegania zanieczyszczeniu wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych. W województwie mazowieckim przestało obowiązywać 5 Programów działań dla 9 obszarów OSN, obejmujących 75 gmin województwa. Aktualnie cały obszar województwa został wyznaczony jako obszar, na którym należy realizować wymogi programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu. Program działań został wprowadzony w oparciu o znowelizowaną ustawę „Prawo wodne” i wszedł w życie z dniem 27 lipca 2018 roku.

➤ Wspieranie wdrażania programów rolnośrodowiskowych

W 2018 roku MODR Warszawa kontynuował współdziałanie realizacji zadań wynikających z wdrażania Działania rolno-środowiskowo - klimatycznego (w ramach PROW 2014–2020), głównie w ramach zadań szkoleniowych i doradczych. Programy rolnośrodowiskowe jako najważniejszy ekologiczny instrument polityki środowiskowej w UE, są nadal obligatoryjnym dla wszystkich krajów członkowskich instrumentem WPR, realizowanym w ramach nowego programu rozwoju obszarów wiejskich.

MODR Warszawa w 2018 roku, w związku z coroczną kampanią naboru wniosków o płatność rolnośrodowiskową prowadził zadania związane ze wspieraniem wdrażania programów rolnośrodowiskowych na terenie województwa mazowieckiego poprzez:

- pokazy z zakresu programów rolnośrodowiskowych w tym dotyczące kwalifikacji łąk do programu rolnośrodowiskowego;
- współpracę z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi w zakresie upowszechniania uregulowań prawnych i obowiązujących procedur;
- pomoc doradcą rolnikom, którzy będą chcieli skorzystać z płatności z tytułu realizacji przedsięwzięć rolnośrodowiskowych, realizowaną w formie porad indywidualnych w zakresie wymogów programu i procedur uzyskiwania płatności w Działaniu rolno-środowiskowo-klimatycznym (w ramach PROW 2014-2020), również w ramach realizowanego Programu rolnośrodowiskowego na lata 2007-2013 oraz w zakresie ochrony bioróżnorodności, w tym sieci NATURA 2000;
- doradztwo dla gospodarstw realizujących program rolnośrodowiskowy – realizowane w formie porad indywidualnych.

Szczegółowe informacje dotyczące działalności szkoleniowej z tego zakresu są zamieszczone w zad. 1, a z działalności informacyjnej są zamieszczone w zad. 2.

Tab. 22. Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczy wg form (plan i wykonanie)

Lp.	Forma realizacji *	Liczba odbiorców	
		Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
1.	Porada indywidualna	7692	6668
3.	Pozostałe (pokazy)	94	71

*Pozostawiono tylko formy, które zostały zrealizowane Liczba form pokazów przedstawiona jest w tab. 23

Tab. 23. Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczy – wg form i tematów

Symbol tematu	Tematyka*)	Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Pozostale**)		Łączna liczba odbiorców	
				Liczba form		Liczba odbiorców					
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.10.O.	Realizacja zadań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych	7354	6668					11	9	7786	6739
Z.10.O.1.	Zasady ochrony wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych związkami azotu pochodzenia rolniczego, dyrektywa azotanowa i wodna	2430	1742							2430	1742
Z.10.O.2.	Program rolnośrodowiskowy i Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne	4354	4731					11	2	4448	4747
Z.10.O.3.	Ochrona bioróżnorodności, w tym NATURA 2000	908	195						7	908	250

*Pozostawiono tylko tematykę i formy, które zostały zrealizowane

** Jako pozostała forma przedstawione są pokazy, dla których liczba odbiorcy podana jest w tab. 22

Zadanie 11.

Prowadzenie analiz przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej

Formy szkoleniowe z tego zakresu tematycznego zostały zrealizowane w zad.1. w pozycjach Z.1.C., Z.1.I., formy informacyjne w zad 2. w pozycjach Z.2.C., Z.2.I..

W ramach tego zakresu udzielono 10 182 porad z: zarządzania, organizacji i planowania pracy w gospodarstwie rolnym, wyliczania dochodów, kosztów i opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz badania koniunktury w rolnictwie.

MODR Warszawa współpracował z Instytutem Rozwoju Gospodarczego Szkoły Głównej Handlowej w zakresie prowadzonego monitoringu rolniczego - wypełniono ankiety na temat koniunktury w rolnictwie - 2082 szt. Badania są prowadzone w cyklu kwartalnym a ich podstawą jest ankieta rozprowadzana wśród rolników przez pracowników Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Warszawie. Na ich podstawie dokonywana jest przez Instytut Rozwoju Gospodarczego analiza merytoryczna i opracowywane są wyniki badań dotyczące koniunktury w rolnictwie. Wyniki tych badań upowszechniane były podczas szkoleń organizowanych dla producentów rolnych oraz w trakcie indywidualnych porad.

W celu określenia opłacalności produkcji rolnej opracowano 631 kalkulacji kosztów wybranych działalności produkcyjnych ze szczególnym uwzględnieniem nowych technologii uprawy roślin i chowu zwierząt; z tego 66 zostało zamieszczonych na stronie internetowej (63 roślinnych i 3 zwierzęce). Ze względu na systematyczną aktualizację bazy danych wyjściowych dzięki kalkulacjom możliwe jest zorientowanie się w aktualnym układzie: cen, kosztów i nadwyżek bezpośrednich oraz bieżące śledzenie zachodzących zmian w zakresie opłacalności produkcji dla poszczególnych kierunków produkcji rolnej.

W roku 2018 na podstawie zebranych danych sporządzono łącznie 22 analizy, z czego 2 dotyczyły zagadnień związanych z rachunkowością rolną i wynikami osiąganymi przez gospodarstwa, a 20 dotyczyło dochodów i opłacalności produkcji rolniczej

Tab. 24. Analizy przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej wg form (plan i wykonanie)

L.p.	Forma realizacji	Plan	Wykonanie
		Liczba odbiorców/ form	Liczba odbiorców/ form
1.	analiza	6	22
2.	porada indywidualna	8 756	10 182
4.	pozostałe *	2609	2713

* pozostałe –Ankiety gospodarstwa rolnego (Z.11.I.1) ; kalkulacje opłacalności produkcji-roślinnej i zwierzęcej (Z.11.2 i Z.11.I.3)

Tab. 25. Analizy przemian w zakresie poziomu i jakości produkcji rolniczej i funkcjonowania gospodarstw rolnych oraz upowszechnianie wyników tych analiz w pracy doradczej wg form i tematów

Symbol tematu	Tematyka	Analiza		Porada indywidualna		Doradztwo grupowe				Pozostałe**)	
						Liczba form		Liczba odbiorców			
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>	<i>h</i>	<i>i</i>	<i>j</i>	<i>k</i>	<i>l</i>
		P	W	P	W	P	W	P	W	P	W
Z.11.C	Rachunkowość w gospodarstwach rolnych	2	2	4583	6861						
Z.11.C.1.	Rachunkowość rolna	2	2	2213	5341						
Z.11.C.2.	Rachunkowość podatkowa			855	738						
Z.11.C.3.	Ubezpieczenia społeczne oraz majątkowe			1515	782						
Z.11.I	Zarządzanie gospodarstwem rolnym	4	20	4173	3321					2609	2713
Z.11.I.1.	Badanie koniunktury w rolnictwie	1	0	825	1233					1958	2082
Z.11.I.2.	Wyliczanie dochodów, kosztów i opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej	3	20	2502	1640					651	631
Z.11.I.3.	Zarządzanie, organizacja i planowanie pracy w gospodarstwie rolnym			846	448	x	x	x	x		

****)** pozostałe "formy": Ankiety gospodarstwa rolnego (Z.11.I.1) ; kalkulacje opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej (Z.11.2 i Z.11.I.3)

Zadanie 12.

Udział w szacowaniu szkód łowieckich, a także w ustalaniu wysokości odszkodowania za te szkody zgodnie z przepisami ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie

Jest to nowe, nieplanowane zadanie Ośrodka, które pojawiło się w trakcie roku w związku z nowelizacją ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego. W związku z tym, rozpoczęto działania przygotowujące ośrodek do świadczenia efektywnego usług dla rolników w tym zakresie. Szczególny nacisk został położony na przeszkolenie kadry doradczej z tego tematu. W ramach współpracy z Państwowym Gospodarstwem Leśnym Lasy Państwowe zorganizowano szkolenia, na których wykładowcy tej instytucji przeszkolili 63 doradców. Doradcy ci zostali przygotowani do udzielania porad i informacji z zakresu szkód łowieckich oraz do uczestniczenia w pracach komisji szacujących straty łowieckie w uprawach rolnych.

C.2. Zadania odpłatne

➤ *Kredyty preferencyjne*

MODR Warszawa wykonywał dla rolników i firm z branży rolno-spożywczej biznesplany pod potrzeby kredytowe. Podmioty miały możliwość korzystania z kredytów preferencyjnych z dopłatą do oprocentowania przez ARiMR oraz kredytów komercyjnych. Biznes plany w ilości 42 sztuk sporządzone były dla rolników starających się o pozyskanie ze źródeł zewnętrznych finansowania dla inwestycji.

➤ **Wypełnianie wniosków o przyznanie pomocy finansowej**

Prowadzona była działalność w zakresie wypełniania wniosków dotyczących płatności bezpośrednich, a także sporządzanie wniosków wraz z niezbędną dokumentacją dla działań pomocowych w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2014-2020.

➤ **Sporządzanie planów rolnośrodowiskowych**

MODR realizował zadanie w zakresie sporządzania planów oraz zmian do planów działalności rolnośrodowiskowej i ekologicznej przez uprawnionych doradców rolnośrodowiskowych dla nowych beneficjentów Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego i działania Rolnictwo ekologiczne. Eksperti przyrodniczy sporządzali również dokumentacje przyrodnicze niezbędne do realizacji niektórych pakietów Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego.

➤ **Rachunkowość rolna FADN**

W ramach współpracy z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej MODR Warszawa uczestniczy w systemie rachunkowości rolnej FADN. Co roku zawierana jest umowa z IERiGŻ-PIB w Warszawie na prowadzenie ksiąg rachunkowości w wybranych gospodarstwach rolnych. Pracownicy pomagali rolnikom w dokonywaniu zapisów w książkach oraz w kodowaniu danych. Dane pozyskane w ramach prowadzonej rachunkowości dostarczają rolnikowi informacji o posiadanych zasobach składników majątkowych, ciążących na gospodarstwie zobowiązaniach, a także uzyskiwanych w trakcie roku obrachunkowego wynikach produkcyjno-ekonomicznych.

Każdy z rolników prowadzący rachunkowość rolną PL FADN w 2018 roku otrzymał raport indywidualny gospodarstwa i został zapoznany z nim. Na życzenie część rolników otrzymało raport dynamiczny na podstawie tego dokumentu doradcy przeprowadzili analizę przemian zachodzących w gospodarstwie, wyznaczane były kierunki dalszego rozwoju gospodarstwa. Od początku 2018 roku prowadzenie rachunkowości rozpoczęliśmy w 1565 gospodarstwach. W trakcie roku zrezygnowało 10 gospodarstw.

Tab.26.A. Płatne usługi na rzecz gospodarstw rolnych

L.P	Rodzaj zadania	Jednostka miary	Liczba	
			Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
1.	Prowadzenie rachunkowości, w tym:	Liczba odbiorców ogółem w tym:	1565	1574
1. a.	Książki rachunkowości – polski FADN polski	Liczba książek	1565	1555
1. c.	Inne /jakie	Liczba odbiorców		19
6.	Sporządzanie planów nawozowych lub planów przechowalnictwa nawozów naturalnych	Liczba odbiorców	91	140
7.	Sporządzanie planów działalności rolno-środowiskowej, planów działalności ekologicznej oraz dokumentacji przyrodniczych, w tym:	Liczba odbiorców ogółem w tym:	810	1002
7.a.	Plany działalności rolnośrodowiskowej	Liczba odbiorców	664	817
7.b.	Plany działalności ekologicznej	Liczba odbiorców	126	160
7.c.	Dokumentacja przyrodnicza	Liczba odbiorców	20	25
8.	Sporządzanie planów przedstawienia gospodarstwa rolnego na produkcję metodami ekologicznymi lub planów produkcji w gospodarstwach ekologicznych	Liczba odbiorców		46

Tab.26.B. Prowadzenie działalności wydawniczej

L.P.	Tytuły wydawnictw	Plan		Wykonanie	
		Liczba numerów	Łączny nakład	Liczba numerów	Łączny nakład
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>
1.	<i>Wieś Mazowiecka z dodatkiem ekonomicznym Agrobiznes</i>	11	44000	11	43100

„Wieś Mazowiecka” w 2018 r. zajęła:

- II miejsce w organizowanym, przez CDR w Brwinowie, pod patronatem MRIRW, XXVI edycji konkursu pn.: „NAJLEPSZE WYDAWNICTWO WOJEWÓDZKICH OŚRODKÓW DORADZTWA ROLNICZEGO.” w kategorii „NAJLEPSZE CZASOPISMO PERIODYCZNE w 2017 r”.
- III miejsce w 9. edycji ogólnopolskiego konkursu pn AgroODR 2018 organizowanego przez redakcję Magazynu Ludzi Przedsiębiorczych AGRO i Portal AgroNews.

Tab.26.C. Działalność szkoleniowa nie związana z realizacją zadań nieodpłatnych

L.P.	Tytuły szkoleń/kursów	Plan		Wykonanie	
		Liczba form	Liczba uczestników	Liczba form	Liczba uczestników
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>
1.	Szkolenie w zakresie stosowania środków ochrony roślin przy użyciu sprzętu naziemnego przeznaczonego do stosowania tych środków, z wyłączeniem sprzętu montowanego na pojazdach szynowych oraz innego sprzętu stosowanego w kolejnictwie.	98	2654	204	5709
2.	Szkolenie w zakresie doradztwa dotyczącego środków ochrony roślin.	3	60	5	62
3.	Szkolenie na operatorów kombajnów zbożowych, siewczarni polowych i pras zbierających.	1	30		
4.	Operator prasy wysokiego stopnia zgniotu	1	25		
5.	Integrowana produkcja			5	138
6.	Ubój zwierząt w celu produkcji mięsa na użytek własny gospodarstwa			2	48
Razem		103	2769	216	5957

Tab. 26.D. Wypełnianie wniosków i innych dokumentów niezbędnych do ubiegania się o przyznanie pomocy finansowanej ze środków pochodzących z funduszy UE lub innych instytucji krajowych i zagranicznych

L.P.	Tematyka wniosków	Liczba odbiorców	
		Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
1.	Dopłaty bezpośrednie	20855	26 294
2.	Modernizacja gospodarstw rolnych	164	520
3.	Premie dla młodych rolników	117	430
4.	Dopłaty do materiału siewnego	266	367
5.	Restrukturyzacja małych gospodarstw	230	382
6.	Biznes plan	32	42
7.	Ankiety monitorujące PROW	20	5
8.	Inne wnioski w tym:	97	355
	premia na rozpoczęcie działalności pozarolniczej		31
	wprowadzenie zmian do planu działalności rolnośrodowiskowej		147
	wprowadzenie zmian do planu działania rolnictwo ekologiczne		49
	płatności na zalesianie gruntów rolnych i innych niż rolne - wniosek		5
	rozwój usług rolniczych - wniosek		3
	inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach Natura 2000- wniosek		5
	uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności - wniosek		5
	przygotowanie na wniosek beneficjenta zmiany, korekty wniosku +biznes plan do działań PROW 2014-2020		46
	wypełnienie dokumentacji wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego		2

L.P.	Tematyka wniosków	Liczba odbiorców	
		Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
	kierowanego przez społeczność w ramach konkursów prowadzonych przez LGD		
	opracowanie zaleceń nawozowych		7
	wypełnienie wniosku do działania „inwestycje odtwarzające potencjał produkcji rolniczej”		1
	wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze		41
	płatność do zwierząt		13

Ponadto jedną z usług wykonywanych przez MODR było wydawanie opinii zwanej rękojmią należytego prowadzenia działalności rolniczej. Opinie są wydawane osobom, które zamierzają nabyć nieruchomość rolną, a nie są rolnikiem indywidualnym i nie nabywają ziemi od osób bliskich. Do 31 sierpnia opinie takie MODR Warszawa przygotowywał bezpłatnie. Od 1 września wprowadzono za tę usługę opłatę. W 2018 roku sporządzono 626 opinii dotyczących rękojmi należytego prowadzenia działalności rolniczej. Z czego 347 było bezpłatnych a 279 było usługami płatnymi

Tab. 26.E. Organizacja targów, wystaw, pokazów, konferencji i innych przedsięwzięć upowszechniających wiedzę rolniczą, nowe technologie produkcji i promujących produkty i wyroby przetwórstwa rolno spożywczego oraz rozwój obszarów wiejskich

L.P	Tytuł przedsięwzięcia	Status realizacji*)	Ogólna informacja o przedsięwzięciu
<i>a</i>	<i>b</i>		<i>c</i>
1.	XIII Jesienny Jarmark „od pola do stołu”	<i>Wykonane</i>	<i>16.09.2018 r. w Płońsku. Promocja dziedzictwa kulturowego mazowieckiej wsi.</i>
2.	XIX Mazowieckie Dni Rolnictwa	<i>Wykonane</i>	<i>16-17.06.2019 r. w Płońsku. Prezentacja nowości w rolnictwie, prezentacja kolekcji odmian roślin uprawnych oraz doświadczeń odmianowych w ramach PDO i in.</i>
3.	XX Dzień Kukurydzy i Buraka	<i>Wykonane</i>	<i>16.09.2018 w Płońsku. Prezentacja nowości w rolnictwie, prezentacja kolekcji odmian buraka cukrowego i kukurydzy, doświadczeń odmianowych w ramach PDO i in.</i>
4.	XVII Giełda Rolnicza	<i>Wykonane</i>	<i>13.05.2018 w Płocku. Giełda Rolnicza to impreza z wieloletnią tradycją, ciesząca się licznym gronem sympatyków. Współorganizatorem tej imprezy jest Gmina Łąck, Starostwo Powiatowe w Łącku oraz Zarząd Stada Ogierów w Łącku. Zwiedzający mogą zapoznać się z ofertami handlowymi i usługowymi firm działających dla rolnictwa. Podczas imprezy można zasięgnąć porad w punktach konsultacyjnych MODR, AR i MR, KRUS, oraz innych instytucji związanych z rolnictwem. Dużym zainteresowaniem wśród zwiedzających cieszy się kiermasz kwiatów i krzewów ozdobnych, oraz kiermasz wyrobów rękodzieła ludowego. Podczas wystawy organizowane są konkursy na najciekawsze stoisko wystawowe, najciekawszą ofertę ogrodniczą i rolniczą.</i>
5.	Wiosna na Polu i w Ogrodzie	<i>Wykonane</i>	<i>14.04.2018 w Siedlcach. Impreza o zasięgu lokalnym, wystawcami są głównie gospodarstwa szkółkarskie.</i>
6.	Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym	<i>Wykonane</i>	<i>1-2.09.2018 w Siedlcach. Prezentacja nowości w rolnictwie. Wystawcami są firmy pracujące</i>

L.P	Tytuł przedsięwzięcia	Status realizacji*)	Ogólna informacja o przedsięwzięciu
a	b		c
			na rzecz rolnictwa, wystawcy zwierząt i rękodzielnicy.
7.	I Festyn rolniczy	Wykonane	23 września 2018 r. w Brzozowie, gmina Ilów - przedsięwzięcie współorganizowane

*Wykonane , niewykonane , dodatkowe

Ponadto zorganizowano 1-2.09.2018 r. w Płońsku zaplanowane Targi Edukacyjne, których celem jest zaprezentowanie uczniom i absolwentom szkół ponadgimnazjalnych oferty edukacyjnej wyższych uczelni, szkół policealnych i instytucji rynku pracy

Prowadzenie kursów przygotowujących do uzyskania tytułów kwalifikacyjnych w zawodach przydatnych do prowadzenia działalności rolniczej.	Ośrodki doradztwa rolniczego nie mogą prowadzić kursów przygotowujących do uzyskania tytułów kwalifikacyjnych - rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych.
--	---

Centrum Edukacyjno-Konferencyjne świadczy usługi hotelarskie, gastronomiczne oraz konferencyjne.

1. Baza konferencyjna

Dysponujemy 5 salami konferencyjnymi mogącymi pomieścić jednorazowo 260 osób w systemie zasiadanym przy stolikach. Bez stolików około 400 osób. W 2018 roku odbyły się 82 spotkania statutowe i 114 spotkań komercyjnych.

2. Hotel

Posiadamy 43 pokoje hotelowe mieszczące 84 osoby. W 2018 roku udzielono 7447 osobonoclegów, co stanowiło 24,28 % obłożenia obiektu w skali roku.

W ramach współpracy z portalem booking.com sprzedano 503 pokoje.

3. Restauracja

Oferujemy całodienne wyżywienie dla gości indywidualnych i grup. Jednorazowo możemy przyjąć 120 osób. Organizujemy przyjęcia okolicznościowe: chrzciny, komunie, rocznice, imieniny, konsolacje, oraz pikniki, biesiady, grille. W 2018 roku wydano:

*śniadania - 5649

*obiady - 10026

*kolacje - 1709

*serwisy kawowe - 3613

W ramach sprzedaży cateringowej sprzedano z dostawą do klienta 3698 dań.

W maju 2018 zorganizowano 18 przyjęć komunijnych.

W grudniu 2018 zorganizowano 28 przyjęć wigilijnych.

➤ Wynajem pomieszczeń i innych składników majątkowych

W ramach powyższego działania Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą w Warszawie odpłatnie udostępnia innym podmiotom własne składniki majątkowe, które nie są wykorzystywane w bieżącej, statutowej działalności, a ich wynajem pozwala na utrzymanie stanu majątkowego w należytym stanie, oraz stanowi przychód w ogólnym budżecie MODR Warszawa. W 2018 roku MODR Warszawa posiadał 55 podpisanych umów, przedmiotem

których jest wynajem powierzchni biurowych i magazynowych oraz pozostałych składników majątkowych (w tym umowy dotyczące wynajmu miejsc parkingowych – 2 umowy, wynajmu powierzchni dachu w budynku w Warszawie – 3 umowy, oraz umowy na miejsca reklamowe – 3 umowy). Umowy najmu dotyczą nieruchomości w Warszawie oraz nieruchomości w MODR O/Poświętne w Płońsku. Na koniec 2018 roku w Warszawie zawartych było 40 umów najmu, przedmiotem których jest wynajem 2420,40 m² powierzchni biurowej i magazynowej. W MODR O/Poświętne w Płońsku, na podstawie zawartych 7 umów, przedmiotem wynajmu jest 997,99 m² powierzchni biurowej.

➤ **Wynajem maszyn i urządzeń rolniczych oraz świadczenie usług transportowych.**

Działalność powyższa ogranicza się do odpłatnego wykorzystywania sprzętu znajdującego się na stanie MODR O/Poświętne w Płońsku. Są to w szczególności usługi związane z wynajmem kombajnów zbożowych. Liczba tych usług wynika z aktualnego zapotrzebowania okolicznych rolników, na co wpływa szereg czynników niezależnych od MODR Warszawa. Zaliczyć tu można w szczególności panujące warunki atmosferyczne, związane z pogodą spiętrzenia w pracach polowych, stopień umaszynowania gospodarstw rolnych. Poziom odpłatnego wykorzystania maszyn rolniczych i świadczenia usług transportowych kształtuje się z roku na rok na podobnym poziomie. W 2018 r. takich usług było 47.

C.3. Projekty i zadanie zlecone

Projekty i zadania zlecone – zadania finansowane z funduszy innych niż dotacja celowa.

Tab. 27. Projekty i zadania zlecone

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
1.	Kobieta przedsiębiorcza na obszarach wiejskich	Zorganizowanie jednej konferencji dla mieszkańców obszarów wiejskich w zakresie przedsiębiorczości, po przez uzupełnienie wiedzy z zakresu możliwości legalnej produkcji i sprzedaży żywności z gospodarstwa w świetle zmieniających się przepisów prawa wraz ze wskazaniem dobrych praktyk i nowych możliwości dofinansowania w ramach PROW 2014-2020	Liczba uczestników 89 (w tym doradców 17)	01.07.2018 - 31.10.2018	9822,58 zł	KSOW 48/UMWM/05/2018/RW-D-III
2.	Kurpiowskie Targi Rolnicze w Ostrołęce	Udział w organizacji „Kurpiowskich Targów Rolniczych w Ostrołęce” zorganizowanie konkursu wiedzy o rolnictwie ekologicznym i kulturze regionu kurpiowskiego, zapoznanie z ofertą wypoczynku na terenie Płn-Wsch Mazowsza poprzez wydanie katalogu, przekazanie informacji organizowanych targach i konkursie poprzez opracowanie plakatów ulotek i zaproszeń, przeprowadzenie	Liczba uczestników Targów - 7000 Katalog Gospodarstw Agroturystycznych i Twórców Ludowych – 500szt. Plakaty informacyjne – 300 szt. Zaproszenia – 100 szt. Ulotki – 1000 szt. Ilość uczestników konkursu - 13	16.07.2018 – 31.10.2018	14731,64 zł	KSOW 34/UMW/05/2018/RW-D-III

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
		degustacji potraw regionalnych i ekologicznych				
3.	Gospodarstw opiekuńcze szansą dla rozwoju obszarów wiejskich	Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz tworzenia i funkcjonowania gospodarstw opiekuńczych oraz kreowanie miejsc pracy na obszarach wiejskich, poprzez organizację i realizację jednego dwudniowego wyjazdu studyjnego do KPODR w Minikowie oraz wizytacja w gospodarstwach opiekuńczych jako dobry przykład ich tworzenia i funkcjonowania.	Liczba uczestników – 20 (w tym doradców -2)	01.06.2018 – 31.07.2018	9569,07 zł	KSOW 38/UMWM/05/2018/RW-D-III
4.	XIX Mazowieckie Dni Rolnictwa – prezentacja osiągnięć promocji polskiej wsi	Przygotowanie i wydruk publikacji „Przewodnik po Polu doświadczalnym”. Przygotowanie prezentacji potraw i produktów tradycyjnych połączonych z degustacją. Zorganizowanie i przeprowadzenie Turnieju Ekologicznego	Przewodnik po Polu doświadczalnym – 1500 szt. Prezentacji potraw i produktów tradycyjnych połączonych z degustacją – 300 uczestników Turniej Ekologiczny – 38 uczestników	01.03.2018 – 30.06.2018	18619,88 zł	KSOW 35/UMW/05/2018/RW-D-III
5.	IV Mazowiecka Konferencja Pszczelarska „Ratujmy pszczoły”	Zorganizowanie jednej konferencji w celu poszerzenia wiedzy, która będzie mogła być wykorzystywana w praktyce pszczelarskiej i przyczyni się do utrzymania na odpowiednim poziomie populacji pszczoły miodnej w woj. mazowieckiem	Liczba uczestników – 84 (w tym doradców - 2)	01.07.2018 – 31.10.2018	7522,22 zł	KSOW 23/UMW/05/2018/RW-D-III

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
6.	Ochrona pszczół to się opłaca	Zorganizowanie jednej konferencji w celu podniesienia poziomu wiedzy oraz wpłynie na poprawę gospodarki pasiecznej i odpowiednie postępowanie przy stosowaniu środków ochrony roślin, a tym samym na poprawę sytuacji pszczół.	Liczba uczestników – 81 (w tym doradców - 20)	01.07.2018 – 31.10.2018	8068,8 zł	KSOW 28/UMWM/05/2018/RW –D-III
7.	Konferencja organizowana podczas XX Dni Kukurydzy i Buraka	Zorganizowanie jednej konferencji, której celem było zwiększenie udziału zainteresowanych stron we wdrażaniu inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, poprzez pokazanie w jednym miejscu i czasie postępu technologicznego i hodowlanego w uprawie kukurydzy i buraka cukrowego.	Liczba uczestników - 103	01.06.2018- 31.10.2018	6210,23 zł	KSOW 26/UMW/05/2018 /RW-D-III
8.	Cudze chwalicie swego nie znacie – tradycje kulinarne Południowego Mazowsza	Zorganizowanie jednego seminarium którego celem było pokazanie w jaki sposób stawiając na tradycje kulinarne można osiągnąć sukces zwiększając dochodowość gospodarstw rolnych. Realizacja projektu pośrednio przyczyniła się do wzrostu aktywizacji zawodowej mieszkańców obszarów. wiejskich oraz przełamanie negatywnych nastawień do własnych szans na rynku turystycznym i	Liczba uczestników - 52 (w tym doradców - 10) Publikacja broszury „Cudze chwalicie Swego nie znacie” - tradycje kulinarne regionu Południowego Mazowsza – 1000 szt.	27.05.2018- 31.10.2018	18395,49 zł	KSOW 19/UMW/05/2018 /RW-D-III

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
		prowadzeniu działalności gospodarczej. wydanie broszury.				
9.	Konferencja Pszczelarska Dbajmy o pszczoły	Zorganizowanie jednej konferencji, której celem było podniesienie poziomu wiedzy w zakresie gospodarki pasiecznej przez uczestników konferencji, którzy będą służyć zdobytą wiedzą w lokalnym środowisku.	Liczba uczestników – 64 (w tym doradców - 4)	01.06.2018 – 31.10.2018	5688,61 zł	KSOW 51/UMWM/05/2018/RW-D-III
10.	Przetwórstwo mleka na poziomie własnego gospodarstwa – warsztaty serowarskie	Zorganizowanie warsztatów , na których przekazywana była wiedza z zakresu technologii produkcji, wymagań higienicznych, bezpieczeństwa żywności oraz wymagań prawno-administracyjnych przy zakładaniu działalności małego przetwórstwa w gospodarstwie rolnym poprzez praktyczny pokaz wyrobów serowych.	Liczba uczestników – 80 (w tym doradców - 17)	28.05.2018 – 31.10.2018	15461,35 zł	KSOW 22/UMWM/05/2018/RW-D-III
11.	XIII Jesienny Jarmark od pola do stołu	Zorganizowanie konferencji „Produkcja żywności na niewielką skalę i wprowadzanie jej na rynek w krótkich łańcuchach dystrybucji” oraz konkursu „IX Przegląd Ludowych Zespołów Artystycznych” podczas odbywających się targów „XIII Jesienny Jarmark od pola do stołu”. Przekazano kompendium wiedzy z w zakresie produkcji żywności	Liczba uczestników konferencji – 114 Ilość uczestników konkursu – 14 zespołów (260 osób)	15.07.2018 – 10.10.2018	18028,35 zł	KSOW 21/UMWM/05/2018/RW-D-III

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
		na niewielką skalę w gospodarstwach rolnych, systemów jakości żywności oraz dystrybucji żywności tradycyjnej w ramach sprzedaży bezpośredniej. Aktywizacja mieszkańców wsi i kultywowania tradycji po przez zorganizowanie konkursu dla artystów ludowych.				
12.	Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne.	Zorganizowaniu konkursu którego zadaniem było promowanie i rozpowszechnianie pozytywnego wizerunku rolnictwa ekologicznego. Identyfikacja i promocja przykładów dobrych praktyk z zakresu rolnictwa ekologicznego po przez prezentację laureatów podczas Jesiennego Jarmarku wpłynęła na podniesienie świadomości konsumentów .	Liczba uczestników - 11	10.05.2018 – 31.10.2018	11607,83 zł	KSOW 46/UMWM/05/20 18/RW-D-III
13.	XXVI Olimpiada Wiedzy Rolniczej	Zorganizowanie Olimpiady której celem było poszerzenie wiedzy oraz umiejętności samodzielnego poznawania nowości w rolnictwie. Olimpijczycy stają się bardziej chętni do podejmowania inicjatyw w zakresie rozwoju obszarów wiejskich.	Liczba uczestników - 40	01.07.2018 – 31.10.2018	12845,98 zł	KSOW 39/UMWM/05/20 18/RW-D-III

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
14.	Innowacyjność w rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich	Zorganizowanie szkolenia oraz wyjazdu studyjnego które przyczyniły się do podniesienia poziomu wiedzy w zakresie tworzenia nowej inicjatywy oferty edukacyjnej w gospodarstwie agroturystycznym aktywizując w ten sposób inne gospodarstwa	Liczba uczestników szkolenia - 30 (w tym doradców - 3)	28.05.2018 – 31.10.2018	16338,94 zł	KSOW 20/UMWM/05/20 18/RW-D-III
15.	Nowoczesne technologie uprawy zbóż	Zorganizowanie szkolenia które miało przygotować rolników, doradców, pracowników izb rolniczych do podejmowania działań prowadzących do wdrażania innowacyjnych rozwiązań w technologii uprawy zbóż.	Liczba uczestników - 54 (w tym doradców - 15)	01.07.2018 – 31.10.2018	6035,07 zł	KSOW 30/UMWM/05/20 18/RW-D-III
16.	Olimpiada wiedzy rolniczej	Zorganizowanie Olimpiady której celem było poszerzenie wiedzy z zakresu rolnictwa przez uczestników.	Liczba uczestników - 50	01.07.2018 – 31.10.2018	7433,84 zł	KSOW 45/UMWM/05/20 18/RW-D-III
17.	Gospodarstwa opiekuńcze – dla seniorów opieka, dla rolników nowe możliwości	Zorganizowanie dwóch konferencji . Aktywizacja mieszkańców wsi na rzecz tworzenia i funkcjonowania gospodarstw opiekuńczych oraz kreowanie miejsc pracy na obszarach wiejskich.	Liczba uczestników - 123 (w tym doradców - 49)	27.05.2018 – 31.10.2018	13879,26 zł	KSOW 24/UMWM/05/20 18/RW-D-III
18.	Żywność a zdrowie człowieka – świadomy konsument.	Zorganizowanie dwóch konferencji, na których upowszechniana była wiedza w za-kresie wpływu żywności na zdrowie człowieka w różnych grupach wiekowych i o różnej kondycji zdrowotnej,	Liczba uczestników - 140 (w tym doradców -20)	01.07.2018 – 31.10.2018	18882,56 zł	KSOW 40/UMWM/05/20 18/RW-D-III

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
		znaczenia produkcji i wytwarzania żywności na własne potrzeby, propagowania znaków i systemów jakości żywności, produkcja i wytwarzanie żywności na rynek lokalny w celu skracania łańcuch dostaw żywności.				
19.	Dobre praktyki po belgijsku	Zorganizowanie dwóch wyjazdów studyjnych oraz jednej konferencji. Celem operacji była wymiana wiedzy między podmiotami uczestniczącymi w rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich.	Liczba uczestników wyjazdów studyjnych - 50 (w tym doradców - 30) Ilość uczestników konferencji 80 (w tym doradców – 42)	15.06.2018 – 31.10.2018	241972,33 zł	KSOW Centralny 2/2018/007
20.	Nowoczesne technologie uprawy zbóż w województwie mazowieckim 00017.DDD.65140.00038.2018.07	Poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek a także zróżnicowania produkcji rolnej	Liczba uczestników szkolenia 2298	Od 17.09.2018 do dnia 16.08.2019	573.482,51 zł.	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 Działanie Transfer wiedzy i działalność informacyjna Poddziałanie 1.1. Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności w ramach PROW 2014-2020

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
21.	Szkolenia z zakresu norm i wymogów wzajemnej zgodności w województwie mazowieckim 00016.DDD.65140.00040.2018.07	Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów powiązanych z rolnictwem i leśnictwem	Liczba uczestników szkoleń 3420 (konsorcjum z Mazowiecką Izbą Rolniczą) w tym 2546 szkoleń organizowanych przez MODR Warszawa	Od 17.09.2018 do dnia 16.08.2019	1 027 722,00 zł (konsorcjum z Mazowiecką Izbą Rolniczą) w tym 766 090,72 zł budżet MODR	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 - 2020 Działanie Transfer wiedzy i działalność informacyjna Poddziałanie 1.1. Wsparcie dla działań w zakresie kształcenia zawodowego i nabywania umiejętności w ramach PROW 2014-2020
22.	Świadczenie usług doradczych w ramach poddziałania 2.1 „Wsparcie korzystania z usług doradczych” objętego PROW na lata 2014-2020 Nr umów: • 00035.DDD.69094.1.00021.2017.07 • 00036.DDD.69094.1.00056.2017.07 • 00037.DDD.69094.00025.2017.07 • 00038.DDD.69094.1.00055.2017.07 • 00039.DDD.69094.1.00023.2017.07 • 00040.DDD.69094.1.00022.2017.07 • 00041.DDD.69094.1.00024.2017.07	Celem świadczenia usług doradczych dla rolników jest poprawa wyników gospodarczych oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także różnicowania produkcji rolnej.	realizacja trzyletnich programów doradczych dla 4 249 odbiorców (konsorcjum z Mazowiecką Izbą Rolniczą)	2018-2022	24 457 449,00 PLN (konsorcjum z Mazowiecką Izbą Rolniczą)	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) PROW 2014-2020 Działanie „Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem i usługi z zakresu zastępstw” poddziałanie 2.1 „Wsparcie korzystania z usług doradczych”

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
23.	Przedsiębiorczość z wizją – narzędzia budowania kompetencji zarządczych u producentów rolnych Europy Centralnej i Wschodniej "Entrepreneurship with vision - methods and tools for managerial capacity building of agricultural producers in Central and Eastern Europe" (nr umowy 2015-1-PL01-KA202-016871)	Wykorzystanie Metody Interaktywnego Zarządzania Strategicznego w Polsce, Słowenii, Austrii i Litwie. Projekt ISM+ ma na celu zwiększenie umiejętności w zakresie przedsiębiorczości za pomocą narzędzi internetowych, które oferują kilka innowacyjnych metod edukacyjnych: - Wzmocnienie integracji cyfrowej w kształceniu, nauczaniu, szkoleniu i wspieraniu nauczania opartych na ICT, oraz pracy z młodzieżą. - Wykorzystanie w szkoleniach rolników i studentów z funkcją porównywania wyników związanych z narzędziem generowania obliczeń.	Przygotowanie i testowanie narzędzi wykorzystywanych w Projekcie Interaktywnego Zarządzania Strategicznego. Przeprowadzenie: - 3-dniowego szkolenia dla grupy 14 rolników i doradców – producentów trzody chlewnej - 1-dniowego szkolenia marketingowego dla grupy 24 rolników i doradców, - 1-dniowego seminarium podsumowującego realizację Projektu dla grupy 70 rolników i 28 doradców.	01.09.2015 – 01.09.2018	18630 EURO – zrealizowany budżet MODR	Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji - Narodowa Agencja Programu ERASMUS+

Nowoczesne technologie uprawy zbóż w województwie mazowieckim

Operacja realizowana jest trzyetapowo; w ramach operacji przeszkolonych zostanie na 95 szkoleniach 2298 mieszkańców obszarów wiejskich z obszarów województwa mazowieckiego. W 2018 roku realizowany był etap przygotowawczy do realizacji szkoleń.

Szkolenia z zakresu norm i wymogów wzajemnej zgodności w województwie mazowieckim

Operacja realizowana będzie trzyetapowo w ramach operacji przeszkolonych zostanie na 134 szkoleniach 2 546 mieszkańców obszarów wiejskich z obszarów województwa mazowieckiego. Projekt realizowany jest w Konsorcjum z Mazowiecką Izbą Rolniczą. W 2018 roku realizowany był etap przygotowawczy do realizacji szkoleń.

Świadczenie usług doradczych w ramach poddziałania 2.1 „Wsparcie korzystania z usług doradczych” objętego PROW 2014-2020.

Celem świadczenia usług doradczych dla rolników jest poprawa wyników gospodarczych oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek, a także zróżnicowania produkcji rolnej. Podpisano umowy o przyznaniu pomocy na realizację operacji w 7 podregionach.

Rozwój e-usług w Mazowieckim Ośrodku Doradztwa Rolniczego 2.0 (nr umowy RPMA.020101-14-2950/15-00) – MODR Warszawa rozwiązał za porozumieniem stron umowę z Mazowiecką Jednostką Wdrażania Programów Unijnych, z uwagi na niedotrzymanie terminu wykonania systemu umożliwiającego świadczenie e-usług przez Podwykonawcę projektu.

Przedsiębiorczość z wizją – narzędzia budowania kompetencji zarządczych u producentów rolnych Europy Centralnej i Wschodniej - Entrepreneurship with vision - methods and tools for managerial capacity building of agricultural producers in Central and Eastern Europe

to międzynarodowy Projekt zakładający rozwijanie podstawowych i przekrojowych umiejętności, takich jak przedsiębiorczość oraz umiejętności cyfrowe we wszystkich dziedzinach edukacji i szkoleń z wykorzystaniem innowacyjnych metod oraz opracowanie odpowiednich metod oceniania. W 2018 roku pracownicy MODR uczestniczyli w przygotowaniu i testowaniu narzędzi interaktywnych w postaci aplikacji komputerowej, dostępnej przez internet i wykorzystywanej podczas realizacji Projektu. Zorganizowano i przeprowadzono:

- 3-dniowe szkolenie dla grupy 14 osób – rolników i doradców rolniczych. Szkolenie skierowane było do rolników specjalizujących się w chowie trzody chlewnej. Szkolenie prowadzone według holenderskiej metody Interaktywnego Zarządzania Strategicznego. Szkolenie z zastosowaniem metody ISM trwa cztery dni, pierwsze trzy dni z częstotliwością co tydzień, a czwarty dzień po 3-6 miesiącach od pierwszego szkolenia. Podczas spotkań wykonuje się analizę sytuacji strategicznej gospodarstwa oraz formułuje się strategię i plan działań, sprzyjający jej wdrożeniu. Dodatkowo zrealizowano moduł szkoleniowy dotyczący wyników ekonomicznych gospodarstwa.
- 1-dniowe szkolenie „Marketing w sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych” dla grupy 24 osób rolników i doradców rolniczych.
- 1-dniowe seminarium „Przedsiębiorczość z wizją – budowanie strategii gospodarstw rolnych w nowej perspektywie budżetowej Unii europejskiej” dla grupy 98 osób, w tym 70 rolników i 28 doradców rolniczych.

Ponadto zrealizowano 19 operacji współfinansowanych ze środków Schematu II Pomocy Technicznej PROW na lata 2014-2020, w tym 18 operacji poprzez Biuro Regionalne Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich oraz 1 operację poprzez Jednostkę Centralną Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

C.4. Operacje zrealizowane w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR) w 2018 r.

Zadania, o których mowa w art. 55 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (Dz. U. z 2018 r. poz. 627 i 2019 poz.83.), w celu wsparcia funkcjonowania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 w zakresie Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich (SIR), w tym poprzez realizację Planu operacyjnego KSOW na lata 2018-2019 na poziomie województwa (w zakresie SIR) w okresie od 01.01.2018 r. do 31.12.2018 r., zostały określone w umowie nr PT/zk-073-9/2018 zawartej w dniu 27.06.2018 r., aneksowanej w dniu 31.12.2018 r.:

- **Realizacja zadań KSOW** w województwie wykonywanych w ramach Sieci na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich, w tym zadań polegających na współpracy w ramach sieci europejskiego partnerstwa innowacyjnego EPI:
 1. Współpraca z CDR w zakresie realizacji zadań na rzecz wspierania innowacji w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich w ramach SIR w szczególności przy prowadzeniu baz danych.
 2. Identyfikacja potrzeb i problemów związanych z funkcjonowaniem SIR w województwie oraz zgłaszanie ich do CDR.
 3. Ułatwianie tworzenia sieci kontaktów pomiędzy partnerami KSOW w ramach SIR w województwie;
 4. Wsparcie tworzenia i organizacji grup operacyjnych na rzecz innowacji oraz opracowywania przez nie projektów na terenie województwa;
 5. Gromadzenie, rozpowszechnianie, przekazywanie do CDR i udostępnianie społeczeństwu wyników badań naukowych i prac rozwojowych dotyczących innowacji w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich, a także informacji na temat wdrażania nowych rozwiązań w zakresie tych innowacji w województwie;
 6. Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności partnerów KSOW oraz podmiotów tworzących grupy operacyjne, działających w ramach SIR w województwie, w zakresie przygotowania i realizacji operacji w ramach dwuletnich planów operacyjnych i w ramach działania „Współpraca”, wykorzystującymi wyniki badań naukowych i prac rozwojowych dotyczące innowacji w rolnictwie, produkcji żywności, leśnictwie i na obszarach wiejskich;
 7. Współpraca z grupami operacyjnymi EPI;
 8. Promocja SIR i informowanie społeczeństwa o SIR w województwie we współpracy z jednostkami regionalnymi;
 9. Uczestnictwo w wojewódzkich grupach roboczych i grupach tematycznych KSOW;
 10. Realizacja czynności związanych z wdrażaniem Planu operacyjnego KSOW na lata 2016-2017 w zakresie SIR;
 11. Zmiana projektu Planu operacyjnego KSOW na lata 2018-2019 w zakresie SIR na poziomie województwa;
 12. Współpraca z CDR przy opracowaniu dwuletniego sprawozdania na temat realizacji Planu operacyjnego na lata 2016-2017 w zakresie dot. SIR, jednej półrocznej informacji na temat realizacji Planu operacyjnego na lata 2018-2019 w zakresie dot. SIR oraz rocznego sprawozdania z realizacji planu działania za 2017 r.

- **Realizacja operacji własnych** na poziomie wojewódzkim w ramach Planu operacyjnego KSOW na lata 2018-2019 – zestawiono w tabeli 28.
- **Realizacja operacji przez partnerów** krajowej sieci obszarów wiejskich w ramach Planu operacyjnego KSOW na lata 2018-2019.

Tab. 28. Operacje własne zrealizowane w ramach SIR

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
1.	Technologia produkcji olejów roślinnych innowacyjnymi metodami	Celem operacji było podniesienie świadomości rolników na temat możliwości zwiększenia dochodowości gospodarstw rolnych poprzez zastosowanie alternatywnych metod sprzedaży własnego, przetworzonego produktu w miejsce poszukiwania rynków zbytu produktów nieprzetworzonych. A także zainicjowanie współpracy pomiędzy podmiotami, dotyczącej możliwości podejmowania wspólnych inicjatyw. Grupa docelowa została zapoznana z korzyściami, jakie daje działanie „Współpraca” w ramach PROW 2014-2020 w zakresie wdrażania innowacyjnych rozwiązań przez grupy operacyjne. Organizacja wyjazdu studyjnego	Liczba uczestników wyjazdu studyjnego - 32 (w tym 2 doradców)	25.09.2018 r.	1 858,83 zł	Dotacja celowa SIR Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
2.	Rozwój innowacyjnych form przedsiębiorczości pozarolniczej na obszarach wiejskich	Celem operacji było przekazanie wiedzy na temat innowacyjnych rozwiązań w działalności pozarolniczej (sprzedaż produktów żywnościowych w ramach RHD, przetwórstwo owoców i sprzedaż na rynek lokalny, prowadzenie działalności zagród edukacyjnych i działalności turystycznej na terenach wiejskich) oraz zacieśnianiu współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w ideę zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich. Operacja wspierała wprowadzanie innowacji w produkcji żywności poprzez skracanie łańcucha dostaw (nawiązywanie ścisłej współpracy między producentami, podmiotami zajmującymi się przetwórstwem a konsumentami), w tym poprzez inicjowanie partnerstw do tworzenia grup operacyjnych, stanowiących beneficjentów działania "Współpraca" w ramach PROW 2014-2020. Organizacja wyjazdu studyjnego.	Liczba uczestników wyjazdu studyjnego - 40 (w tym 4 doradców)	3.10.2018 r.	5 779,48 zł	Dotacja celowa SIR Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
a	b	c	d	e	f	g
3.	Mieszanki traw jako innowacyjna baza pasz objętościowych	Celem operacji było poszukiwanie partnerstw do współpracy w zakresie utworzenia grupy operacyjnej, której celem jest rozwiązanie problemów hodowców bydła związanych z paszami objętościowymi. Kooperacja przedstawicieli nauki, praktyki i doradztwa umożliwiło zastosowanie najnowszych osiągnięć nauki w praktyce poprzez wdrożenie innowacyjnych rozwiązań przy udziale środków unijnych w ramach działania "Współpraca" w ramach PROW 2014-2020. Organizacja szkolenia.	Liczba uczestników szkolenia - 61 (w tym 1 doradca)	27.09.2018 r.	7 921,22 zł	Dotacja celowa SIR Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi
4.	Przetwórstwo mleka - sposób na podniesienie dochodu w gospodarstwie	Operacja miała na celu poszukiwanie nowych rozwiązań w gospodarstwach rolnych oraz wspierania innowacji w rolnictwie, a w szczególności produkcji żywności (sektor przetwórstwa mleka) oraz utworzenie grup operacyjnych, które będą wspierały organizację łańcucha dostaw żywności, w tym przetwarzania i wprowadzania tych produktów do obrotu. Celem operacji było nawiązanie	Liczba uczestników szkolenia - 35 (w tym 3 doradców)	16.10.2018 r.	4 396,26 zł	Dotacja celowa SIR Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
		kontaktów między uczestnikami, oraz ułatwienie poszukiwania partnerów KSOW do współpracy oraz utworzenia grupy operacyjnej z tego zakresu. Organizacja szkolenia.				
5.	Poszukiwanie partnerów do działania "Współpraca" inspirowane ekologią	Celem operacji było wskazanie możliwości zwiększenia rentowności gospodarstw i ich konkurencyjności poprzez wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w rolnictwie ekologicznym, a także wskazanie obszarów niszowych dla rolnictwa ekologicznego, poprzez kooperację przedstawicieli nauki, praktyki i doradztwa. Operacja miała na celu zainicjowanie współdziałania pomiędzy potencjalnymi członkami grup operacyjnych oraz promocja korzyści wynikających ze współpracy i tworzenia partnerstw w ramach działania "Współpraca" w ramach PROW 2014-2020. Organizacja wyjazdu studyjnego.	Liczba uczestników wyjazdu studyjnego - 40 (w tym 39 doradców)	11-12.12.2018 r.	19775,72 zł	Dotacja celowa SIR Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
6.	Innowacyjne metody uprawy truskawek	Celem operacji było przedstawienie możliwości korzystania z najnowszych technologii, we współpracy z przedstawicielami jednostek naukowo-badawczych oraz korzystając ze wsparcia finansowego ze środków unijnych, które oferuje działanie „Współpraca” w ramach PROW 2014-2020 w obszarze uprawy truskawek. Zaprezentowanie nowoczesnych metod produkcji towarowej truskawki ma przyczynić się do poprawy zdrowotności i plonowania plantacji, a tym samym zwiększenia dochodowości uprawy. Organizacja szkolenia.	Liczba uczestników szkolenia - 65 (w tym 6 doradców)	18.10.2018 r.	5 939,51 zł	Dotacja celowa SIR Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi
7.	Innowacyjna gospodarka pasieczna	Celem operacji było zapoznanie uczestników z innowacyjnymi rozwiązaniami w gospodarce pasiecznej oraz przedstawienie możliwości praktycznego zastosowania tych rozwiązań, w tym poprzez możliwości jakie daje działanie "Współpraca" w ramach PROW 2014-2020. Organizacja szkolenia.	Liczba uczestników szkolenia - 80 (w tym 22 doradców)	18.10.2018 r.	8 047,59 zł	Dotacja celowa SIR Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
8.	Wielokierunkowość gospodarstwa zielarskiego sposobem na rozwój obszarów wiejskich	Celem operacji była promocja wielokierunkowego i zrównoważonego rozwoju gospodarstw oraz przekazanie zainteresowanym podmiotom podstawowych informacji dotyczących tworzenia grup operacyjnych oraz realizowanych przez nie projektów. Wskazanie możliwych obszarów rozwoju z naciskiem na promowanie innowacyjnych rozwiązań w gospodarstwach zielarskich, jako kooperacji przedstawicieli nauki, praktyki i doradztwa. Wyjazd studyjny dla potencjalnych beneficjentów działania "Współpraca", ukierunkowany na utworzenie grupy operacyjnej w obszarze innowacji w gospodarstwach zielarskich. Organizacja wyjazdu studyjnego.	Liczba uczestników wyjazdu studyjnego - 50 (w tym 42 doradców)	3-5.09.2018 r.	25 595,21 zł	Dotacja celowa SIR Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi
9.	Innowacyjne proekologiczne metody zwalczania chorób odglebowych w uprawie papryki pod osłonami	Celem operacji jest poszukiwanie proekologicznych i innowacyjnych metod odkażania gleb od patogenów chorobotwórczych w uprawie papryki pod osłonami z wykorzystaniem do tego celu monojonowego srebra koloidalnego i wyselekcjonowanych kultur	Liczba uczestników szkolenia - 65 (w tym 9 doradców)	21.11.2018 r.	7 895,32 zł	Dotacja celowa SIR Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

L.P	Tytuł projektu/operacji	Cele i przedmiot projektu/operacji	Wskaźniki realizacji projektu/operacji (nazwa i jednostka miary oraz wartości)	Okres realizacji	Budżet brutto projektu/operacji	Źródła finansowania
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>	<i>f</i>	<i>g</i>
		bakteryjnych. Wyniki prac przedstawicieli jednostek naukowo badawczych pozwolą obrać właściwy kierunek do badań szczegółowych, które mogą być realizowane w szerszym zakresie i wielu kombinacjach z wykorzystaniem środków na takie działania jakie gwarantuje działanie „Współpraca” w ramach PROW 2014-2020. Organizacja szkolenia.				

D. Współpraca z innymi instytucjami i samorządem

Tab.29. Współpraca z instytucjami i samorządem

L.p.	Nazwa instytucji	Przedmiot/ cel współpracy
Instytucje krajowe		
1.	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Wsparcie merytoryczne doradców w działaniach służących pozyskiwaniu środków finansowych dla mieszkańców Mazowsza w ramach PROW 2014-2020.
2.	Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa	Wsparcie merytoryczne doradców w działaniach służących pozyskiwaniu środków finansowych dla mieszkańców Mazowsza w ramach PROW 2014-2020 , przekazywanie cen targowiskowych. Opiniowanie zakupów gruntów rolnych. Monitoring przebiegu prac w rolnictwie - Akcja żywna
3.	KRUS, ZUS	Organizacja konkursów „ Bezpieczna droga do szkoły”, „Bezpieczne gospodarstwo” i Olimpiady Wiedzy Rolniczej”, współpraca w zakresie organizacji szkoleń z tematyki BHP w rolnictwie i ubezpieczeń.
4.	Banki, banki spółdzielcze, banki zrzeszające banki spółdzielcze oraz izba gospodarcza zrzeszająca banki spółdzielcze – podać jakie	Współpraca w zakresie organizacji Turnieju Ekologicznego oraz kredytowania rolników, kredyty preferencyjne,

L.p.	Nazwa instytucji	Przedmiot/ cel współpracy
5.	Izby Rolnicze oraz Krajowa Rada Izb Rolniczych	Współpraca w zakresie organizacji szkoleń i pozyskiwania funduszy z UE, wymiana bieżących informacji dot. problematyki rolniczej, udzielanie informacji w Krajowej Radzie Izb Rolniczych i Mazowieckiej Izbie Rolniczej nt. planowanych zadań z zakresu doradztwa rolniczego realizowanych przez MODR.
6.	Regionalne zarządy gospodarki wodnej	Współpraca w zakresie realizacji programu działań na obszarze szczególnie narażonym na zanieczyszczenia azotem ze źródeł rolniczych
7.	Lokalne i regionalne organizacje wspierania przedsiębiorczości	Wsparcie merytoryczne w zakresie bezpieczeństwa żywności w agroturystyce i turystyce wiejskiej oraz sprzedaży bezpośredniej i przetwórstwa w gospodarstwie rolnym. Współpraca w zakresie działań prowadzonych przez LGD i MODR związanych z rozwojem obszarów wiejskich. Stowarzyszenie AgroBiznesKlub – konkurs Agroliga,
8.	- Polska Federacja Turystyki Wiejskiej - Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna - Stowarzyszenia agroturystyczne	Wsparcie działań merytorycznych i promocyjnych agroturystyki i turystyki wiejskiej. Wspieranie rozwoju oraz promocja agroturystyki i turystyki wiejskiej, upowszechnianie dobrych praktyk, podwyższanie jakości świadczonych usług turystycznych na wsi,
9.	Polska Izba Produktu Regionalnego i Lokalnego -	Organizacja konkursu „Nasze Kulinarne dziedzictwo – Smaki Regionów”. Wsparcie merytoryczne w zakresie identyfikacji produktów tradycyjnych. Wsparcie działań promocyjnych produktów tradycyjnych,
10.	Szkoły, szkoły wyższe, instytuty badawcze i placówki naukowe PAN: - Szkoła Główna Handlowa, SGGW, - Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach - Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie - Instytut Technologiczno-Przyrodniczy Falenty, IERiGŻ –PIB w Warszawie, IOR - PIB Poznań; IHAR-PIB Radzików, O/Jadwisin, IO w Skierniewicach, IUNG-PIB Puławy, IGiHZ PAN Jastrzębiec, Instytut Zootechniki PIB Kraków, Instytut Biotechnologii Przemysłu Rolno-Spożywczego Warszawa, Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	Współpraca w zakresie organizacji szkoleń. Badanie koniunktury w rolnictwie – ankiety. Wykorzystanie wyników prac naukowych w działalności szkoleniowej i upowszechnieniowej (demonstracje) - Prowadzenie rachunkowości rolnej FADN - Sporządzanie szacunków plonów ziemniaka, - Doradztwo w zakresie chorób i szkodników roślin ogrodnich, - Wykorzystanie wyników prac naukowych w doradztwie rolniczym. - Współpraca przy realizacji szacowania szkód łowieckich
11.	Jednostki administracji rządowej i jednostkami samorządu terytorialnego: - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, - Urząd Marszałkowski Województwa Mazowieckiego, - Urzędy Gmin, Starostwa Powiatowe, Gminne Ośrodki Kultury, Inspekcja Sanitarna, Inspekcja Weterynaryjna	Udzielanie patronatów honorowych dla imprez i konferencji, wsparcie merytoryczne przy realizacji działań MODR (m.in. konkursy, konferencje, szkolenia, wyjazdy studyjne) Monitoring cen targowiskowych płodów rolnych i zwierząt gospodarskich, - Udzielanie patronatów honorowych dla imprez i konferencji Współpraca przy promocji i realizacji szkoleń i konferencji, konkursów, - Wsparcie merytoryczne przy realizacji działań MODR, współpraca z Radami Gmin i Komisjami Rolnymi, przekazywanie informacji z zakresu doradztwa rolniczego, zagadnień rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich,

L.p.	Nazwa instytucji	Przedmiot/ cel współpracy
		Wsparcie merytoryczne w zakresie bezpieczeństwa żywności w agroturystyce i turystyce wiejskiej oraz sprzedaży bezpośredniej i przetwórstwa w gospodarstwie rolnym
12.	CDR w Brwinowie i O/Radom, Kraków, Poznań	Wsparcie merytoryczne pracy doradczej, doskonalenie kadry doradczej MODR Warszawa, Monitoring cen nawozów mineralnych.
13.	Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza W-wa	Realizacja analiz glebowych w gospodarstwach współpracujących
14.	Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa Warszawa i delegatury,	Współpraca przy realizacji szkoleń z zakresu stosowania środków ochrony roślin
15.	COBORU Słupia Wielka	Wykorzystanie wyników prac naukowych w doradztwie rolniczym, prowadzenie doświadczeń odmianowych w ramach PDO
16.	Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka w Warszawie	Organizacja wystawy zwierząt hodowlanych w Płoniawach Bramura
17.	Związki zawodowe i społeczno-zawodowymi organizacje rolników: - Koła Gospodyń Wiejskich	- współpraca w zakresie organizacji szkoleń i innych form pracy doradczej jak konkursy, pokazy
18.	Środkami masowego przekazu: - TVP 1 "Agrobiznes"; - TV Wschód, TV Wschód, Mazovia Katolickie Radio Podlasie, - Radio 7, Radio Nadzieja, Radio Eska. Radio Sochaczew Tygodnik Siedlecki, Tygodnik Ostrołęcki, Farmer, Gazeta Mławska, Echo Dnia, Echo Powiatu, Extra Płońsk	- Raport cen produktów rolnych - Promocja działań organizowanych w ramach działalności Oddziału - Przekazywanie cen targowiskowych - wywiady i artykuły dotyczące
Instytucje zagraniczne		
1	Zagraniczne instytucje doradztwa rolniczego i zagraniczne instytucje wspierające rozwój gospodarstw rolnych i obszarów wiejskich	Współpraca ze Stowarzyszeniem Bosych Bartników z Białorusi oraz z pszczelarzami z Ukrainy i Czech w zakresie realizacji konferencji „Znaczenie pszczoły miodnej w produkcji rolniczej i leśnictwie – współczesne bartnictwo”
2		Współpraca z lokalnymi przedsiębiorcami z Włoch – wystawcy podczas MDzDR 2018

E. Wykaz ważniejszych wydarzeń

Tab.30. Wykaz ważniejszych wydarzeń

L.p.	Nazwa	Termin	Miejsce	Organizator/współorganizator
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
1	Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym	1-2.09.2018	Siedlce	organizator
2	XIX Mazowieckie Dni Rolnictwa	16-17.06. 2018	Płońsk	organizator
3	XII Kurpiowskie Targi Rolnicze	16.09.2018	Ostrołęka	organizator
4	XXV Targi Rolne i Przedsiębiorczości	29.04.2018 r.	Sochaczew	MODR Oddział Bielice - współorganizator
5	XVII Giełda Rolnicza	13.05.2018	Łąck	organizator
6	Wiosna na Polu i w Ogrodzie	14.04.2018	Siedlce	organizator
7	XIII Jesienny Jarmark „od pola do stołu”	16.09.2018	Płońsk	organizator
8	XX Dni Kukurydzy Województw Mazowieckiego i Łódzkiego	7.10.2018	Skrzelew, gm. Teresin	MODR Oddział Bielice - współorganizator

XXV Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym w Siedlcach połączone z XIV Regionalną Wystawą Zwierząt Hodowlanych odbyły się w dniach 1-2 września 2018 r. w Siedlcach.

Podczas tegorocznej imprezy, przebiegającej pod hasłem „Szacunek dla Ziemi – naszą przyszłością!”, zaprezentowano najnowocześniejszy sprzęt rolniczy, nawozy, herbicydy, nowe mieszanki pasz oraz środki ochrony roślin. W ramach imprezy wystawienniczo - targowej przygotowano: wystawę płodów rolnych i drobnego inwentarza, stoiska: wydawnictwa MODR, agroturystyka, RHD, rękodzieło, zagrody edukacyjne, informacja o PROW, Grupy Producentów Rolnych, rolnictwo ekologiczne; przeprowadzono: turniej "Czy potrafię? Z doradcą MODR - oczywiście!"; konkursy: "Najciekawsze stoisko XXV MDzDR" i "HIT XXV MDzDR".

XIX Mazowieckie Dni Rolnictwa

W dniach 16-17 czerwca na terenie MODR Oddział Poświętne w Płońsku *odbyły się XIX Mazowieckie Dni Rolnictwa* połączone z *Mazowiecką Wystawą Zwierząt Hodowlanych*. To najważniejsze wydarzenie branżowe organizowane w centralnej Polsce. Oszacowano, że w ciągu dwóch dni imprezę odwiedziło ok. 70 tys. zwiedzających. Wystawa - jak co roku - była dedykowana rolnikom z województwa mazowieckiego i województw ościennych. Profesjonalna branżowa wystawa o tematyce rolniczej stworzyła możliwość poznania nowych trendów w hodowli oraz nowinek technicznych i technologicznych, ciekawych rozwiązań możliwych do zastosowania w gospodarstwie rolnym.

MODR Oddział Poświętne w Płońsku jest jednym z nielicznych miejsc w kraju, gdzie prowadzone są doświadczenia polowe. Na 20 ha gruntów rolnych pracownicy Działu Technologii Produkcji Rolniczej i Doświadczalnictwa przygotowali 393 poletka z odmianami 21 gatunków roślin uprawnych. W tym roku Porejestrowe Doświadczalnictwo Odmianowe obejmuje w sumie: 103 odmiany pszenicy ozimej, pszenicy jarej, jęczmienia jarego oraz kukurydzy.

Mazowieckie Dni Rolnictwa to również stanowiska doradcze i informacyjne MODR-u oraz placówek naukowych i firm pracujących na rzecz sektora rolniczego. Wielu rolników było zainteresowanych bardzo szczegółowymi informacjami o możliwościach pozyskania środków z działań PROW 2014-2020. Interesanci oczekiwali kompleksowej informacji o środkach unijnych ze wskazaniem różnych wariantów.

Na placu wystawowym o powierzchni ok. 3 ha przygotowano interesującą ekspozycję maszyn, sprzętu i urządzeń do produkcji rolnej oraz wystawę zwierząt hodowlanych. Bogatą gamę ofert zaprezentowało ponad 400 wystawców. Reprezentowane były czołowe krajowe i zagraniczne marki maszyn i urządzeń rolniczych.

Na *X Mazowieckiej Wystawie Zwierząt Hodowlanych*, która jest miejscem promocji dorobku hodowlanego oceniano bydło i klacze. Komisje sędziowskie uhonorowały tytułami czempionów i wiceczempionów w poszczególnych kategoriach konkursowych najlepsze sztuki. Komisja Oceny Bydła Mlecznego - spośród 43 zwierząt prezentowanych przez 12 hodowców. Podczas targów hodowcy koni z województwa mazowieckiego zaprezentowali 53 klacze. W sobotę oceniano klacze hodowlane następujących ras: huculskiej, śląskiej, zimnokrwistej, polskiej szlachetnej półkrwi oraz konik polski. W niedzielę odbyły się *XXIII Amatorskie Zawody w Powożeniu Zaprzęgami Konnymi*. Sędziowie docenili bardzo dobre przygotowanie koni do wystawy, odpowiednią pielęgnację, wyczesanie oraz perfekcyjne wyszkolenie koni zaprzęgowych.

Bardzo atrakcyjny dla widzów i uczestników okazał się *VIII Turniej Ekologiczny*, którego organizatorami byli: Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Bank Spółdzielczy w Płońsku, Nadleśnictwo Płońsk, Urząd Miejski w Nasielsku, natomiast sponsorami: Urząd Miasta w Płońsku, Urząd Gminy w Płońsku, Koło Pszczelarzy w Płońsku i Kancelaria Adwokacka BDG CONSULTING. W turnieju wzięło udział 10 drużyn.

MODR O/Poświętne przygotował prezentację potraw i produktów tradycyjnych połączoną z degustacją. Tym samym organizatorzy podkreślili znaczenie produktów wytwarzanych metodami tradycyjnymi, z naturalnych surowców, pochodzących z małych gospodarstw rolnych. Wystawiane produkty i potrawy przeznaczone do degustacji były wielokrotnie nagradzane w konkursach kulinarnych, głównie: „Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów” i „O Laur Marszałka”.

Patronat honorowy nad imprezą sprawowali: Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Marszałek Województwa Mazowieckiego oraz Wojewoda Mazowiecki.

Kurpiowskie Targi Rolnicze

XII edycja **Kurpiowskich Targów Rolniczych** w Ostrołęce, zorganizowana przez Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego Oddział w Ostrołęce odbyła się 16 września 2018 r. Organizatorami imprezy byli również prezydent Ostrołęki oraz starostwo powiatowe w Ostrołęce. Otwarcia imprezy dokonał dyrektor Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego Oddział w Ostrołęce.

Impreza adresowana była zarówno do rolników, mieszkańców wsi i miast, ale przede wszystkim do miłośników i pasjonatów sztuki ludowej, regionalnej kuchni, wszystkich osób zafascynowanych niepowtarzalną kulturą kurpiowskiej ziemi. W programie jak co roku znalazła się oferta producentów pojazdów, maszyn i urządzeń rolniczych. Na targowych stoiskach można było kupić nasiona oraz rozsady drzew i krzewów owocowych, a także zapoznać się z bogatą ofertą regionalnego pszczelarstwa. W przygotowanych przez MODR, KRUS, ARIMR stoiskach informacyjnych pracownicy udzielali fachowego doradztwa z zakresu rolnictwa. Nie zabrakło występów ludowych zespołów artystycznych oraz konkursów.

Istotnym elementem tegorocznej imprezy była degustacja potraw regionalnych i ekologicznych, konkurs wiedzy o rolnictwie ekologicznym i kulturze regionu kurpiowskiego oraz wydany *Katalog Gospodarstw Agroturystycznych i Twórców Ludowych*. Te elementy wydarzenia zrealizowane zostały w ramach Planu Działania Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020, Planu operacyjnego na lata 2018-2019, konkurs nr 2/2018 - Działanie 10: Organizacja i udział w targach, wystawach tematycznych na rzecz prezentacji osiągnięć i promocji polskiej wsi w kraju i za granicą. Odbył się również konkurs na *Najlepszego dojarza Kurpiowskich Targów Rolniczych*, którego celem była popularyzacja starych tradycji rolniczych. Wzbudził on wiele emocji i cieszył się dużym zainteresowaniem. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zorganizowała także konkurs wiedzy o BHP podczas pracy rolniczej pod nazwą „Pracuj bezpiecznie!”. Patronat honorowy nad imprezą sprawował wojewoda mazowiecki.

Targi Rolne i Przedsiębiorczości współorganizowane są przez MODR Oddział Bielice, Starostwo Powiatowe w Sochaczewie oraz Zespół Szkół Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Sochaczewie. Realizowane przedsięwzięcie stwarza możliwość: zapoznania się z ofertami handlowymi i usługowymi firm działających dla rolnictwa, wymiany doświadczeń oraz zasięgania opinii i porad w zakresie technologii produkcji, wsparcia z funduszy unijnych i krajowych, ubezpieczeń itp. Do zadań Oddziału Bielice należała organizacja: stoiska informacyjno- promocyjnego, wystawy wydawnictw MODR, prezentacji produktów pt. "Smaki powiatu", konkursu działkowicza, uczestnictwo w komisjach konkursowych, wykonanie tematycznych tablic informacyjnych oraz projektu plakatu i zaproszenia.

Gielda Rolnicza

W 2018 roku Oddział Płock zorganizował XXVII Giełdę Rolniczą w Łącku. Impreza o charakterze wystawienniczo – targowym jest stałym elementem imprez plenerowych odbywających się na ziemi płockiej. Przez 27 lat dopracowała się swoistego charakteru i od 10 lat odbywa się w Łącku. Przy organizacji tego dużego przedsięwzięcia MODR Oddział Płock współpracuje z władzami samorządowymi gminy Łąck, starostwem powiatowym w Płocku oraz zarządem Stada Ogierów w Łącku. W imprezie, 13 maja, uczestniczyło 170 wystawców. Stałym elementem giełdy są stoiska informacyjno-promocyjne instytucji pracujących na rzecz rolnictwa: MODR, ARiMR, KRUS, lokalne banki spółdzielcze, firmy

ubezpieczeniowe oraz samorządy. Doradcy Mazowieckiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego byli przygotowani aby odpowiedzieć na pytania dotyczące systemu dopłat bezpośrednich, wsparcia w ramach PROW na lata 2014-2020 oraz wszelkich zagadnień związanych z technologią i opłacalnością produkcji rolniczej. W gronie wystawców znajdowały się stoiska z branży rolniczej, budowlanej oraz samochodowej. Dużym zainteresowaniem wśród zwiedzających cieszył się kiermasz kwiatów i krzewów ozdobnych oraz kiermasz wyrobów rękodzieła ludowego. Podczas wystawy zorganizowane zostały również konkursy na najciekawsze stoisko wystawowe, najciekawszą ofertę rolniczą i ogrodniczą. W trakcie trwania giełdy, na scenie odbywały się liczne występy artystyczne lokalnych zespołów dziecięcych, młodzieżowych i z kół gospodyń wiejskich. Przez cały dzień prowadzona była zbiórka na rzecz Hospicjum Płockiego w ramach akcji Programu Pola Nadziei 2018.

XII Wiosna na Polu i w Ogrodzie odbyła się 14 kwietnia 2018 roku w Siedlcach.

Impreza o zasięgu lokalnym, wystawcami były głównie gospodarstwa szkółkarskie i firmy ogrodnicze oraz działające na rzecz rolnictwa. Dla zwiedzających przygotowano stoiska informacyjne, wydawnictwa MODR; wystawiennicze: agroturystyka, RHD, rękodzieło, zagrody edukacyjne, informacja o PROW, Grupy Producentów Rolnych, rolnictwo ekologiczne; przeprowadzono quizy "Bądź EKO", "Podatki w domu, na polu i w ogrodzie".

XIII Jesienny Jarmark „od pola do stołu”

Formą kultywowania i rozpowszechniania polskiej tradycji oraz prezentacji przedsiębiorczości wiejskiej na szeroką skalę była organizacja XIII Jesiennego Jarmarku „od pola do stołu”, które miało za zadanie:

- promowanie dziedzictwa kulturowego mazowieckiej wsi poprzez:
 - organizację IX Przeglądu Ludowych Zespołów Artystycznych,
 - pokazy starych zawodów, rękodzieła, sztuki ludowej,
 - pokazy obrzędów i tradycji.
- zachęcenie mieszkańców wsi do działań przedsiębiorczych poprzez:
 - prezentację produktów ekologicznych i tradycyjnych,
 - pokazanie działalności Kół Gospodyń Wiejskich z terenu północnego Mazowsza
 - promowanie małych rodzinnych firm: agroturystycznych i przetwarzających lokalną żywność.

Dni Kukurydzy Województw Mazowieckiego i Łódzkiego zalicza się do największych imprez branżowych w kraju, która dotyczy problematyki uprawy kukurydzy oraz prezentuje najnowsze technologie, osiągnięcia nauki i techniki. Ważnym atutem jest możliwość wymiany poglądów między naukowcami a praktykami z branży rolniczej. Jednym ze współorganizatorów jest MODR Oddział Bielice. Do naszych zadań w 2018 r. należała organizacja stoiska informacyjno- promocyjnego, wystawa wydawnictw MODR, uczestnictwo w komisjach konkursowych, zakup pucharu: dla laureata konkursu polowego użytkowania maszyn, zbieranie zgłoszeń, wykonanie planu i rozmieszczenie stoisk wystawienniczych firm.

F. Działalność wydawnicza

Tab.31. Działalność wydawnicza w 2018 r

L.p.	Tytuł	Forma	Nakład
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
1.	Choroby odzwierzęce	ulotka	2000 egz.
2.	Uprawa cukinii	ulotka	5000 egz.
3.	Rolnictwo ekologiczne - jak rozpocząć produkcję?.	ulotka	4000 egz.
4.	Technologia produkcji zbóż	ulotka	4000 egz.
5.	Jak zmienić dym w ciepło.	ulotka	6000 egz.
6.	Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej	ulotka	3000 egz.
7.	Jak walczyć z warrozą w małych pasiekach?	ulotka	2000 egz.
8.	Wapnowanie gleb	ulotka	2000 egz.
9.	Wpływ różnych czynników na obsadę roślin kukurydzy po siewie	ulotka	2000 egz.
10.	Charakterystyka odmian zbóż jarych	ulotka	2000 egz.
11.	Plakat- Giełda Rolnicza	plakat	300
12.	Kurpiowskie Targi Rolnicze	plakat	300
13.	XII Wiosna na Polu i w Ogrodzie	plakat	2000
14.	XIX Mazowieckie Dni Rolnictwa	plakat	1500
15.	XX Dzień Kukurydzy i Buraka	plakat	300
16.	XIII Jesienny Jarmark „od pola do stołu”	plakat	300
17.	XXV Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym	plakat	A3-1000; A2-500
18.	Siedleckie Targi Miodu	plakat	100
19.	Zaproszenie Giełda Rolnicza	zaproszenie	300
20.	XXV Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym	zaproszenie	1200
21.	Kurpiowskie Targi Rolnicze	zaproszenie	500
22.	XII Wiosna na Polu i w Ogrodzie	zaproszenie	600
23.	Zaproszenie na XIX Mazowieckie Dni Rolnictwa	zaproszenie	500
24.	Siedleckie Targi Miodu	zaproszenie	50
25.	Gazeta Targowa na Giełdzie Rolniczej	gazeta	700
26.	Przewodnik po polu doświadczalnym	wydawnictwo zwarte	1000 egz.
27.	Katalog wystawców MDR 2018	wydawnictwo zwarte	600
28.	Wiś Mazowiecka	Miesięcznik (11 tytułów)	43100 egz.

W odniesieniu do planu wydawniczego nastąpiły zmiany:

- ponadplanowo wydrukowano plakat i zaproszenie na Siedleckie Targi Miodu oraz Gazetę Targową na Giełdzie Rolniczej w Łącku.
- zmieniono nakład plakatów i zaproszeń, wg. aktualnego zapotrzebowania, na XXV Międzynarodowe Dni z Doradztwem Rolniczym oraz na Kurpiowskie Targi Rolnicze.
- nie wydrukowano zaproszeń na XX Dzień Kukurydzy i Buraka. Wysłano pisma zapraszające do rolników uprawiających kukurydzę i buraki cukrowe.

Tytuły ulotek podane w Programie działalności MODR Warszawa na 2018 rok były tytułami roboczymi. Po ich opracowaniu niektóre zostały zmienione aby bardziej odzwierciedlały treść ulotki:

- tytuł „Cukinia – warzywo doskonałe” zmieniono na „Uprawa cukinii”;
- tytuł „Jak rozpocząć prowadzenie gospodarstwa ekologicznego” zmieniono na „Rolnictwo ekologiczne - jak rozpocząć produkcję?”
- tytuł „Nowe technologie produkcji zbóż” zmieniono na „Technologie produkcji zbóż”
- tytuł „Aktualizacja wybranych działań PROW 2014-2020” zmieniono na „Pomoc na rozpoczęcie pozarolniczej działalności gospodarczej”
- tytuł „Zwalczanie warrozy” zmieniono na „Jak walczyć z warrozą w małych pasiekach?”

Pozostałe zaplanowane ulotki (7 szt.) zostały opracowane i przygotowane w wersji pdf, która była udostępniana podczas szkoleń i porad indywidualnych zainteresowanym rolnikom.

G. Kształcenie i doskonalenie zawodowe kadry własnej

W 2018 prowadzono stałe doskonalenie zawodowe doradców, które prowadzono w ramach szkoleń organizowanych przez MODR Warszawa oraz przez inne instytucje.

Szkolenia były organizowane w ramach porad w Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego oraz w siedzibach Oddziałów lub Centrali. Łącznie w szkoleniach uczestniczyło osób.

Pracownicy MODR Warszawa uczestniczyli również w szkoleniach organizowanych przez inne jednostki takie jak: CDR Brwinów z jego oddziałami w Poznaniu, Krakowie i Radomiu, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, SGGW. Łącznie w 265 szkoleniach wzięło udział 1934 osób.

Tab.32. Kształcenie i doskonalenie kadry własnej

Symbol	Tematyka szkoleń	Liczba uczestników	
		Plan	Wykonanie
<i>a</i>	<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>
G.1.	szkolenia wewnętrzne	2066	2451
G.1.1.	systemy produkcji rolnej	503	503
G.1.2.	rozwój obszarów wiejskich	577	445
G.1.3.	rolnictwo ekologiczne i programy rolno-środowiskowo-klimatyczne	322	221
G.1.4.	ekonomika i zarządzanie gospodarstwem rolnym	544	483
G.1.5.	metodyka i organizacja doradztwa rolniczego	30	155
G.1.6.	inne *)	90	644
G.2.	szkolenia zewnętrzne **)	2110	1969
G.2.1.	systemy produkcji rolnej	646	361
G.2.2.	rozwój obszarów wiejskich	904	659
G.2.3.	rolnictwo ekologiczne i programy rolno-środowiskowo-klimatyczne	225	242
G.2.4.	ekonomika i zarządzanie gospodarstwem rolnym	130	99
G.2.5.	metodyka i organizacja doradztwa rolniczego	37	18
G.2.6.	inne *)	168	590

*) inne- szkolenia dotyczące szkód łowieckich, ochrony danych osobowych, bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni,

**) organizatorami szkoleń zewnętrznych były zarówno firmy prywatne jak i instytucje naukowe i rządowe: SGGW, MRiRW, CDR, ARiM, IUNG Puławy Piwet i inne Szczegółowy wykaz szkoleń w tabeli poniżej.

H. PODSUMOWANIE

Tab. 33. Ocena realizacji programu działalności ODR w 2018 r.

Rodzaj działalności		Liczba	
		Plan	Wykonanie
<i>b</i>	<i>c</i>	<i>d</i>	<i>e</i>
Działalność szkoleniowa	Szkolenie	1647	1769
	Szkolenia wyjazdowe	138	130
	Konferencje	13	24
	Uczestnicy form edukacyjnych	27321	42 762
Działalność doradcza	Porady indywidualne	128 820	116 117
	Porady grupowe	88	65
	Odbiorcy porad indywidualnych i grupowych	129 414	116 834
Działalność informacyjna	Informacje	104955	101 872
	Broszura	-	-
	Ulotka	17	10
	Informacja na stronę www.	58	165
	Artykuł w miesięczniku ODR*	-	-
	Inne wydawnictwa	2	2
	Stoisko-informacyjno-promocyjne	86	106
	Pozostałe Analizy, ankiety, kalkulacje (zad 11)	2615	2735
Działalność upowszechnieniowa	Pokaz	325	295
	Demonstracja	600	577
	Konkurs	29	27
	Olimpiada	41	49
	Targi/wystawy	15	14
	Pozostałe programy doradcze GW	40	40

Pozostałe działalność informacyjna - Analizy, ankiety, kalkulacje (zad 11)

Pozostałe działalność upowszechnieniowa - programy doradcze zad 8,9

*) MODR Warszawa w 2018 roku wydał 11 numerów Wsi Mazowieckiej w ramach działalności odpłatnej – nie były natomiast liczone artykuły

Różnice:

W trakcie realizacji Programu działalności nastąpiły różnice w stosunku do planowanych działań. W działalności szkoleniowej nieodpłatnej wykonano mniejszą od planowanej liczbę szkoleń wyjazdowych, jednakże przekroczono zakładaną liczbę szkoleń i konferencji. Wykonano też mniejszą od zakładanej liczbę pokazów, demonstracji. Ze względu na praktyczny charakter tych form doradczych brak ich wykonania wiązał się w znacznym stopniu z wystąpieniem niesprzyjających warunków pogodowych. W związku z wystąpieniem klęsk żywiołowych udzielano m.in. wsparcia przy wypełnianiu wniosków. Ponadto wykonano mniejszą od zakładanej liczbę form doradztwa grupowego. Wynikało to z mniejszego zainteresowania tą formą doradztwa, na rzecz szkoleń czy doradztwa indywidualnego. Zaplanowane 7 tytułów ulotek zostały opracowane i przygotowane w wersji pdf. Treść ich była wykorzystywana podczas szkoleń i porad indywidualnych udzielanych zainteresowanym rolnikom. Impreza promocyjno-targowa planowana we współpracy z Urzędem Gminy w Płoniawach Bramura oraz z Polską Federacją Hodowców Bydła i Producentów Mleka „XVIII Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych” została odwołana przez Urząd Gminy z powodu braku dotacji z Polskiej Federacji Hodowców Bydła i Producentów Mleka.

Wnioski:

Zmiany w sprawozdaniu za 2018 r. w stosunku do założeń w Programie działalności były dalszymi, obserwowanymi od kilku lat, zmianami w profilu odbiorcy usług MODR Warszawa obserwowanymi od pewnego czasu. Tak jak w latach poprzednich można zauważyć większe zainteresowanie pozyskiwaniem specjalistycznego doradztwa oraz zmniejszone zainteresowanie szkoleniami wyjazdowymi. Rolnicy i mieszkańcy obszarów wiejskich chętniej pogłębiali swoją wiedzę na szkoleniach stacjonarnych (szkoleniach i konferencjach).

Zmieniająca się sytuacja rolnictwa w kraju wymusza na ośrodkach doradztwa rolniczego ciągle dostosowywanie się do potrzeb odbiorcy usług doradczych. W związku z tym przy planowaniu na 2020 rok i kolejne lata będziemy zwracać szczególną uwagę na wybór odpowiedniej formy doradczej do bardziej efektywnego wsparcia rolników i przekazywania innowacyjnej, specjalistycznej wiedzy. Kontynuowany będzie przyjęty kierunek poprawy jakości usług poprzez podwyższanie i aktualizację wiedzy doradców. Niewątpliwie w planowaniu na 2020 rok ważne będzie uwzględnienie tematów związanych z nowym okresem WPR.

Ocena:

Założenia przyjęte w Programie działalności na 2018 rok w większości zostały wykonane, a w szczególności zadania priorytetowe. Występujące zmiany ilościowe co do form doradczych wynikały z dostosowania się do aktualnie nurtujących problemów, bieżących potrzeb doradczych rolników i mieszkańców obszarów wiejskich, np. doradztwa związanego z otrzymaniem pomocy w związku z wystąpieniem sytuacji nadzwyczajnych.